

**A Gazdasági Versenyhivatal elnökének és
a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa elnökének
1/2017. közleménye
az összefonódások vizsgálatára irányuló eljárással kapcsolatos egyes
jogalkalmazási kérdésekről**

(egységes szerkezetben az azt módosító 6/2017. közleménnyel)

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	4
II. Az európai és magyar fúziós eljárásjog viszonya	5
1. JOGHATÓSÁG	5
2. EU-S ÉS MAGYAR FÚZIÓS JOG KÖZTI KÜLÖNBSÉGEK ÉS KÖVETKEZMÉNYEI	6
3. AZ EU-S FÚZIÓS JOGI DOKUMENTUMOK MAGYAR JOG ÉRTELMEZÉSÉT ELŐSEGÍTŐ FIGYELEMBEVEHETŐSÉGE	7
III. Az összefonódás fogalma	7
1. TARTÓSSÁG	8
2. FÜGGETLENSÉG - IRÁNYÍTÁSI VISZONYOK	9
2.1. <i>Az egyedüli közvetlen irányítás</i>	9
2.1.1. 1 Irányítás többségi szavazati jog alapján	10
2.1.2. Irányítás a vezető tisztségviselők révén	10
2.1.3. Szerződésen alapuló irányítás	11
2.1.4. Tényleges irányítás	11
2.1.5. Negatív irányítás	12
2.2. <i>Közös közvetlen irányítás</i>	13
2.2.1. Objektív helyzeten alapuló közös irányítás	14
2.2.2. Megállapodáson alapuló közös irányítás	15
2.3. <i>Amikor nincs irányító</i>	16
2.4. <i>Közvetett irányítás</i>	17
2.5. <i>Irányítási jogok közti viszony</i>	17
2.6. <i>Az irányítási jog gyakorlása kockázati tőkealap esetében</i>	18
2.7. <i>Irányítás a felszámolás és a végelszámolás ideje alatt</i>	20
2.8. <i>A vállalkozáscsoport fogalma</i>	20
2.9. <i>Állami és helyi önkormányzati többségi tulajdonban lévő vállalkozások irányítása</i>	21
2.9.1. A piaci magatartás meghatározásában való önálló döntési jog	21
2.9.2. A gazdasági egység	23
2.10. <i>Közeli hozzátartozók által irányított vállalkozások</i>	24
2.10.1. Közeli hozzátartozók ugyanazon vállalkozásban	24
2.10.2. Közeli hozzátartozók különböző vállalkozásokban	25
IV. Az egyes összefonódás-típusok	26
1. IRÁNYÍTÁSSZERZÉS	26
1.1. <i>Változások az irányításban</i>	26
1.1.1. Összefonódásnak nem minősülő változások	26
1.1.2. Összefonódásnak minősülő változások	27
2. SZERVEZETI EGYESÜLÉS	28
3. VÁLLALKOZÁSRÉSZ	29
3.1. <i>Outsourcing és vállalkozásrész</i>	32
3.2. <i>Bérelti szerződés és vállalkozásrész</i>	33
3.3. <i>Ingatlan tulajdonjogának megszerzése</i>	34
3.4. <i>Vállalkozásrész és kizárólagos jog átruházás</i>	34
4. TELJES FUNKCIÓJÚ KÖZÖS VÁLLALKOZÁS	35
5. ÖSSZEFÜGGŐ ÜGYLETEK	36
5.1. <i>Egy összefonódásnak minősülő több ügylet</i>	36
5.1.1. Egységes gazdasági cél alapján egymásra épülő ügyletek	37
5.1.2. Sorozatfelvásárlások	38

5.2. Egyetlen eljárásban elbírálandó külön összefonódások	40
V. A bejelentési kötelezettség fennállása	43
1. AZ ÖSSZEFONÓDÁSSAL ÉRINTETT VÁLLALKOZÁSOK, VÁLLALKOZÁSCSOPORTOK	43
1.1. Közvetlen résztvevők	43
1.1.1. Közvetlen résztvevők közvetett közös irányításszerzés esetén	43
1.1.2. Közvetlen résztvevők az egyedüli irányítás közös irányítássá alakulása esetén	44
1.2. A közvetett résztvevők	44
1.3. Érintett vállalkozáscsoport	45
2. AZ ÖSSZEFONÓDÁSSAL ÉRINTETT VÁLLALKOZÁSOK FORGALMÁNAK SZÁMÍTÁSA	46
2.1. A forgalom számítás általános szabályai	46
2.1.1. Az egymás közötti forgalom	47
2.1.2. Közös irányított vállalkozás forgalma	48
2.1.3. Előző évi nettó árbevétel	49
2.2. A forgalom számítás speciális szabályai	51
2.2.1. Külföldön honos vállalkozás nettó árbevétele	51
2.2.2. Vállalkozásrész nettó árbevétele	51
2.3. A küszöbértékekhez való viszony vizsgálata	53
2.3.1. A 15 milliárd forintos küszöbérték	53
2.3.2. Az 1 milliárd forintos küszöbérték	53
2.3.3. Kétéves összevásárlás	54
2.3.4. Az 5 milliárd forintos küszöbérték	55
VI. Az összefonódás-bejelentéssel összefüggő egyes eljárásjogi kérdések	55
1. A BEJELENTŐ	55
2. A BEJELENTÉS BENYÚJTÁSÁNAK IDŐPONTJA	57
3. A BEJELENTÉS TÁRGYA	60
4. VÁLTOZÁS A BEJELENTÉS TÁRGYÁBAN A BENYÚJTÁSÁT KÖVETŐEN	61
4.1. Változás a tranzakciót létrehozó szerződésben az eljárás alatt	61
4.2. Változás a résztvevő vállalkozáscsoportok struktúrájában	61
4.3. Változás a nettó árbevétel számítása kapcsán	62
VII. Végrehajtási tilalom	62
1. AZ IRÁNYÍTÁS VEVŐ ÁLTALI ÁTVÉTELÉNEK TILALMA	62
2. A TPVT. 29/A. § (1) BEKEZDÉS SZERINTI KÉRELEM	67
3. FELSZÁMOLÁS ALATT ÁLLÓ VÁLLALKOZÁS FELETTI IRÁNYÍTÁSSZERZÉS	68
4. VÉGREHAJTÁSI TILALOM STRATÉGIAILAG KIEMELT JELENTŐSÉGŰ GAZDÁLKODÓ SZERVEZETEK ESETÉBEN	69
VIII. Kapcsolódó versenykorlátozások	70
1. ÁLTALÁNOS SZEMPONTOK	70
2. A KAPCSOLÓDÓ VERSENYKORLÁTOZÁSOK FŐBB ESETEI	71
2.1. Az eladó által vállalt versenytilalom	71
2.2. A nem az eladó által vállalt versenykorlátozások	72
IX. Versenykorlátozás az összefonódások megvalósításával kapcsolatban	73
1. TILALMAZOTT MAGATARTÁSOK	73
2. INFORMÁCIÓCSERE JOGSZERŰ LEHETŐSÉGEI A FELVÁSÁRLÁSOKAT MEGELŐZŐ TÁRSASÁGI ÁTVILÁGÍTÁSOK SORÁN	74
X. Szakhatóság megkeresése	74
XI. A közlemény alkalmazása	75

I. Bevezetés

1. A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 36. § (6) bekezdése szerint a Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) elnöke a Versenytanács elnökével együttesen a GVH jogalkalmazási gyakorlatának alapjait ismertető közleményt adhat ki.
2. E közlemények jogszabályi kötelező erővel nem rendelkeznek; funkciójuk annak rögzítése, hogy a jogalkalmazó milyen tartalommal tölti meg a jogszabály rendelkezéseit, összefoglalva a múltban kialakult, illetve a jövőben követni kívánt jogalkalmazási gyakorlatot.
3. A jelen közlemény célja az összefonódások vizsgálatára irányuló eljárással kapcsolatos egyes kérdések egységes bemutatása. A közleménynek nem tárgya az összefonódások piaci hatásai vizsgálatával kapcsolatos szempontrendszer ismertetése. Az ezzel kapcsolatos egyes kérdésekkel az összefonódás-bejelentési kötelezettség, az összefonódás vizsgálatára irányuló versenyfelügyeleti eljárás megindítása, valamint az eljárás teljes körűvé nyilvánítása esetén alkalmazandó „nem nyilvánvalóság” feltételről kiadott 2/2017. közlemény, továbbá az összefonódás vizsgálatára irányuló eljárásban hozott határozatokban feltételek és kötelezettségek előírásáról kiadott 3/2017. közlemény ismerteti. Ezzel szemben az egymással összefüggő ügyletek egy összefonódásként, illetve több összefüggő összefonódás egy eljárásban történő elbírálásáról kiadott 1/2015. számú közleményben foglaltak a jelen közleménybe beépítésre kerültek, így az csak azon összefonódások esetében marad hatályban, melyekre a Tpv.-nek a 2017. január 15-ét megelőzően hatályos rendelkezései az irányadóak.
4. A jelen közlemény a Tpv. 2017. január 15-től hatályos rendelkezéseihez kapcsolódik, melyek szerint az összefonódások engedélyezésének kérelmezése helyébe az összefonódás-bejelentés, és annak nyomán indokolt esetben a hivatalbóli eljárásindítás lépett. Ebből következőleg a GVH – szemben az eddigi gyakorlattal – nem engedélyezi az összefonódást, hanem – ha a Tpv. 43/N. § (1) bekezdésének b) pontja alapján nem indít eljárást, akkor – hatósági bizonyítványt ad ki az összefonódás tudomásulvétele tényét rögzítve; vagy a megindított eljárásban a Tpv. 76. § (1) bekezdésének aa), illetve ab) pontja alapján megállapítja, hogy az összefonódás – adott esetben a határozatban előírt feltétel vagy kötelezettség mellett – nem csökkenti jelentős mértékben a versenyt (a továbbiakban együtt: az összefonódás tudomásulvétele). Erre, valamint a Tpv. más szabályainak (pl.

küszöbszámok) változásaira tekintettel a közleményben hivatkozott határozatok (határozati pontok) egyes esetekben – az adott határozat meghozatala óta bekövetkezett törvénymódosításokra tekintettel – csak tartalmilag jelentenek példát a közleményben írtakra.

5. Ha a további jogalkalmazás során szerzett bővebb tapasztalatok birtokában a GVH azt szükségesnek látja, akkor a jövőben sor kerülhet e közlemény módosítására, illetve tartalmának további részletezésére, pontosítására.

II. Az európai és magyar fúziós eljárásjog viszonya

1. Joghatóság

6. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 22. § (1) bekezdése alapján a hatóság a joghatóságát - ezzel összefüggésben az alkalmazandó jogot - az eljárás minden szakaszában hivatalból köteles vizsgálni. A 139/2004/EK rendelet¹ (a továbbiakban: EK rendelet) 21. cikkének (1) bekezdése alapján kizárólag az EK rendeletet kell alkalmazni az EK rendelet 3. cikkében meghatározott összefonódásokra, illetve az EK rendelet 21. cikkének (3) bekezdése értelmében a tagállamok – bizonyos EK rendeletben meghatározott kivételektől eltekintve – nem alkalmazhatják nemzeti versenyjogi szabályaikat közösségi léptékű összefonódásra.
7. A GVH saját joghatósága megállapításához alkalmazhatja az EK rendeletet. A GVH joghatósága ugyanis csak az Európai Bizottság joghatósága hiányának függvényében állhat fenn.² Ehhez az szükséges, hogy a kérdéses tranzakció ne minősüljön az EK rendelet 3. cikke szerinti összefonódásnak, vagy az ne teljesítse az EK rendelet 1. cikk (2) vagy (3) bekezdésében foglalt küszöbértékeket, ami kétség kívül az említett EK rendeleti rendelkezések nemzeti alkalmazását feltételezi.³ Lényeges ugyanakkor, hogy a GVH adott összefonódás kapcsán fennálló joghatóságának EK rendelet alkalmazásával elvégzett vizsgálata és annak eredménye nem köti az Európai Bizottságot, ezért adott esetben a GVH

¹ HL L 24., 2004.1.29., 1–22. o.

² Vj-1/2013. 11) pont

³ Erre több szempontból is lehetőség van. Egyfelől az EK rendelet 21. cikk (2) bekezdése kizárólag az EK rendelet szerinti határozatok meghozatalát (és nem az EK rendelet nemzeti joghatóság megállapítása szempontjából szükséges alkalmazását) utalja az Európai Bizottság kizárólagos jogkörébe. Másfelől, a Tpv. 91/A. § (2) bekezdése kifejezetten azokra az esetekre utal, amikor a nemzeti versenyjog alkalmazására az EK rendelet hatálya fennállása alatt (tehát közösségi léptékű összefonódások esetében) kerül sor, míg jelen esetben éppen az EK rendelet joghatóságának hiánya értékeléséről van szó [lásd EK rendelet 21. cikk (3) bekezdés második mondata]. Harmadszor, szintén az EK rendelet tagállami joghatóság megállapítása szempontjából való értelmezési lehetősége következett a rendeleti szintű szabályozásból az EUMSZ. 288. cikke alapján. (A rendelet általános hatállyal bír. Teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban.)

döntésével szemben a semmisségi jogkövetkezmények lehetnek alkalmazandók [lásd Ket. 121. § (1) bekezdés a) pont]. Ennek a bizonytalanságnak a csökkentése érdekében javasolt a feleknek, hogy az olyan helyzetekben, amikor a magyar és EU-s jog közötti eltérés hatással van a jogválasztásra [mert például a magyar és az EU-s szabályozás eltérően ítéli meg az összefonódás fennállását és a magyar jog alatt például az mindenképpen megvalósul],⁴ akkor keressék meg előzetesen az Európai Bizottságot. Az Európai Bizottság megkeresése érdekében a GVH a felek kérelmére a már folyamatban lévő magyar eljárást a Tpv. 60. § (1) bekezdésére figyelemmel fel is függesztheti.⁵

8. Az a körülmény, hogy egy külföldön létrehozott összefonódásról az állapítható meg, hogy nincsenek magyarországi versenyhatásai, nem jelenti azt, hogy egy ilyen összefonódásra az 1. §-a alapján nem terjed ki a Tpv. hatálya. Minden olyan külföldön létrehozott összefonódás a Tpv. hatálya, és bejelentési kötelezettség alá esik, amelyre a Tpv. 24. § szerinti küszöbszámok teljesülnek. Másként, az összefonódás-bejelentésnek Tpv. 24. § szerinti küszöbszámai (figyelemmel a Tpv. 27. §-ára is) a Tpv. 1. § (1) bekezdése második pontja szerinti hatályának konkretizálását jelentik az összefonódás GVH általi tudomásulvételének szükségessége megítélése szempontjából (hasonlóan a Bizottsági bejelentést megalapozó EK rendelet 1. cikke szerinti hatály fejezetben szereplő küszöbszámokhoz).⁶

2. EU-s és magyar fúziós jog közti különbségek és következményei

9. A GVH az EU és magyar szabályozás közti eltéréseket kizárólag akkor veszi figyelembe, ha ez a jogválasztást befolyásolja, és egyúttal kihatással van a magyar bejelentési kötelezettségre.⁷ Az eddigi gyakorlat három területen mutatott rá az uniós és magyar fúziós jog közti olyan különbségekre, amelyek egyértelműen kihatással vannak a jogválasztásra.
10. Az egyik ilyen eset a közös irányítók számának csökkenésével kapcsolatos, amely az EU fúziós közlemény⁸ szerint általában nem eredményez bejelentés köteles összefonódást, ha egyébként a közös irányítást egyedüli irányítás nem váltja fel. Ezzel szemben a GVH kialakult gyakorlata szerint az irányítók számának akárhányról akárhányra történő

⁴ Vj-30/2011. 14) pont.

⁵ Vj-64/2011. és Vj-39/2010.

⁶ Vj-91/2015. 24) pont

⁷ Vj-30/2011. 14) pont.

⁸ A Bizottság közleménye a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 139/2004/EK tanácsi rendelet szerinti egységes jogalkalmazásról (2008/C 95/01), HL C 95/1, 2008.4.16. (a továbbiakban: EU fúziós közlemény), (90) pont.

csökkenése – mint a csökkent számú irányítók Tpvt. 23. § (1) bekezdés b) pontja szerinti közös irányítás szerzése – összefonódásnak minősül.⁹ (lásd még 79. pont)

11. A másik eset a vállalkozásrész fogalmával kapcsolatos. Erről részletesen lásd a 96. pontot.
12. A harmadik eset a két éven belül ugyanazon vállalkozáscsoportok között megvalósított ügyletekhez kapcsolódik. Erről részletesen lásd a 163. pontot.

3. Az EU-s fúziós jogi dokumentumok magyar jog értelmezését elősegítő figyelembevehetősége

13. A GVH nem zárkózik el attól, hogy az EU-s fúziós jogot értelmező Bizottsági dokumentumokra a felek a magyar jog értelmezése érdekében hivatkozzanak. Az európai fúziós szabályok és az azok értelmezésére kiadott nem kötelező érvényű uniós dokumentumok kizárólag olyan vonatkozásban segíthetik elő a magyar fúziós szabályok értelmezését, ahol a magyar és európai fúziós szabályok összhangja teljes egészében fennáll, és nem állnak fenn például a fenti 10.-12. pontok szerinti eltérések. Ennek nyilvánvaló oka, hogy a nemzeti és európai fúziós szabályok tekintetében nincs olyan jellegű harmonizáció, mint amelyet az 1/2003/EK rendelet teremt az EUMSz 101. cikke vonatkozásában. Sőt, a nemzeti és európai fúziós eljárások tekintetében az EK rendelet 21. cikk (2) és (3) bekezdése alapján szigorú joghatóságbeli elhatárolás érvényesül.¹⁰

III. Az összefonódás fogalma

14. Az összefonódás-bejelentés célja, hogy minden, a gazdaság egésze szempontjából lényeges, mesterséges koncentráció-növekedés (vagyis amikor a vállalkozás nem szerves fejlődés eredményeként, a másik piaci szereplő akarata ellenére, hanem éppen ellenkezőleg – a vállalkozási struktúrának, a vele történt megegyezésen alapuló tartós megváltoztatásával szerez piaci részesedést) versenyfelügyeleti ellenőrzés alá kerüljön.
15. A Tpvt. 23. § (1) bekezdése az összefonódásnak négy alapesetét különbözteti meg:
 - a szervezeti egyesülést;
 - a vállalkozás rész megszerzését;
 - a másik vállalkozás feletti egyedüli vagy több vállalkozás általi (közös) irányítás megszerzését;
 - közös vállalkozás létrehozását.

⁹ Vj-1/2013. 13) pont.

¹⁰ Vj-63/2012. 21) pont.

16. A fenti esetek bármelyike is valósul meg, a Tpvt. csupán az *egymástól független* vállalkozások között lebonyolódó tranzakciókat tekinti összefonódásnak. Az egymástól nem független, az irányítási viszonyok alapján egy gazdasági érdekeltségi körbe (vállalkozáscsoportba) tartozó vállalkozások esetében a Tpvt. – a nemzetközi gyakorlattal is egyezően – abból a versenypolitikai alapvetésből indul ki, hogy közöttük a verseny – és így a verseny korlátozása is – fogalmilag kizárt, ezért az ilyen vállalkozások közötti strukturális átalakulásoknak a gazdasági verseny szempontjából nincs releváns hatása.
17. A következőkben az összefonódásnak minősülés előzőek szerinti két elengedhetetlen feltételével, a tartóssággal és a függetlenséggel kapcsolatos kérdések kerülnek ismertetésre.

1. Tartósság

18. Az összefonódások ellenőrzésének célja a piaci struktúrára gyakorolt tartós változások nyomon követése.¹¹ Arra vonatkozóan nincs egyértelmű gyakorlat, hogy mekkora az a minimális időtáv, amelyet meghaladóan egy az összefonódás egyéb kritériumait kielégítő ügylet tartósnak, és ezért összefonódásnak minősül.¹² Az Európai Bizottságvonatkozó gyakorlata szerint ugyanakkor a 3 évnél rövidebb szerződések az irányítási viszonyok megváltozásának tartóssága szempontjából nem tekinthetők elegendő hosszúságúnak.¹³ A GVH gyakorlatában adott esetben az öt éves szerződés, amely rendkívül hosszú (24 hónapos) felmondási idővel társult, tartósnak minősült.¹⁴ Az outsourcing szerződések öt éves időtartama – amely az átadó vállalkozás kezdeményezésére további két évvel, azaz hét évre kiterjeszthető – szintén kellően hosszúnak tekinthető ahhoz, hogy a megállapodás révén bekövetkező változás tartósnak (ekként összefonódásnak) minősüljön.¹⁵ A négy éves, de egyébként az átadó kezdeményezésére hét évre kiterjeszthető outsourcing szerződéses időtartam is kellően hosszú időtartamnak volt tekinthető.¹⁶
19. A tartósság megítélése azonban alapvetően nem formális (egy bizonyos időponthoz vagy időtartamhoz kötődő), hanem tartalmi kérdés. A tartósság megítéléshez – különösen akkor, amikor az adott ügylet időtartama csak minimális mértékben (pl. az alább hivatkozott esetben egy hónappal) haladja meg a három évet – szükséges az ügylet egyéb

¹¹ Vj-59/2012. 20) pont és Vj-88/2012. 26) pont.

¹² Vj-17/2009. 18) pont.

¹³ vö. M.3858 Lehman Brothers/SCG/Starwood/Le Meridien

¹⁴ Vj-99/2013.

¹⁵ Vj-30/2011.

¹⁶ Vj-62/2014.

körülményeinek értékelése is. Minthogy a tartós strukturális változás az összefonódást létrehozó felek akarategyezsége révén következik be, ezért a strukturális változás tartósságának a megítéléshez az azt létrehozó felek akarategyezségét befolyásoló jogi és gazdasági körülményeket, a felek szándékát és a mögötte meghúzódó okokat is meg kell vizsgálni. Ebben a körben vizsgálható a feleknek az együttműködésükkel megvalósítani kívánt célja, az együttműködésből való kilépés egyszerűsége.¹⁷

20. Fentiekre figyelemmel tartósnak (és nem átmenetinek) minősül az irányításszerzés annak ellenére is, ha a felek kifejezetten rögzítik, hogy nem kívánják tartósan portfóliójukban tartani a tranzakció keretében megszerzett részvényeket, abban az esetben, ha a majdan értékesítésre kerülő részvényhányad nem eredményezi majd a megszerzett irányítási jog elvesztését.¹⁸
21. Nem lehet ugyanakkor tartós irányításszerzésről beszélni, ha a vevő a megszerzett vállalkozás vagy vállalkozásrész meghatározott részeit ugyanazon a napon kötött másik szerződéssel továbbadja egy harmadik félnek, melyre tekintettel az így leválasztott vállalkozásrészeket az adott összefonódás vizsgálatakor nem kell figyelembe venni.¹⁹

2. Függetlenség - Irányítási viszonyok

22. A Tpvt. 15. § (2) bekezdése a Tpvt. 23. § (2) és (3) bekezdései szerinti irányítás fogalomra alapítva határozza meg a vállalkozáscsoport fogalmát, mely alapján a Tpvt. 15. § (1) bekezdése az egy vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozásokat tekinti egymástól nem függetlennek, miáltal annak ellentétéként (negatív módon) definiálva van az egymástól független vállalkozások fogalma is (lásd még III.2.8.).

2.1. Az egyedüli közvetlen irányítás

23. A Tpvt. 23. § (2) bekezdése az irányítás fogalmát a lehető legszélesebben határozza meg. Eszerint a vállalkozásnak egy másik vállalkozás általi egyedüli irányítása történhet:
 - a többségi szavazati jogokkal való rendelkezés alapján;
 - a vezető tisztségviselők többségének kijelölésének, megválasztásának vagy visszahívásának joga révén;
 - szerződés alapján; vagy
 - ténylegesen.

¹⁷ Vj-114/2014. 11) pont

¹⁸ Vj-1/2013. 16) pont.

¹⁹ Vj-117/2010. 33) pont.

2.1.1. 1 Irányítás többségi szavazati jog alapján

24. A különböző mértékű tulajdonosi részesedéshez (szavazati joghoz) nemcsak a Tpv., hanem a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) is fűz jogkövetkezményeket. A Ptk. rendkívül árnyalt (az 50, a 75, sőt bizonyos esetekben a 100 százalékos részesedéshez kötődően eltérő jogkövetkezményt fűző) szabályaival szemben a Tpv. 23. § (2) bekezdés a) pontja kizárólag az 50 százalékos szavazati mértéket tekinti olyan határnak, amelyen innen és túl eltérőek a versenyjogi következmények. Az 50 százalékos határ alatt ugyanis a tulajdonosnak – ha az irányítás más eszközeivel nem rendelkezik – általában nincs meghatározó befolyása a vállalkozás piaci magatartására. Ha pedig 50 százalék felett van a részesedése, akkor minden a vállalkozás tevékenységére nézve versenyjogilag lényeges kérdésben (a piaci magatartást meghatározó üzleti döntésekben) meghatározó befolyással bír (kivéve, ha valamelyik kisebbségi tulajdonos rendelkezik az irányításnak valamely más eszközével). Annak, hogy az 50 százalékot milyen mértékben haladja meg a részesedés, a vállalkozásnak a Tpv. 23. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti egyedüli irányítása szempontjából már nincs meghatározó jelentősége. A Ptk. szerinti magasabb (pl. 75 százalékos) részesedéshez kapcsolódó többletjogosítványok ugyanis nem a vállalkozás piaci magatartásához kötődnek.²⁰
25. Az előzőekből az is következik, hogy a Tpv. szempontjából – függetlenül a részvényekből vagy az üzletrészekből való részesedéstől – meghatározó a szavazati jogok aránya. A szavazattöbbség megszerzése biztosítja ugyanis azt, hogy azok tulajdonosa a vállalkozás döntési fórumain (a közgyűlésen, illetve a taggyűlésen) akaratát érvényesíteni legyen képes.

2.1.2. Irányítás a vezető tisztségviselők révén

26. A vezető tisztségviselők többsége kinevezésének (visszahívásának) joga értelemszerűen akkor bír jelentőséggel a vállalkozás irányítása szempontjából, ha az arra jogosult tulajdonos nem rendelkezik egyben a többségi szavazati jogokkal is, ami már önmagában biztosítja a vállalkozás irányításának jogát, sőt a vezető tisztségviselőkre vonatkozó jogokat is. A gyakorlatban ezért a Tpv. 23. § (2) bekezdés b) pontja szerinti irányítás életszerűen úgy valósul meg, hogy egy vagy több kisebbségi tulajdonos – általában a társasági szerződésben – kapja meg a vonatkozó jogosítványokat. Abban a speciális esetben, amikor a szavazati jogok többségével rendelkező tulajdonos engedi át a vezető tisztségviselők

²⁰ Lásd pl.: a társaság átalakulása (Ptk. 3:43), létesítő okirat módosítása (Ptk. 3:102).

kinevezésének jogát egy kisebbségi tulajdonosnak csak esetről esetre dönthető el, hogy a többségi tulajdonos vagy a vezető tisztségviselők kinevezésére jogosult irányítja-e a vállalkozást, vagy az ilyen helyzet a többségi tulajdonos és a vezető tisztségviselők többségének kinevezésére jogosult közös irányítását alapozza meg²¹ (lásd még: III.2.5.).

2.1.3. Szerződésen alapuló irányítás

27. A Tpvt. 23. § (2) bekezdésnek c) pontja – a nemzetközi gyakorlattal egyezően – nem zárja ki annak lehetőségét, hogy a vállalkozás szerződés alapján szerezzon jogosultságot a másik vállalkozás döntései meghatározó befolyásolására. Ennek lehetséges esete, amikor a társasági szerződésben 50%+1 szavazatnál magasabb szavazati arányhoz kötik a vállalkozás piaci magatartását meghatározó döntéseket, és van olyan tulajdonos, amelynek szavazati joga a szükséges szavazati aránynál több. Ebben az esetben az ilyen tulajdonos szerződésen alapuló egyedüli irányítással rendelkezik.
28. A Tpvt. 23. § (2) bekezdése c) pontjának alkalmazásában a „szerződés” kifejezés széles értelemezendő, abba beletartozik minden olyan megállapodás, amelynek eredményeként valamely vállalkozás képessé válik egy másik vállalkozás döntései meghatározó befolyásolására. Ilyennek tekinthető, ha a felek nem kötnek külön megállapodást az összefonódás létrehozásáról, hanem a vevő a tőkealap kötvényei bizonyos hányadát megszerzi, melyért cserébe az alap kezelési szabályzatát úgy módosítják, hogy a vevő (szerződésnek tekinthető módon egyedüli vagy közös irányítási jogot biztosító) vétőjogot kap a befektetésekről dönteni jogosult testületben.²²

2.1.4. Tényleges irányítás

29. Előállhat olyan helyzet, hogy a vállalkozás annak ellenére irányítani képes a másik vállalkozást, hogy nem rendelkezik a szavazati jogok többségével. Ennek egyes eseteit a Tpvt. 23. § (2) bekezdésének b) és c) pontja ugyan nevesíti (jogosultság a vezető tisztségviselők többségének kijelölésére, illetve szerződés), a kisebbségi szavazatok tulajdonosa azonban nem csak ilyen, jogilag egyértelmű esetben irányíthatja ténylegesen a vállalkozást. A tényleges irányítás minden olyan esetben bekövetkezhet, ha a kisebbségi szavazatok tulajdonosa – valamilyen oknál fogva – reálisan számíthat arra, hogy a közgyűlésen (taggyűlésen) többségi szavazatot szerez.²³

²¹ Vj-126/1999.

²² Vj-108/2014. 20) pont.

²³ Vj-52/2016. 13) pont.

30. A tényleges irányítás alapesete az, amikor a legnagyobb kisebbségi tulajdonos részesedése jelentősen meghaladja a sorban utána következő részesedését, és nagyszámú szétaprózott további részesedés van. Az, hogy milyen mértékű kisebbségi részesedés biztosít tényleges irányítási lehetőséget, általános érvennyel nem határozható meg, az csak a körülmények átfogó vizsgálata alapján bírálható el. Egy viszonylag jelentős szavazati joggal rendelkező tulajdonos és nagyszámú kistulajdonos azonban – miután valószínűtlen, hogy valamennyi kis részesedés tulajdonosa részt vesz, vagy képviselteti magát a közgyűlésen, és az sem szükségszerű, hogy a jelenlevők egységesen ellene szavazzanak – a legnagyobb kisebbségi részesedés tulajdonosa általában számíthat arra, hogy a közgyűlésen többségi szavazatot szerez. A többség tényleges megszerzésének reális esélyére elsősorban abból lehet következtetni, hogy milyen arányú volt a tulajdonosok közgyűlési részvétele a korábbiakban.²⁴ Nem volt megállapítható ugyanakkor a tényleges irányítás, amikor a legnagyobb (24,54 %-os) szavazati joggal rendelkező mellett volt egy 15,86 %-os, és egy 8,38 %-os szavazati joggal rendelkező tulajdonos is.²⁵
31. A tényleges irányításra az is alapot adhat, ha a vállalkozás által jelölt tagok ténylegesen (és valószínűsíthetően tartósan) többségbe kerülnek a másik vállalkozás vezetői tisztségviselői körében.²⁶
32. Az a körülmény, hogy a 23. § (2) bekezdés a)-c) pontjai szerinti irányítási jogok egyikével sem rendelkező vállalkozás képviselője szakmai tudását felhasználva a másik vállalkozás döntéseire esetlegesen képes hatást gyakorolni, önmagában nem alapoz meg tényleges irányítást.²⁷

2.1.5. Negatív irányítás

33. A negatív egyedüli irányítást a „pozitív” egyedüli irányítástól az különbözteti meg, hogy az irányító önálló döntéshozatalra nem, csak a döntéshozatal blokkolására képes. A közös irányítástól pedig abban különbözik, hogy az irányított vállalkozás döntéseinek blokkolására csak az irányító képes, az irányított vállalkozás többi tulajdonosa nem.²⁸ Nincs szó ugyanakkor negatív egyedüli irányításról, ha nem csak egy tulajdonos rendelkezik

²⁴ Vj-101/1999. 15)-16) pontok és Vj-52/2016. 14) pont.

²⁵ Vj-90/2016. 5) pont.

²⁶ Vj-196/2005. 17) pont.

²⁷ Vj-40/2014. 57) pont.

²⁸ Vj-107/2010. 16) pont.

vétójoggal a vállalkozás piaci magatartása tekintetében, mert egy vállalkozásnak értelemszerűen csak egy egyedüli irányítója lehet.²⁹

34. A vállalkozás részvényei (üzletrészei) egyedüli 50 százalékos tulajdonosának szavazata hiányában a közgyűlés (taggyűlés) nem képes határozatot hozni, ami azt jelenti, hogy az ilyen tulajdonos ténylegesen képes a legfelsőbb szerv (közgyűlés, taggyűlés) hatáskörébe tartozó döntések meghatározó befolyásolására. Ebből következőleg az egyedüli 50 százalékos tulajdonos a vállalkozás tényleges egyedüli közvetlen (ún. *negatív*) irányítójának minősül,³⁰ feltéve, hogy a vállalkozás döntési fórumainak működési szabályai a vállalkozás piaci magatartását meghatározó lényeges kérdéseket (mindenek előtt az üzleti terv elfogadását, lásd még a 47. pontot) a legfőbb szerv hatáskörébe utalják. Amennyiben a tulajdonosok a vállalkozás piaci magatartását meghatározó döntéseket 50 százaléknál magasabb (X%-os) szavazati arányhoz kötik, és a vállalkozásnak van egy (és csak egy) olyan tulajdonosa, amelynek szavazati joga 100-X %-ot meghaladó, akkor ez a tulajdonos egyedüli negatív irányítónak minősül.
35. Szintén negatív egyedüli irányításról lehet szó, ha a vállalkozás valamennyi tulajdonosa 50 százalék alatti szavazati joggal rendelkezik, azonban van olyan tulajdonos, amely a vezető tisztségviselők olyan hányadának kinevezésére (visszahívására) jogosult, amely által az képes az igazgatóság (ügyvezetés) döntéseinek megvétőzésára. Az ilyen jellegű negatív irányítás meglétének további feltétele, hogy a vállalkozás piaci magatartását meghatározó stratégiai döntések (mindenekelőtt az üzleti terv elfogadása, lásd: 47. pont) meghozatala ne a taggyűlés (közgyűlés), hanem az igazgatóság (ügyvezetés) hatáskörébe tartozzon.³¹ Amennyiben ugyanis az üzleti terv elfogadása a közgyűlés (taggyűlés) hatáskörébe tartozna akkor a vállalkozásnak nincs irányítója (lásd: III.2.3.).

2.2. Közös közvetlen irányítás

36. A Tpv. 23. § (2) bekezdése szerinti – a III.2.1.1.-2.1.4. részekben ismertetett – irányítási módok mindegyikét gyakorolhatja több vállalkozás közösen is. A közös irányítás lényegi eleme, hogy a közösen irányító tulajdonosoknak az irányított vállalkozás piaci magatartását (üzletpolitikáját) meghatározó minden lényeges kérdésben egyezsége kell jutniuk egymással, ami alapulhat a közös irányítók objektív helyzetén vagy a köztük létrejött megállapodáson.

²⁹ Vj-47/2014. 18) pont.

³⁰ Vj-78/2008. 12) pont.

³¹ Vj-35/2004. 16) pont.

2.2.1. Objektív helyzeten alapuló közös irányítás

37. Az objektív helyzeten alapuló közös irányítás tipikus esete, amikor a vállalkozásnak csak két tulajdonosa van, és azok egyaránt 50-50 százalékos szavazati joggal rendelkeznek (vagy tulajdonosai két vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások közül kerülnek ki, és az egyes vállalkozáscsoportok vállalkozásainak együttes szavazati joga 50-50 százalék). Ez alól kivételt képez, ha a vállalkozás döntési fórumainak működési rendje vagy valami más körülmény (pl. a tulajdonosok közötti megállapodás) az egyenlőséget megbontja. Alapesetben ugyanis a két 50-50 százalékos tulajdonosnak mindenképpen egyezsége kell jutnia egymással, ha el akarják kerülni a vállalkozás működését megbénítani képes helyzeteket.³² Ugyanez a helyzet akkor is, ha közeli hozzátartozók rendelkeznek a Ptk. 8:2. § (5) bekezdése alapján egybeszámítandó (lásd még a III.2.10.) együttesen 50 százalékos szavazati joggal, és a másik 50 százalékos szavazati joggal olyanok rendelkeznek, amelyek/akik egy vállalkozáscsoportba tartoznak, vagy egymás közeli hozzátartozói.³³
38. Szintén közös irányításnak minősül, amikor a két tulajdonos (illetve az előzőek szerinti tulajdonosi csoport) a vállalkozás vezető tisztségviselőinek felét-felét nevezheti ki. Ez utóbbi eset abból a szempontból speciális, hogy az objektív helyzetet egy megállapodás hozza létre. Ilyen eset a szavazati jogok gyakorlása tekintetében is előállhat, ha a társasági szerződésben 50%+1 szavazatnál magasabb szavazati arányhoz kötik a vállalkozás piaci magatartását meghatározó döntéseket.³⁴
39. A Tpvt. alkalmazásában formálisan objektív helyzeten alapuló közös irányításnak minősül az is, ha több ugyanazon vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozás rendelkezik (akár közvetlenül, akár közvetlenül és közvetetten) együttesen 50 százalékot meghaladó szavazati joggal egy további vállalkozásban.³⁵ Az ilyen vállalkozásokról ugyanis külön megállapodás nélkül is feltételezhető az együtt szavazás (és így a közös közvetlen irányítás), figyelemmel arra, hogy végső irányítójuk azonos, aki így tartalmát tekintve közvetett egyedüli irányítónak minősül (lásd III.2.4.).³⁶ Szintén feltételezhető a külön megállapodás

³² Vj-99/1999. 10)-11) pontok.

³³ Vj-102/2015. 34) pont.

³⁴ A szavazati jogok 36,3, illetve 33,3 százalékkal rendelkező két részvénytulajdonosa részvényesi szerződésében megegyezett abban, hogy a közgyűlés valamennyi döntéséhez a szavazatok legalább 69 százaléka szükséges. Ezt a két tulajdonos együttesen (36,3% + 33,3% = 69,6%) és csak együttesen [a fennmaradó részvények (100% – 36,3% – 33,3% = 30,4%) egyikük részvényeivel együtt sem érik el a 69 százalékot] képes biztosítani, vagyis a két vállalkozás az irányítás szempontjából olyan helyzetben van, mintha 50-50 százaléknyi részvényt rendelkeznének (Vj-70/2000.).

³⁵ Vj-77/2015. 28) pont.

³⁶ Vj-40/2014. 52) pont.

nélküli együttszavazás akkor is, amikor két vállalkozás és az általuk közösen irányított vállalkozás rendelkezik együttesen 50 százalékot meghaladó szavazati joggal egy további vállalkozásban.³⁷

2.2.2. Megállapodáson alapuló közös irányítás

40. Objektív helyzet hiányában, ha két (vagy akár több) vállalkozás együttesen rendelkezik egy további vállalkozásra nézve a Tpvt. 23. § (2) bekezdés a) vagy b) pontja szerinti jogosítványokkal az (ugyan szükséges, de) nem elégséges feltétele a közös irányításnak. A fenti feltétel azért nem elégséges, mert például két 25,1-25,1 százalékos szavazati joggal rendelkező tulajdonos bármelyike a fennmaradó 49,8 százalékos szavazati jog birtokában lévő tulajdonossal vagy tulajdonosokkal bármikor alkothat olyan koalíciót, amely a másik 25,1 százalékos tulajdonos egyetértését szükségtelenné teszi.³⁸ Ilyen esetben ezért közös irányítás csak a tulajdonosok arra vonatkozó megállapodása esetén jön létre. Ennek hiányában senki sem fog irányítani. A megállapodásnak egyaránt alapját képezheti az, ha a két (vagy több) vállalkozás együttesen a szavazati jogok több mint ötven százalékával rendelkezik és az is, ha a vezető tisztségviselők többségét jelölhetik ki közösen, aminek egyébként szintén valamely megállapodáson kell alapulnia.
41. Közös irányítást megalapozó megállapodásnak minősülnek azok, a kisebbségi szavazati joggal rendelkező tulajdonos(oka)t megillető vétójogok is, amelyek – a tulajdonos pénzügyi érdekeinek védelmén túlmenően – a vállalkozás piaci magatartására (üzletpolitikájára) vagy annak valamely meghatározó elemére (elemeire) is kiterjednek, mert a vétójoggal rendelkező tulajdonossal történő megegyezés nélkül a vállalkozás irányítására vonatkozó döntések nem hozhatók meg. Ebben a tekintetben a Tpvt. alkalmazásában meghatározó jelentőséggel bír az üzleti terv elfogadása (lásd még: 47. pont), illetve módosítása tekintetében fennálló vétójog.³⁹ Ezzel összhangban közös irányításnak minősül az is, ha két tulajdonos az üzleti terv együttes elfogadására vonatkozóan köt megállapodást.⁴⁰ A Bizottság gyakorlatában közös irányítást alapoz meg a vezető tisztségviselők többségének kinevezésére és visszahívására vonatkozó vétó megállapodás is.⁴¹
42. A vállalkozás működését szabályozó dokumentumokban szereplő, a tulajdonosok közötti általános együttműködést rögzítő rendelkezések (például: „a Tagok közös álláspontjának

³⁷ Vj-12/2015. 14) pont.

³⁸ Vj-124/2008. 13) pont.

³⁹ Vj-70/2010. 35) pont.

⁴⁰ Vj-52/2013. 40) pont.

⁴¹ EU fúziós közlemény (69) pont.

kialakítása és közös érdekeinek képviselése”) önmagukban nem jelentenek közös irányítói pozíciót. Az együttműködési kötelezettség ugyanis minden jogviszonyban szükséges magatartás, a szerződési jog egyik alapelve (Ptk. 6:62. §), melyhez azonban önmagában egyéb szerződési rendelkezések hiányában kikényszeríthető joghatás nem párosul. Különösen igaz ez egy közösen tulajdonolt vállalkozás esetében, hiszen a kisebbségi (nem irányító) tulajdonosnak is érdeke fűződik a vállalkozás hatékony működéséhez. Együttdöntés (vétójog) hiányában azonban az együttműködési kötelezettség önmagában nem jelent a Tpvt. szerinti de jure irányítás fennállásához szükséges mértékű jogi garanciát arra nézve, hogy vita esetén a kisebbségi tulajdonos képes legyen érvényesíteni akaratát.⁴²

2.3. Amikor nincs irányító

43. Nem minősül objektív helyzeten alapuló közös irányításnak az, ha kettőnél több tulajdonos rendelkezik azonos mértékű szavazati joggal egy vállalkozásban, mert például négy, egyenként 25 százalékos tulajdonos esetén nem áll fenn megegyezési kényszert teremtő objektív helyzet. A döntéshez ugyanis nemcsak szükséges, de elégséges is már három tulajdonos egyetértése, ami többféle (összesen négy) kombinációban is megvalósulhat.⁴³ Általában is igaz, hogy objektív alapon kizárólag abban az esetben lehet közös irányításról beszélni, ha az irányítási jogosítványok gyakorlására szervezhető „alkalmi koalíciók” alakítása a vállalkozásra irányadó és versenyjogilag releváns döntéshozatali szabályok alapján matematikailag kizárható. Ellenkező esetben, vagyis ha a tulajdonosok a vállalkozásra irányadó döntéshozatali szabályok alapján legalább két kombinációban képesek „alkalmi koalíciót” alakítva a vállalkozás feletti, a Tpvt. 23. § (2) bekezdése szerinti jogosítványok gyakorlására, akkor az ilyen vállalkozás felett objektív módon és megállapodás hiányában senki sem rendelkezik irányítással.⁴⁴ A Tpvt. 23. § (2) bekezdés a) pontja (szavazati jogok) oldaláról tekintve, a fenti helyzet szükségszerűen fennáll, ha a vállalkozásnak kettőnél több egymástól független, egyaránt 50 százaléknál kisebb szavazati joggal rendelkező tulajdonosa van,⁴⁵ vagy kettőnél több ilyen tulajdonosi csoport rendelkezik a szavazati jogokkal. Szintén nincs irányítója a vállalkozásnak, ha 50%+1 szavazatnál magasabb szavazati arányhoz kötik a vállalkozás piaci magatartását meghatározó döntéseket, és nincs olyan tulajdonos, amelynek szavazati joga ezt a szavazati

⁴² Vj-40/2014. 54) pont.

⁴³ Vj-80/2003. 16) pont.

⁴⁴ Vj-29/2014. 15) pont.

⁴⁵ Vj-1/2015.

arányt meghaladná és kettő vagy annál több tulajdonos legalább két kombinációban lenne képes elérni a döntéshez szükséges szavazati arányt.

2.4. Közvetett irányítás

44. A Tpvt. 23. § (3) bekezdés a) és b) pontja alapján a vállalkozás közvetett irányítással rendelkezik azon vállalkozás felett, amelyet
- az általa közvetlenül irányított vállalkozás közvetlenül irányít;
 - az általa közvetlenül irányított vállalkozással együtt közvetlenül közösen irányít;
 - a két vagy több általa közvetlenül irányított vállalkozás közösen irányít.
45. A Tpvt. 23. § (3) bekezdés c) és d) pontjai az előzőek szerinti közvetett irányítási kapcsolatokat „végtelenítik”. Ily módon a vállalkozás az általa az előzőek szerint közvetetten irányított vállalkozás által közvetlenül irányított vállalkozásnak is közvetett irányítója, és a sor folytatódik addig a vállalkozásig, amely már nem irányít más vállalkozást.

2.5. Irányítási jogok közti viszony

46. A Tpvt. nem állít fel hierarchiát a 23. § (2) bekezdés a) és b) pontja szerinti irányítási módok között. Ezért, ha eltér egymástól a közös irányítók köre attól függően, hogy az a) vagy a b) pont kerül figyelembevételre, a taggyűlésnek vagy a vezető tisztségviselőknak a vállalkozás piaci magatartására – a vállalkozás működését szabályozó dokumentumok alapján – gyakorolható hatása alapján dönthető el, hogy melyik irányítási módnak van elsőbbsége.⁴⁶ Ez az elvi megközelítés alkalmazható abban az esetben is, ha a Tpvt. 23. § (2) bekezdés a) és b) pontja szerinti irányítási módok egyike alapján egyedüli irányítás, a másik alapján pedig közös irányítás lenne megállapítható,⁴⁷ illetve értelemszerűen arra az esetre is, ha a Tpvt. 23. § (2) bekezdése a) pontja alapján az egyik, b) pontja alapján pedig egy másik vállalkozás minősül egyedüli irányítónak.
47. A vállalkozás irányítása szempontjából meghatározó jelentősége van annak, hogy mely fórum jogosult a vállalkozás éves üzleti tervének elfogadására.⁴⁸ Az üzleti terv ugyanis általában alapvetően meghatározza a vállalkozás követendő piaci magatartásának fő kereteit. Ezért főszabályként abban az esetben, ha az üzleti terv elfogadására a vállalkozás legfőbb szerve (közgyűlés, taggyűlés), vagyis vita esetén a többségi szavazati joggal rendelkező tulajdonos a jogosult, akkor a Tpvt. 23. § (2) bekezdés a) pontja szerinti

⁴⁶ Vj-18/2007. 17. pont.

⁴⁷ Vj-69/2014. 14) pont.

⁴⁸ Vj-106/2014. 7) pont.

irányítás valósul meg. Ezzel szemben, ha az üzleti tervet az igazgatóság vagy az ügyvezetés fogadja el, akkor a Tptv. 23. § (2) bekezdés b) pontja alapján az irányít, aki a vezető tisztségviselők többségének kijelölési jogával rendelkezik. Lényeges azonban, hogy az üzleti tervet, illetve annak elfogadását nem lehet formálisan kezelni. Egy oldalról, ha az üzleti terv csak általános célkitűzéseket rögzít, akkor csak a vállalkozás működése egészének értékelésével dönthető el, hogy ki minősül a vállalkozás irányítójának.⁴⁹ Más oldalról viszont: az éves üzleti terv csak tipikus megjelenési formája a vállalkozás követni szándékozott piaci (üzleti) magatartására vonatkozó elképzelések rögzítésének, a hangsúly azonban nem a formán, hanem a tartalom van. Így a vállalkozás ügydöntő testülete által kiadott olyan ajánlások, utasítások is ebbe a körbe tartoznak, amelyek célja a gyakorlati üzletpolitika és gazdasági célok rögzítése.⁵⁰

2.6. Az irányítási jog gyakorlása kockázati tőkealap esetében

48. A GVH a jogalkalmazási gyakorlatában figyelemmel van arra, hogy a kockázati tőkealap (Alap) olyan sajátos működésű vagyonösszeg, amelynek piaci tevékenysége alapvetően a rendelkezésére álló tőkének vállalkozásokba történő befektetésére terjed ki.⁵¹ Ezzel is összefüggésben az Alap irányítási viszonyai – összhangban az Európai Bizottság gyakorlatával⁵² - csak esetről-esetre bírálhatók el.⁵³
49. Az Alap irányítási viszonyaival kapcsolatosan két kérdésre kell választ adni: a) ki irányítja az Alapot annak piaci tevékenysége (mindenekelőtt a befektetési és a kiszállási döntések) tekintetében;⁵⁴ b) ki irányítja az Alap (rész) tulajdonában lévő vállalkozásokat.
50. Az Alap befektetési jegyeit tulajdonolhatja nagyszámú kisbefektető,⁵⁵ illetve egy⁵⁶ vagy több⁵⁷ vállalkozás (a GVH eddigi gyakorlatában pénzintézet). A tulajdoni viszonyok azonban nem adnak egyértelmű választ arra, hogy ki irányítja az Alapot. Az Alapot ugyanis a kollektív befektetési formákról és kezelőikről, valamint egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2014. évi XVI. törvény (a továbbiakban: Kbtv.) 65. § (1) bekezdése alapján az Alapkezelő képviseli. Abban az esetben, ha az Alap befektetési jegyeinek

⁴⁹ Vj-17/2012. 27) pont.

⁵⁰ Vj-125/2015. 18) pont

⁵¹ Vj-108/2014. 16) pont.

⁵² EU fúziós közlemény (14)-(15) pont.

⁵³ Vj-93/2012. 20) pont.

⁵⁴ Vj-108/2014. 19) pont.

⁵⁵ Vj-33/2016. 6) pont.

⁵⁶ Vj-93/2012. 8) pont.

⁵⁷ Vj-108/2014. 1) pont.

többségi tulajdonosa és az Alapkezelő irányítója azonos vállalkozás⁵⁸ vagy vállalkozások,⁵⁹ akkor az Alap irányítása szempontjából nincs meghatározó jelentősége annak, hogy az Alapot a befektetési jegyek tulajdonosai vagy az Alapkezelő irányítja. Az Alap irányítója ugyanis mindenképpen a befektetési jegyek tulajdonosa: vagy közvetlenül (ha az Alap közvetlen irányítását nem adja át az általa irányított Alapkezelőnek), vagy közvetetten (ha átadja az Alapkezelőnek az Alap közvetlen irányítást). Abban az esetben azonban, ha az Alapkezelő többségi tulajdonosa (irányítója) nem (többségi) tulajdonosa az Alap befektetési jegyeinek,⁶⁰ akkor vizsgálni kell, hogy az Alapot a befektetési jegyek tulajdonosa(i) vagy az Alapkezelő irányítja.

51. Ha az Alap kezelési szabályzata vagy más dokumentumok nem rendelkeznek az Alap irányítójának személyére nézve, akkor az Alap irányításának joga a Kbtv. 65. § (1) bekezdése alapján főszabályként az Alapkezelőt kell, hogy megillessen.⁶¹ Ezért ebben az esetben az Alapnak valamely vállalkozás feletti irányításszerzése esetén az a vállalkozáscsoport, amelybe az Alapkezelő tartozik az összefonódással érintett vállalkozáscsoportnak minősül akkor is, ha ennek a vállalkozáscsoportnak a tagjai az Alapban nem tulajdonolnak befektetési jegyeket.⁶²
52. Ha az Alap többségi tulajdonnal rendelkezik valamely vállalkozásban, akkor annak irányítójának minősülhet (függően a Tpv. 23. § (2) bekezdésében foglalt irányítási jogok, különösen a szavazati jogok fennállásától).⁶³ Gyakran azonban az Alapok nem szereznek többségi irányítást, hanem csak kisebbségit, és mellé a befektetés értékének védelméhez kapcsolódóan vétójogot. Ilyen esetben lényeges, hogy a vétójog milyen kérdésekre terjed ki, ki gyakorolja a vétójogot (különösen, ha az Alapot egy elkülönült személy kezeli), továbbá, ha értelmezhető, akkor az, hogy ezen vétójogot gyakorolót ki irányítja. Ha az Alap kezelési szabályzata úgy rendelkezik, hogy az Alap tőkebefektetései között szereplő gazdasági társaság legfőbb szervének ülésén (közgyűlés, taggyűlés) személyre szóló írásbeli meghatalmazás alapján delegált személy(ek) látja(ák) el az Alapkezelő képviselőjét, a meghatalmazást az Alapkezelőnek pedig az Alap adja, amely dönt a befektetések tisztviselőjeként (igazgatósági tag, felügyelő bizottsági tag) kijelölhető személy(ek)ről,

⁵⁸ Vj-93/2012.

⁵⁹ Vj-108/2014.

⁶⁰ Vj-33/2016.

⁶¹ Vj-93/2012. 21) pont.

⁶² Vj-33/2016. 6) pont.

⁶³ Uo. 12) pont.

illetve azok megbízásáról, akkor az Alap minősül irányítónak. Ebben az esetben ugyanis az Alapot megillető vétójogot a vezető tisztségviselők kijelölése és visszahívása tekintetében maga az Alap gyakorolja, és azt az Alapkezelő csak képviseli. Amennyiben például az Alap döntéshozó szervének tagjai egy pénzügyintézet delegáltjai, akkor az Alap portfóliójába került céltársaság vezető tisztségviselői kijelölése és visszahívása tekintetében a vétójogot végső soron ez a pénzügyintézet gyakorolja.⁶⁴

2.7. Irányítás a felszámolás és a végelszámolás ideje alatt

53. A Tpv. 23. § (4) bekezdése szerint nem minősül irányításnak a felszámoló és a végelszámoló tevékenysége. A felszámolás (végelszámolás) alatt álló vállalkozás is végezhet azonban piaci tevékenységet. Ezért a Tpv. egyéb rendelkezései vonatkoznak a felszámolás vagy végelszámolás alatt álló vállalkozásra is.
54. Az előzőekből az is következik, hogy a Tpv. alkalmazásában egy felszámolás alatt álló vállalkozás irányítójának (közös irányítóinak) az(ok) a vállalkozás(ok) minősül(nek), amely(ek) a Tpv. 23. § (2) bekezdés a)–d) pontjaiban szereplő feltételek valamelyikének megfelel(nek), függetlenül attól, hogy irányítási jogai(ka)t (lehetőségei[ke]t) csak korlátozottan gyakorolhatja/gyakorolhatják.⁶⁵

2.8. A vállalkozáscsoport fogalma

55. A Tpv. 15. § (2) bekezdése az egymással közvetlen vagy közvetett irányítási kapcsolatban álló valamennyi vállalkozást egy vállalkozáscsoportba tartozónak minősíti. A meghatározás sajátossága, hogy nem egy irányba (az irányítási láncban felülről lefelé vagy alulról felfelé) építi fel a vállalkozáscsoportot, hanem abból a vállalkozásból kiindulva, amely a versenyfelügyeleti eljárás látókörébe került (pl. irányítást megszerző vállalkozás, irányítás alá kerülő vállalkozás).
56. Valamely vállalkozáscsoportnak a Tpv. alapján nem tagja az a vállalkozás, melyet a vállalkozáscsoport valamely tagja egy másik vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozással irányít közösen. Ebből az is következik, hogy a közösen irányított vállalkozás egyik közös irányítójával sem tartozik egy vállalkozáscsoportba. Az ugyanazon vállalkozások által közösen irányított vállalkozások azonban egy vállalkozáscsoportot alkotnak.⁶⁶

⁶⁴ Vj-93/2012. 21) pont.

⁶⁵ Vj-62/2001. 59) pont.

⁶⁶ Vj-12/2015. 16) pont.

57. Szükségtelen az érintett vállalkozáscsoport egyértelmű meghatározása, ha annak hiányában is megállapítható az összefonódás-bejelentési kötelezettség fennállása, a beavatkozásra okot adó versenyhatások hiánya és a joghatóság. Ez a lehetőség fennáll akkor, ha az érintett vállalkozáscsoport szóba jöhető a) legszűkebb meghatározása mellett is fennáll az engedélykérési kötelezettség; valamint b) legtágabb meghatározása mellett sincsenek beavatkozásra okot adó káros versenyhatások és megállapítható a GVH joghatósága.⁶⁷

2.9. Állami és helyi önkormányzati többségi tulajdonban lévő vállalkozások irányítása

58. A Tpvt. speciális szabályokat tartalmaz az állami vagy a helyi önkormányzati (a 2.9. részben a továbbiakban együtt: állami) többségi tulajdonban lévő vállalkozások függetlenségére nézve. A Tpvt. 15. § (3) bekezdése értelmében függetlennek kell tekinteni azokat az állami többségi tulajdonban lévő vállalkozásokat, amelyek piaci magatartásuk meghatározásában önálló döntési joggal rendelkeznek. A fenti rendelkezés az önálló döntési jog tekintetében a Tpvt. 27. § (3) bekezdésére hivatkozik, mely szerint az állami többségi tulajdonban lévő érintett vállalkozások nettó árbevételének kiszámításánál azt a gazdasági egységet alkotó vállalkozást kell számításba venni, amely piaci magatartásának meghatározásában önálló döntési joggal rendelkezik.

59. A Tpvt. az „önálló döntési jog” és a „gazdasági egység” fogalmára sem ad külön meghatározást. A GVH által kialakított gyakorlat szerint a piaci magatartás meghatározásában való önálló döntési jog nem értelmezhető másként, mint úgy, hogy az állam képviselőjében a tulajdonosi jogokat gyakorló szervezet nem él irányítási jogaival, a gazdasági egység alatt pedig az ugyanazon állami holding vagy más irányítási centrum alá tartozó vállalkozások együttese értendő.⁶⁸ A fenti általános megközelítést a GVH határozataiban – a 2.9.1. és a 2.9.2. részekben részletezettek szerint - konkretizálta, egyben a fenti rendelkezésekkel összhangban értelmezte a Tpvt. 26. § (5) bekezdése szerinti érintett vállalkozáscsoport fogalmát a többségi állami tulajdonú vállalkozásokra nézve.

2.9.1. A piaci magatartás meghatározásában való önálló döntési jog

60. A Tpvt. 15. § (3) bekezdés szerinti, a piaci magatartás meghatározásában való önálló döntési jog nem a vállalkozás egy-egy konkrét magatartásához kapcsolódó fogalom, hanem

⁶⁷ Vj-93/2016. 34) pont.

⁶⁸ Vj-55/2009. 12)-13) pontok.

olyan tartós állapot, amelyben az állam nem él többségi tulajdonán alapuló irányítási jogával. Az ezzel kapcsolatosan értékelendő döntések három fő csoportba sorolhatók:

- a vállalkozás működési módjához, alapvető szabályaihoz, felszámolásához, eladásához kapcsolódó döntések;
- a vállalkozás üzletpolitikájához kapcsolódó stratégiai jellegű döntések (üzleti terv);
- a vállalkozás napi működése.⁶⁹

61. A vállalkozás versenyjogi függetlensége szempontjából azon döntéseknek van jelentősége, melyek kifejezetten az érintett vállalkozás versenystratégiai (piaci) magatartásával vannak közvetlen összefüggésben. Ebből a szempontból főszabályként az üzleti terv elfogadása tekinthető meghatározó körülménynek. Ezért, ha a vállalkozás üzleti tervéhez az állam többségi tulajdonosi jogai gyakorlójának jóváhagyása szükséges, akkor a vállalkozásnak nincs önálló döntési joga.⁷⁰ Ez alól kivételt képezhet az alábbi két helyzet.

- Az üzleti terv csak általános célkitűzéseket rögzít.⁷¹
- Az üzleti terv elfogadására vonatkozó felhatalmazás csak formai. Az üzleti terv elfogadására való jogosultság ugyanis tartalmi szempont, melynek különösen akkor van jelentősége, ha az üzleti terv elfogadására jogosult személyében a bejelentési kötelezettség időpontját megelőzően nem sokkal változás áll be.⁷² Abból ugyanis, hogy a piaci magatartás meghatározásában való önálló döntési jog
- tartós állapot – az összefonódások vizsgálatának természetéből fakadóan – az következik, hogy hosszú távon, előre tekintő módon kell megítélni azt, hogy az üzleti terv elfogadásának körülményei miként alakulnak: nem elegendő az üzleti terv elfogadására adott formális felhatalmazás, szükséges az is, hogy a jogosult a felhatalmazással élve tartósan képes legyen az érintett vállalkozás versenystratégiájának befolyásolására.⁷³

62. Ha az üzleti tervet az állami vállalkozás vezető testülete (igazgatósága, ügyvezetése) önállóan – a tulajdonosi jogok gyakorlójától (pl. minisztertől) függetlenül – fogadja el, akkor az a körülmény, hogy a vezető testület tagjait a miniszter választja meg vagy hívja vissza, önmagában nem kérdőjelezi meg a vállalkozás Tptv. szerinti függetlenségét. Az állami

⁶⁹ Vj-17/2012. 25) pont.

⁷⁰ Vj-17/2012. 27) pont.

⁷¹ Uo.

⁷² Vj-51/2012. 18) pont

⁷³ Uo.: Adott esetben ez a feltétel nem volt megállapítható, mert a vállalkozás igazgatósága a megkapott felhatalmazással ténylegesen élni nem tudott, nem volt képes önálló üzleti terv elfogadására.

többségi tulajdonú vállalkozások esetén ugyanis a Tpvt. 15. § (1) szerint alkalmazandó Tpvt. 23. § (2) bekezdés b) pontjával szemben (mely szerint irányítást jelent, ha a vállalkozás jogosult egy másik vállalkozás vezető tisztségviselői többségének kijelölésére) a Tpvt. 15. § (3) bekezdése szerinti speciális szabály alkalmazandó, amely az állami tulajdonú vállalkozások függetlenségét kifejezetten a versenystratégiai (piaci) magatartások meghatározása szempontjából engedi értékelni, mely szempontból az üzleti terv jóváhagyása a meghatározó körülmény.⁷⁴

63. A Tpvt. 23. § (4) bekezdését az állami többségi tulajdonban lévő vállalkozásokra nézve is alkalmazni kell, vagyis a felszámoló és a végelszámoló tevékenysége az ilyen vállalkozások esetében sem minősül irányításnak. Ezért – összhangban a III.2.7. részben foglaltakkal – az állami többségi tulajdonban lévő vállalkozás függetlenségét (irányítási viszonyait) elszámolás és végelszámolás esetén is a Tpvt. 15. § (3) bekezdés szerint kell megállapítani.⁷⁵
64. A Tpvt. 15. § (3) bekezdését csak a közvetlenül állami többségű tulajdonú vállalkozások esetében kell alkalmazni. Az ilyen vállalkozáshoz tulajdonilag kapcsolódó vállalkozások esetében a függetlenséget nem a Tpvt. 15. § (3) bekezdése, hanem a Tpvt. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint általános szabályok alapján kell megítélni.⁷⁶
65. Amikor valamely ügylet esetében az összefonódásnak minősülés, az összefonódás-bejelentési kötelezettség fennállása, a káros versenyhatások hiánya és a joghatóság szempontjából is közömbös, hogy valamely vállalkozások függetlenek-e a többségi tulajdonosi jogok gyakorlójától, akkor az adott vállalkozások esetében nyitva hagyható, hogy rendelkeznek-e piaci magatartásuk meghatározása tekintetében önálló döntési joggal.⁷⁷

2.9.2. A gazdasági egység

66. A gazdasági egység a Tpvt. vállalkozáscsoport fogalmán belül értelmezhető. Az állami többségi tulajdonban lévő vállalkozások a Tpvt. 15. § (2) bekezdés szerinti vállalkozáscsoportot alkotnak ugyan, azon belül azonban az önálló döntési joggal rendelkező vállalkozások elkülönülnek, és [az általuk a Tpvt. 23. § (2) bekezdése szerint irányított vállalkozásokkal együtt] gazdasági egységeket alkotnak.⁷⁸ Az önálló döntési joggal

⁷⁴ Vj-17/2012. 32) pont.

⁷⁵ Vj-51/2012. 17) pont.

⁷⁶ Vj-51/2012. 17) pont.

⁷⁷ Vj-87/2013. 23)-24) pontok.

⁷⁸ Vj-17/2012. 28) pont.

nem rendelkező többségi állami tulajdonban lévő vállalkozások pedig a tulajdonosi jogok gyakorlójával együtt alkotnak egy gazdasági egységet. Az így meghatározott gazdasági egység egyben a Tpv. 26. § (5) bekezdése szerinti olyan érintett vállalkozáscsoportnak minősül, amelynek nettó árbevételét a tulajdonosi jogok gyakorlója vagy valamely a gazdasági egységébe tartozó vállalkozás⁷⁹ által megvalósított összefonódás esetén figyelembe kell venni. Az államnak lehetősége van arra, hogy tulajdonosi jogai gyakorlását több ún. irányítási centrumra (minisztériumra, vagyongazdálkodó szervezetre) bízta. Ebben az esetben az előzőek döntési centrumonként értelmezendők, és a különböző döntési centrumokhoz tartozó vállalkozások – döntési joguktól függetlenül – semmiképpen sem tartoznak egy gazdasági egységbe.⁸⁰

67. Két különböző minisztérium – egyéb körülmények hiányában – külön-külön döntési centrumot képez.⁸¹ Lehetséges olyan helyzet, hogy az állam tulajdonosi jogait valamely irányítási centrum (pl. minisztérium) egy másik irányítási centrumon (pl. vagyongazdálkodó szervezet) keresztül gyakorolja. Ha ez utóbbi irányítási centrum a hozzátartozó vállalkozások üzleti tervének elfogadására vonatkozó döntése tekintetében a minisztérium által utasítható, akkor ezek a vállalkozások egy gazdasági egységbe, és így egy érintett vállalkozáscsoportba tartoznak azokkal a vállalkozásokkal, amelyek esetében a minisztérium az állam tulajdonosi jogait (és ennek keretében az üzleti tervek elfogadását is) közvetlenül gyakorolja.⁸²

2.10. Közeli hozzátartozók által irányított vállalkozások

2.10.1. Közeli hozzátartozók ugyanazon vállalkozásban

68. A Ptk. 8:2. § (5) bekezdése alapján a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 1. pontja szerinti közeli hozzátartozók közvetlen és közvetett tulajdoni részesedését egybe kell számítani. Ezt a rendelkezést is figyelembe véve a GVH által kialakított gyakorlat abból indul ki, hogy ha az egymással *kölcsönösen* közeli hozzátartozói viszonyban álló természetes személyek külön-külön nem, de együttesen rendelkeznek a vállalkozás irányítását biztosító szavazati joggal, akkor arra vonatkozó külön megállapodás nélkül is szavazati jogaikkal összehangoltan élhetnek, egyebek mellett a vállalkozás piaci magatartásának tekintetében is. Erre tekintettel a tulajdonolt vállalkozás közös irányítóinak minősülnek [hasonlatosan az egy

⁷⁹ Vj-122/2015. 20) pont.

⁸⁰ Vj-17/2012. 29) pont.

⁸¹ Vj-109/2012. 21) pont.

⁸² Vj-122/2015. 21) pont.

vállalkozáscsoportba tartozó, és így egymástól nem független vállalkozásokhoz (lásd 37. pont)].⁸³ Ha viszont valamely vállalkozásban ugyan több egymással közeli hozzátartozói viszonyban álló természetes személy is rendelkezik szavazati joggal, de valamelyikük egyedül is rendelkezik a vállalkozás irányítását biztosító szavazati joggal, akkor a vállalkozás nem közös irányítás, hanem ennek a természetes személynek az egyedüli irányítása alatt áll.

69. A közös irányításhoz a *kölcsönös* közeli hozzátartozói viszony elengedhetetlen feltétel, mert valamely természetes személy két közeli hozzátartozója nem feltétlenül közeli hozzátartozója egymásnak is. Ezért, ha egy ilyen természetes személy mindkét közeli (de egymásnak nem közeli) hozzátartozójával képes az irányításhoz szükséges szavazattöbbséget biztosítani, vagyis a szavazattöbbség nem csak egyféle módon jöhet létre, akkor az ilyen vállalkozásnak a szavazati jogok alapján nincs irányítója⁸⁴ (vö. 43. pont).

2.10.2. Közeli hozzátartozók különböző vállalkozásokban

70. A Ptk. arra nézve nem tartalmaz rendelkezést, ha ugyanazok az egymással kölcsönösen közeli hozzátartozói viszonyban álló természetes személyek két vagy több vállalkozásban rendelkeznek közös irányításukat megalapozó szavazati joggal. Ennek két esete lehetséges.
71. Az egyik eset az, amikor a közös irányítással rendelkező közeli hozzátartozói kör azonos valamennyi vállalkozásban, mely esetben ezek a vállalkozások a Tpvt. 15. § (1) bekezdésének második fordulata alapján („amelyeket ugyanazok a vállalkozások irányítanak”) egymástól nem függetlenek.
72. A másik eset az, amikor az egymással kölcsönösen közeli hozzátartozói viszonyban álló közeli hozzátartozók közül nem mindegyik rendelkezik szavazati joggal mindegyik vállalkozásban, mire tekintettel a nem függetlenségnek a Tpvt. 15. § (1) bekezdése szerinti fenti feltétele nem áll fenn. Az életszerű feltételezés azonban az ilyen helyzetre nézve is az, hogy – figyelemmel a Ptk. által relevánsnak tekintett közeli hozzátartozói viszonyra – a közeli hozzátartozók az ilyen vállalkozások piaci magatartását meghatározó döntéseket egymással összehangoltan hozzák (és hozhatják is) meg. Másként: ezek a vállalkozások egymástól nem független vállalkozásként végezhetik piaci tevékenységüket.⁸⁵

⁸³ Vj-99/2016. 22) pont.

⁸⁴ Vj-78/2008. 11) pont.

⁸⁵ Vj-99/2016. 23) pont.

73. Az előzőekre tekintettel a GVH gyakorlata azon alapul, hogy a Tpvt. alkalmazásában főszabályként (amennyiben eltérő bizonyíték nem áll rendelkezésre)⁸⁶ a közeli hozzátartozó természetes személyeket (mint a Tpvt. 1. § szerinti vállalkozásokat) egymástól nem független vállalkozásokként kell kezelni. Ebből következőleg egymástól nem függetlennek minősülnek azok a vállalkozások, amelyekben az egymással kölcsönösen közeli hozzátartozói viszonyban álló természetes személyek külön-külön vagy bármilyen kombinációban együttesen irányítást biztosító szavazati joggal rendelkeznek.⁸⁷

IV. Az egyes összefonódás-típusok

1. Irányításszerzés

1.1. Változások az irányításban

1.1.1. Összefonódásnak nem minősülő változások

74. A Tpvt. 23. § (1) bekezdés b) pontja szerint összefonódásnak minősül, ha egy vállalkozás vagy több vállalkozás közösen közvetlen vagy közvetett irányítást (lásd III. 2.) szerez egy vagy több tőle független, de egymástól nem független vállalkozás felett. Az, hogy csak az irányításszerző vállalkozástól független vállalkozás feletti irányításszerzés minősül összefonódásnak azzal jár, hogy nem minősül összefonódásnak, ha a vállalkozás egy vele egy vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozástól veszi át valamely vállalkozás irányítását.
75. A Tpvt. 23. § (1) és (2) bekezdése alapján egyértelmű, hogy ha egy – a szavazati jogok többségével rendelkező – vállalkozás további szavazati jogokat biztosító részvényeket, üzletrészeket szerez, akkor az nem minősül összefonódásnak, mert nem annak révén szerezte meg az irányítást, azzal ugyanis már korábban is rendelkezett. Értelemszerűen ugyanez a helyzet akkor is, ha olyan vállalkozás szerzi meg a szavazati jogok többségét, amely azt megelőzően a vezető tisztségviselők többségének kijelölési joga alapján már rendelkezett egyedüli irányítással.⁸⁸ Szintén nem minősül összefonódásnak az, ha jogszerűen a szerződésen alapuló vagy a tényleges irányítással rendelkezik valamely vállalkozás felett, és ez a vállalkozás szerzi meg a szavazati jogok többségét vagy a vezető tisztségviselők többségének kijelölési jogát ugyanazon vállalkozás esetében.

⁸⁶ Ilyen bizonyíték lehet például egy közbeszerzési eljárásban tett olyan nyilatkozat, hogy a pályázatokat benyújtó, a közeli hozzátartozók különböző részhalmozai által irányított vállalkozások egymástól függetlenek.

⁸⁷ Vj-99/2016. 24) pont.

⁸⁸ Vj-31/1998. V. pont.

76. A fenti esetekben a vállalkozás irányításának mértéke, formája változott, az irányító (irányítók) személye azonban nem, ami – az előzőekben részletezettekén túlmenően – versenypolitikai szempontból sem indokolhat beavatkozást, mert nem érinti a versenyhelyzetet.

1.1.2. *Összefonódásnak minősülő változások*

77. Az előzőekkel szemben összefonódásnak minősülnek az olyan ügyletek, amelyek révén változik (szűkül, bővül vagy cserélődik) az irányítók köre. Ebben az esetben ugyanis a kieső, illetve a bekerülő irányító érdekeltségi viszonyai változást eredményezhetnek az irányított vállalkozás piaci magatartásában.

78. A Tpv. 23. § (2) bekezdésének b) pontja különálló irányítási formákként megkülönbözteti egymástól az egyedüli és a közös irányítást, ezért összefonódásnak minősül, ha valamely vállalkozás felett annak addigi egyik közös irányítója egyedüli irányítást szerez. Ez a megközelítés versenypolitikailag is indokolt. A közös irányításnak a korábbi közös irányítók egyikének egyedüli irányítására történő átalakulása esetén ugyanis nem egyszerűen az irányítás módja (mint forma), hanem az irányítás tartalma is megváltozik. Az egyedüli irányítást megszerző vállalkozásnak ugyanis utóbb már nem kell tekintettel lennie korábbi irányító társára (társaira). Ez egyebek mellett azt is jelenti, hogy ha az egyedüli irányítást megszerző vállalkozás egy vállalkozáscsoport tagja, akkor az egyedüli irányítása alá kerülő vállalkozás e csoport tagjává válik, ami növeli a koncentrációt, illetve befolyással lehet a vertikális kapcsolatokra.⁸⁹

79. Szintén összefonódásnak minősül, ha a közös irányítás nem alakul át ugyan egyedüli irányítássá, de csökken a közös irányítók száma. Ez, mint a csökkent számú irányítók közös irányításszerzése valósít meg összefonódást. A GVH-nak ez a megközelítése részben szemben áll a Bizottság gyakorlatával, mely szerint „amikor a művelet a közös irányítást végző tulajdonosok számának csökkenését vonja maga után, anélkül, hogy a közös irányításnak az egyedüli irányítással való felváltása megtörténne, az ügylet általában nem vezet bejelentés köteles összefonódáshoz.”⁹⁰ A GVH ettől eltérő gyakorlata azon alapul, hogy az irányítók számának akárhányról akárhányra történő csökkenése – mint a csökkent számú irányítók Tpv. 23. § (1) bekezdés b) pontja szerinti közös irányítás szerzése – minden esetben összefonódásnak minősül. Az a körülmény pedig, hogy az irányítók

⁸⁹ Vj-146/1999. 9) pont.

⁹⁰ EU fúziós közlemény (90) pont.

számának csökkenése (egy vagy több, a vállalkozás tevékenységére hatást gyakorolni képes irányító kiesése) eredményezhet-e változást a közösen irányított vállalkozás piaci magatartásában, az összefonódás értékelése körében vizsgálandó. Nem szabad ugyanis semmiféle bizonytalanságot keletkeztetni abban a tekintetben, hogy adott tranzakció-típus összefonódásnak minősül-e vagy sem, mert a bejelentési kötelezettség elmulasztása súlyos jogkövetkezményekkel járhat (Tpkt. 31. §, 78. §).⁹¹

80. Az irányítók számának egynél többre történő csökkenésének speciális esete, amikor a vállalkozás valamennyi megmaradó közös irányítója ugyanazon vállalkozáscsoport tagja (legalább egy kilépő közös irányító pedig nem). Az ilyen összefonódás tartalmát (piaci következményeit) tekintve nem különbözik attól az esettől, amikor a közös irányítást egyedüli irányítás váltja fel. Az ilyen közös irányítású vállalkozás ugyanis az összefonódás következtében egy vállalkozáscsoportba kerül megmaradó közös irányítóival.⁹²
81. Szintén összefonódásnak minősülnek az olyan tranzakciók, amelyek következtében a vállalkozás (vagy több vállalkozás) egy másik vállalkozás feletti irányítás jogát a jövőben egy vagy több további vállalkozással közösen fogja gyakorolni,⁹³ vagy a közös irányítók köre úgy változik, hogy valamely közös irányító helyébe egy másik lép. Mindkét esetben van ugyanis legalább egy olyan vállalkozás, amely az adott tranzakció révén szerez közös irányítást, vagyis megvalósul a Tpkt. 23. § (1) bekezdés b) pontja. Ez a szabályozás tartalmi szempontból is lényeges. Egy új közös irányító belépése ugyanis (akár bővülés, akár csere révén) olyan új érdekeket jeleníthet meg (különösen az új közös irányító és az irányított vállalkozás közötti horizontális vagy vertikális kapcsolat esetén), amelyek alapvetően megváltoztathatják a közösen irányított vállalkozás piaci magatartását.⁹⁴

2. Szervezeti egyesülés

82. A szervezeti egyesülésnek a Tpkt. 23. § (1) bekezdés a) pontja [azonosan a Ptk. 3:44. § (1) bekezdésével] két esetét különbözteti meg:
- az összeolvadást, amikor az egyesülő vállalkozások mindegyike megszűnik, és helyettük új vállalkozás jön létre, amely az egyidejűleg megszűnő valamennyi vállalkozásnak általános jogutódja lesz, valamint
 - a beolvadást, amikor a beolvadó vállalkozás megszűnik, és általános jogutódja az

⁹¹ Vj-40/2008. 32) pont és Vj-1/2013. 16) pont.

⁹² Vj-40/2014. 52) pont.

⁹³ Vj-50/2013. 19) pont.

⁹⁴ Vj-124/2008. 16) pont, Fővárosi Ítéltábla 2.Kf. 27.046/2013/5.

egyesülésben részt vevő másik (befogadó) vállalkozás lesz.

83. Az összeolvadás és a beolvadás csak nem független vállalkozások által történő megvalósításuk esetén minősül összefonódásnak. Ez alól kivételt képezhet az ugyanazon vállalkozások által közösen irányított (és így a Tpvt. 15. § alapján egymástól nem független) vállalkozások összeolvadása vagy egyiknek a másikba történő beolvadása, ha a korábbi közös irányítóknak csak egyike (vagy a korábbinál szűkebb köre) válik az egyesült vállalkozás egyedüli (vagy csökkent számú közös) irányítójává. Az ilyen helyzet azonban nem a Tpvt. 23. § (1) bekezdésének a) pontja, hanem annak b) pontja alapján minősül összefonódásnak, mint egy vállalkozás- vagy több vállalkozás közös irányításszerzése a tőle (tőlük) független egyesülő vállalkozások felett. A Tpvt. 15. § alapján ugyanis a közösen irányított vállalkozás valamennyi közös irányítójától függetlennek minősül.⁹⁵
84. A beolvadás speciális esete, amikor valamely céltársaság feletti irányítást megszerezni kívánó (A) vállalkozás által alapított leányvállalkozás beolvad a céltársaságba, és (A) vállalkozás az így egyesült vállalkozás felett szerzi meg az irányítást. A leányvállalkozásnak a céltársaságba történő beolvadása nem minősül önálló összefonódásnak, hanem olyan előzetes lépésnek, amely a tranzakció egyértelmű gazdasági céljának, (A) vállalkozásnak a céltársaság feletti irányításszerzésének a megvalósítását szolgálja.⁹⁶ (lásd még IV.5.1.1.).

3. Vállalkozásrész

85. A Tpvt. 23. § (1) bekezdés a) pontjának utolsó fordulata összefonódásnak minősíti azt, ha a vállalkozás vállalkozásrésze a vállalkozástól független másik vállalkozás részévé válik. A vállalkozásrész összefonódásként történő minősítése versenypolitikai szempontból meghatározó jelentőségű. Ugyanis a koncentráció – amely mesterséges növekedésének figyelemmel kísérése az összefonódás-bejelentési rendszernek, és az összefonódások versenyfelügyeleti vizsgálatának alapvető funkciója – elsődlegesen nem vállalkozáshoz, hanem érintett árupiacokhoz kötődik. Ebből következőleg a Tpvt. 23. § (5) bekezdése is azt rögzíti, hogy vállalkozásrésznek minősülnek az olyan eszközök vagy jogok, amelyek megszerzése önmagában vagy az azokat megszerző vállalkozásnak már rendelkezésére álló eszközökkel és/vagy jogokkal együtt elégségesek a piaci tevékenység végzéséhez. Ha ugyanis ez a feltétel teljesül, akkor a vállalkozásrésznek egy másik vállalkozás számára történő eladása (átengedése) átrendezi – mégpedig mesterséges úton – adott áru

⁹⁵ Vj-95/2001. 16) pont.

⁹⁶ Vj-24/2013. 26) pont és Vj-100/2015. 19) pont.

tekintetében az érintett piaci arányokat: az átengedő vállalkozás piaci részesedése csökken (szélső esetben: nullára), míg az átvevő vállalkozásé növekszik. Mindez értelemszerűen változást eredményez az adott áru(k) esetében a koncentrációban.

86. A koncentráció versenyjogi szempontból nem vállalkozás, hanem vállalkozáscsoport szinten értelmezendő. Ezzel összhangban a Tpv. 23. § (1) bekezdés a) pontjának „a vállalkozás része a másik vállalkozás részévé válik” fordulata vállalkozáscsoport szintre is vonatkozik. Nevezetesen az olyan esetekre is, ha a vállalkozás vállalkozásrészévé vagy valamely vállalkozáscsoportba tartozó több vállalkozás vállalkozásrészei egy másik vállalkozáscsoportba tartozó egy vagy több vállalkozás részévé válnak.⁹⁷
87. A vállalkozásrésznek a vállalkozáscsoport szintjén történő értelmezéséből következik az is, hogy a Tpv. 23. § (5) bekezdése ugyan a megszerző vállalkozás (és nem vállalkozáscsoport) rendelkezésére álló eszközöket és jogokat említi, a versenyfelügyeleti gyakorlat azonban azzal azonosan értékeli azt is, ha egy, a megszerző vállalkozással azonos vállalkozáscsoportba tartozó másik vállalkozás rendelkezik a szükséges eszközökkel és jogokkal.⁹⁸
88. A vállalkozásrész átengedése (átvétele) sokféle formában valósulhat meg. A vállalkozásrésznek minősülés legnyilvánvalóbb esete az, amikor egy gyáregység (üzemegység, részleg) kerül át egyik vállalkozástól a másik vállalkozáshoz. Egy ilyen egység ugyanis szinte szükségszerűen rendelkezik adott tevékenység önálló végzésének műszaki-gazdasági feltételeivel, amit a jövőben az átadó helyett az átvevő vállalkozás hasznosít(hat) majd.⁹⁹
89. Tartalmát és eredményét tekintve nem különbözik a teljes gyáregység megvásárlásától az az eset, amikor adott áru előállításához szükséges és elégséges gépek-eszközök kerülnek át az egyik vállalkozástól a másik vállalkozáshoz.¹⁰⁰
90. Az eddig említett esetekben a vállalkozásrész tárgyasult formát öltött (gyáregység, gép stb.). A tárgyi jelleg azonban nem elengedhetetlen feltétel. A gyártáshoz-forgalmazáshoz kapcsolódó jogok (védjegyek, ipari minták, know-how stb.) is vállalkozásrésznek minősülhetnek (akár önmagukban, azaz a gyártáshoz szükséges eszközök átadása nélkül is), ha azok átengedése következtében az azok felhasználásával előállítható áruk piacán a

⁹⁷ Vj-99/2013. 31) pont és Vj-78/2014. 19) pont.

⁹⁸ Pl.: Vj-44/2005.

⁹⁹ Pl.: Vj-159/2007.

¹⁰⁰ Pl.: Vj-67/2008.

jövőben az átvevő vállalkozás jelenhet meg az átadó vállalkozás helyett. Ennek elengedhetetlen feltétele, hogy a vállalkozás rendelkezzen az adott áruk gyártásához szükséges eszközökkel.¹⁰¹

91. A jogok átengedésének a Tptv. 23. § (5) bekezdése által külön is nevesített esete, amikor a vállalkozás közvetlenül a vele szerződéses kapcsolatban álló ügyfelek állományát (a fogyasztókat) adja át egy másik (az adott fogyasztók kiszolgálásához szükséges eszközökkel és jogokkal rendelkező) vállalkozásnak, s ebből kifolyólag az átvevő vállalkozásnak lehetősége nyílik az átadó vállalkozás által korábban végzett piaci tevékenység folytatásával piaci részesedését növelni.¹⁰² Az előzőek szerinti feltételek teljesülése esetén az ügyfélállomány átvétele akkor is vállalkozásrész megszerzésének minősül, ha az nem a Ptk. szerinti szerződés átruházással történik.¹⁰³
92. Vállalkozásrésznek minősül az ügyfélállomány akkor is, ha az egyes ügyfelek átvételéhez azok hozzájárulása is szükséges. Valamely tranzakció összefonódásként történő minősülésének ugyanis elégséges feltétele az átadó vállalkozás addigi forgalma (piaci részesedése) megszerzésének lehetősége (az összefonódás más formái esetében sincs garancia arra, hogy a megszerzett vállalkozás, vállalkozásrész addigi vevői, üzletfelei a megszerzőt választják majd üzleti partnerként). Ez egyben azt is jelenti, hogy az ügyfél hozzájárulás hiánya a tranzakció bejelentését nem teszi időelőttivé (lásd: VI.2.), továbbá azt is, hogy a teljes állományhoz kapcsolódó nettó árbevétel (mint maximálisan lehetséges forgalomnövekedést) kell figyelembe venni (lásd még: 155. pont).¹⁰⁴
93. A Tptv. 23. § (5) bekezdésének „ideértve a vállalkozás ügyfélállományát is” fordulata nem azt jelenti, hogy a vállalkozásrésznek szükségszerűen eleme az ügyfelek megszerzése, hanem azt, hogy speciális esetben az ügyfélállomány önmagában is alkothat vállalkozásrészt.¹⁰⁵
94. A munkaerő átvétele a vállalkozásrész bármely fenti (vagy alább bemutatott) formájának megvalósulása esetén ugyan elősegítheti a vállalkozásrész által korábban végzett tevékenységnek a megszerzője általi mielőbbi és hatékony folytatását, azonban nem

¹⁰¹ Pl.: Vj-205/2004.

¹⁰² Pl.: Vj-26/2002.

¹⁰³ Vj-105/2014. 8) pont.

¹⁰⁴ Vj-13/2015. 12) pont.

¹⁰⁵ Vj-114/2014. 10. pont.

elengedhetetlen feltétele a vállalkozásrészként történő minősítésnek.¹⁰⁶ Más oldalról a munkaerő átvétele önmagában nem minősül vállalkozásrésznek.

95. Az összefonódásnak a Tpvt. 23. (1) bekezdésében foglalt egyes alakzatainak elhatárolása olyan jogszabály értelmezést feltételez, mely kizárja azt, hogy valamely alakzat más alakzat(ok) értelmezési tartományát egészében magába foglalja. Ennek megfelelően a vállalkozásrésznek a Tpvt. 23. § (5) bekezdés szerinti fogalma nem azonosítható a vállalkozás üzletrészeinek (és az ahhoz rendelt szervezeti és vagyoni jogok) egészével. Ellenkező esetben ugyanis a Tpvt. 23. § (1) bekezdés b) pontja kiüresedne.¹⁰⁷

3.1. Outsourcing és vállalkozásrész

96. A Tpvt. 23. § (5) bekezdése alkalmazásában – az Európai Bizottság gyakorlatától¹⁰⁸ eltérően – irreleváns, hogy az adott vállalkozásrész (át)vevője valóban végezni fog-e annak révén piaci tevékenységet, vagy azt csak az átadó (eladó) vagy csak saját maga részére fogja-e végezni. Elegendő azt belátni, hogy az átadásra kerülő eszközök vagy jogok – önmagukban vagy a megszerző vállalkozás rendelkezésére álló eszközökkel és jogokkal együtt – alkalmasak lehetnek a piaci tevékenység végzésére. Nem szabad ugyanis semmiféle bizonytalanságot keletkeztetni abban a tekintetben, hogy adott tranzakció-típus összefonódásnak minősül-e vagy sem, mert a bejelentés elmulasztása súlyos jogkövetkezményekkel járhat (Tpvt. 31. §, illetve 78. §).¹⁰⁹ A vállalkozásrész minősítésére vonatkozó magyar objektív megközelítés nagyobb biztonságot nyújt a piaci szereplőknek, hiszen megállapodásuk összefonódásnak minősülésére nézve nem kell bizonytalan mérlegelést végezniük. Amennyiben ugyanis az átkerülő vállalkozásrész felhasználásával a harmadik feleknek történő szolgáltatásnyújtás elvi lehetőségénél szigorúbb mérce érvényesülne (tényleges igénybevétel/szolgáltatásnyújtás), akkor az ügylet jogi minősítése ki lenne téve az utóbb bekövetkező körülményeknek. Márpedig – szemben a nem teljes funkciójú közös vállalkozással – az outsourcing megállapodás esetén az átkerülő vállalkozásrész felhasználása kizárólag az átvevőn múlik (nem kell hozzá a nem teljes funkciójú közös vállalkozás alapítóinak megegyezése), így az előzőekben említett helyzet könnyen előfordulhat.¹¹⁰

¹⁰⁶ Uo.

¹⁰⁷ Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.Kpk. 45.033/2016/6-I.

¹⁰⁸ EU fúziós közlemény (25)-(27) pontok

¹⁰⁹ Vj-30/2014. 14) pont.

¹¹⁰ Vj-62/2014. 16) pont.

97. Az outsourcing megállapodások összefonódásnak minősülése szempontjából tehát a meghatározó körülmény az, hogy az átvevő képes-e a megszerzett eszközök és munkavállalók felhasználásával harmadik felek részére is szolgáltatást nyújtani (ide értve, ha a szerződés ezt kifejezetten nem tiltja meg). Ebből következően nem minősül összefonódásnak az olyan outsourcing megállapodás, amely kifejezetten kizárja az átadott vállalkozás harmadik feleknek történő szolgáltatásnyújtását, vagy a felek ebben a körben nem teljes funkciójú közös vállalkozást alapítanak.¹¹¹ Ha azonban a felek utóbb a harmadik felek felé történő szolgáltatásnyújtás tilalmát feloldják, akkor ez a szerződésmódosítás összefonódásnak minősül. Önmagában nem zárja ki a magyar jog alatt az összefonódáskénti minősülést az sem, ha az átadó korábban nem értékesített külső megrendelők felé.¹¹²

3.2. Bérleti szerződés és vállalkozásrész

98. Egy kiskereskedelmi üzlet bérleti jogának megszerzése önmagában nem jelenti azt, hogy a megszerző vállalkozásnak lehetősége nyílik egy másik vállalkozás addigi értékesítését adott érintett piacon átvenni, és ez által piaci tevékenységet folytatni.¹¹³ Egy bérleti szerződés tárgyát képező kiskereskedelmi ingatlan vonatkozásában csak akkor lehet beszélni vállalkozásrészről, ha:

- az ingatlanokban a bérleti szerződések megkötését közvetlenül megelőzően olyan tevékenység folyt, amelyet a bérbevevő végez, tehát a bérlet tárgyát képező helyszínekhez kapcsolódik bizonyos goodwill, mire tekintettel,
- a bérbevevő viszonylag rövid időn belül az ingatlanban saját know-how-jának, szakembereinek, a forgalmazandó áruk beszerzéséhez szükséges üzleti kapcsolatrendszer felhasználásával [vö. Tptv. 23. § (5) bekezdése: „a megszerző vállalkozás rendelkezésére álló eszközökkel és jogokkal együtt”] képes lesz tovább folytatni az ingatlanban korábban végzett tevékenységet.¹¹⁴

99. Ilyen esetben ugyanis tekintettel arra, hogy az adott helyszínen a vásárlók hozzászokhattak az adott jellegű tevékenység folytatásához, nagy valószínűséggel az új üzemeltető képes lesz a korábbi üzemeltető fogyasztói által támasztott keresletet megtartani.¹¹⁵ Lényeges, hogy üzlethelyiség vállalkozásrészi minősítését eredményező goodwill forrásának a bérbe

¹¹¹ Uo.

¹¹² Uo. 15) pont.

¹¹³ Vj-49/2013. 13) pont.

¹¹⁴ Uo. és Vj-10/2013. 21) pont.

¹¹⁵ Vj-49/2013. 14) pont.

adónak vagy annak vállalkozáscsoportjának kell lennie.¹¹⁶ Ez a követelmény abból vezethető le, hogy az összefonódás fogalmilag megköveteli a felek közötti akarategyezséget.¹¹⁷ Vagyis a vállalkozásrészi minősítés és az összefonódást létrehozó akarategyezésben részes fél között közvetlen összefüggésnek kell lenni.^{118 119}

100. Üzemegység vállalkozásrésznek minősül, ha annak bérbevételével (a benne megtalálható eszközök, készletek felhasználásával) folytatható az abban korábban végzett piaci tevékenység, amit elősegít, ha a vevő egyúttal a munkavállalókat is átveszi.¹²⁰

3.3. Ingatlan tulajdonjogának megszerzése

101. A bérleti jog átruházása kapcsán mondottak alkalmazhatók ingatlan tulajdonjogának a megszerzése kapcsán is.¹²¹ Ezért abban az esetben, ha az ingatlan tulajdonjogát olyan vállalkozás adja át, amely korábban abban vállalkozáscsoport szinten sem végzett üzleti tevékenységet, akkor a vállalkozásrészi minősítést adó goodwill lehetséges származtatójával való akarategyezés híján összefonódásról nem lehet beszélni.¹²²

102. Ingatlan tulajdonjogának megszerzése önmagában is minősülhet összefonódásnak, ha a tulajdonszerzés célja például az ingatlanhoz kapcsolódó bérbeadás (mint piaci tevékenység) tartós átvétele.¹²³

3.4. Vállalkozásrész és kizárólagos jog átruházás

103. Egy kizárólagosságot is tartalmazó forgalmazási szerződés versenyjogi megítélésére a Tptv. IV. fejezetének rendelkezései az irányadók.¹²⁴ Ezért egy forgalmazási szerződés megkötése önmagában semmiképpen sem valósíthat meg összefonódást, adott ügylet összefonódásként történő minősítése szempontjából is semleges értékelési kritérium.

¹¹⁶ Uo.

¹¹⁷ Vj-38/2013. 16) pont.

¹¹⁸ Miként az a Vj-10/2013. sz. ügyben is kimutatható volt, amelyben az üzlethelyiség bérbeadója a korábbi hasonló tevékenységet folytató üzemeltető vállalkozáscsoportjának tagja volt.

¹¹⁹ A Vj-49/2013. sz. ügyben azonban az akarategyezés egy kiskereskedelmi lánc és egy nagy bevásárlóközpont között jött létre, miközben az üzlethelyiség vállalkozásrészi minősítését eredményező goodwill forrása közvetlenül nem a bevásárló központ, az ugyanis nem az ő tevékenységére volt visszavezethető, hanem az ott korábban működő másik kereskedelmi láncra. Ez a korábbi kereskedelmi lánc azonban egyszerűen csak felhagyott az üzlethelyiség üzemeltetésével, ezért megszakadt a vállalkozásrészi minősítéshez szükséges goodwill forrása és a kérdéses ügylet akarategyezésükkel létrehozó felek közti kapcsolat, ezért nem lehetett szó összefonódásról sem. Ezzel szemben a Vj-94/2013. sz. ügyben megállapítható volt, hogy a vállalkozásrészi minősítés forrásai (az egyébként különböző vállalkozáscsoportokhoz tartozó ingatlantulajdonos és a korábbi forgalmazó bérlő) az akarategyezés létrehozásában részt vettek, ekként az összefonódás megvalósult.

¹²⁰ Vj-114/2014. 10) pont.

¹²¹ Vj-120/2015. 12) pont.

¹²² Vj-120/2015. 13) pont.

¹²³ Vj-120/2015. 14) pont.

¹²⁴ Vj-94/2013. 16) pont.

Összefonódás ezzel összefüggésben csak valamely forgalmazási tevékenység korábbi forgalmazótól történő átvételével valósulhat meg. Az ilyen tranzakció összefonódáskénti minősüléséhez többletelemként a vállalkozásrész fennállása mellett az irányítás tartós megváltozása is szükséges.

104. Annak értékelésekor, hogy a kizárólagosság megszerzése egyben vállalkozásrész formájában megvalósuló összefonódásnak minősül-e abból kell kiindulni, hogy minden, a gazdaság egésze szempontjából lényeges, mesterséges koncentrációnövekedés (vagyis amikor a vállalkozás nem szerves fejlődés eredményeként, a többi piaci szereplő akarata ellenére, hanem éppen ellenkezőleg, a vállalkozási struktúrának a valamelyikükkel történt megegyezésen alapuló tartós megváltoztatásával szerez piaci részesedést) versenyfelügyeleti ellenőrzés alá kerüljön. Mindebből következik, hogy csak az olyan kizárólagosságot is tartalmazó vertikális megállapodás értékelhető a Tptv. VI. fejezete alapján, amely az azzal érintett tevékenység végzésének jogát, a tevékenységet korábban végzőtől (illetve annak vállalkozáscsoportjától) származtatja, oly módon, hogy a tevékenységet korábban végző ilyen jellegű tevékenységével felhagy, azzal a céllal, hogy annak végzésének jogát (lehetőségét) tartósan a vevőre ruházhassa.¹²⁵ Az előzőeket figyelembe véve valamely tranzakció a Tptv. 23. § (5) bekezdése szerinti vállalkozásrész megszerzésének minősül, ha

- a) két vállalkozás(csoport) között akaratgegyezés jön létre abban a tekintetben, hogy
 - aa) az egyik vállalkozás(csoport) felhagy valamely tevékenység végzésével,
 - ab) amelynek folytatásával tartósan valamely tőle független vállalkozást bíz meg, és
- b) e tevékenységet a másik vállalkozás(csoport) rövid időn belül folytatni képes a rendelkezésére álló és a tevékenységgel felhagyó vállalkozás(csoport) által részére átadott eszközökkel és (forgalmazási) jogokkal.¹²⁶

4. Teljes funkciójú közös vállalkozás

105. A teljes feladatkör ellátásának képessége azt jelenti, hogy a közös vállalkozásnak képesnek kell lennie az adott piaco(ko)n jelen lévőek által végzett funkciók elvégzésére, azaz tartósan rendelkeznie kell az ebben a körben releváns áruk előállításához – az adott piac szereplőinek működését irányadónak véve, objektíve – szükséges materiális és immateriális eszközökkel, a napi működést végző alkalmazottakkal, az azt irányító vezetőséggel, adekvát

¹²⁵ Vj-99/2013. 32) pont.

¹²⁶ Uo. 33) pont.

pénzügyi háttérrel, és egyes esetekben hatósági engedélyekkel.¹²⁷ Azt, hogy egy közös vállalkozás teljes funkciójának minősüljön általában kizárja, ha tartósan kizárólag alapítóival áll üzleti kapcsolatban.¹²⁸

106. Ha egy közös vállalkozás alapításának célja más vállalkozás(ok) feletti irányítás megszerzése, mindaddig, amíg a közös vállalkozás tevékenysége nem terjed túl az irányítás megszerzésén és alapítói közös közvetett irányítási jogainak gyakorlásán, nem minősül teljes funkciójú közös vállalkozásnak.¹²⁹

5. Összefüggő ügyletek

107. A GVH gyakorlatában két alapesetben kerülhet sor több ügylet egy eljárásban való elbírálására:

- amikor a külön-külön is összefonódásnak minősülő ügyletek (függetlenül attól, hogy önmagukban tekintve bejelentés-kötelesnek minősülnek-e) a köztük fennálló összefüggések miatt ténylegesen egyetlen Tpv. 23. § (1) bekezdése szerinti összefonódást valósítanak meg;
- amikor a külön-külön összefonódásnak minősülő ügyletek nem alkotnak ugyan egyetlen összefonódást, de azok piaci hatását a köztük fennálló kölcsönös összefüggés miatt csak egyetlen (vagy egyesített) eljárásban lehetséges egymásra tekintettel értékelni.

5.1. Egy összefonódásnak minősülő több ügylet

108. Az egy összefonódásnak minősülő ügyleteknek két alapesete különböztethető meg:

- Egymásra épülő ügyletek, amelyek mögött *egységes gazdasági cél* húzódik meg, melyet a tranzakció sorozat egyes lépései önmagukban nem, hanem csak együttesen képesek megvalósítani.
- Sorozatfelvásárlások, amelyek révén egy vállalkozáscsoport tagja(i) szerez(nek) egyedüli (közös) irányítást¹³⁰ több olyan vállalkozás felett, amelyek ugyanazon vállalkozáscsoportnak a tagjai. Sorozatfelvásárlásnak minősül az is, ha különböző vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások szereznek közös irányítást több olyan vállalkozás felett, amelyek egy vállalkozáscsoportba tartoznak, és mindegyik

¹²⁷ Vj-27/2011. 24) pont

¹²⁸ Vj-19/2006. 20) pont.

¹²⁹ Uo. 25) pont és Vj-25/2015. 14) pont

¹³⁰ Itt és a továbbiakban, amikor az 5. pont az irányításszerzés fogalmát említi, abba beleértendő az az esetek is, amikor valamely vállalkozásba egy másik vállalkozás beolvad, vagy egy másik vállalkozás része ezen vállalkozás részévé válik.

irányításszerzésben részt vesz a különböző vállalkozáscsoportok legalább egy-egy tagja.

109. A fenti esetekben az ügyletek egyetlen összefonódásként történő kezelésének nem elengedhetetlen feltétele, hogy az ügyletek ugyanazon a napon jöjjenek létre. A tranzakció kezdő és záró lépése közötti időtáv tetszőlegesen hosszú lehet, annak nem a Tpv. rendelkezései, hanem a racionális végrehajtás szempontjai szabnak határt (ti., hogy a felek által elhatározott, és kölcsönösen elfogadott ügyletet általában nem célszerű hosszabb ideig függőben tartani).

5.1.1. Egységes gazdasági cél alapján egymásra épülő ügyletek

110. Az összefonódások ellenőrzésének célja a piaci struktúrára gyakorolt tartós változások nyomon követése. Ennél fogva közömbös, hogy az irányítást milyen konstrukcióban (mennyi lépcsőben, hány jogügylet révén) szerezték meg, feltéve, hogy végül egyetlen összefonódást alapoz meg. Az összefonódás valódi tartalmának, a piacon létrejövő tényleges tartós változás megítéléséhez – összhangban az Európai Bizottság gyakorlatával¹³¹ – meg kell határozni az ügyletek mögötti valós gazdasági célt. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a különböző ügyletek egyetlen összefonódást valósíthatnak meg, ha azok egymással kölcsönösen összefüggnek olyan módon, hogy az egyik ügyletre a másik nélkül nem került volna sor.

111. Egyetlen összefonódás állhat ezért fenn, ha ugyanaz(ok) a vásárló(k) az irányítást végső soron egyetlen üzleti tevékenység, vagyis egyetlen gazdasági egység felett, több, de egymást feltételező jogügylettel szerzik meg, függetlenül attól, hogy az eladók egyazon vállalkozáscsoportba tartoznak-e. Az egy összefonódásként való kezelésének ugyanakkor elengedhetetlen feltétele, hogy az egyes tranzakciókban az irányítást megszerző vállalkozások ugyanazon vállalkozáscsoportba tartozzanak. Mindezen követelmények – a versenyfelügyeleti tapasztalatok alapján – változatos formákban valósulhatnak meg. Ezért az, hogy egy ügylet-sorozat egy összefonódásnak minősül-e csak esetről-esetre bírálható el.

112. Az egy gazdasági célt megvalósító több összefonódás tipikus esete, amikor egy vállalkozás vagy több vállalkozás közösen két vagy több olyan vállalkozás felett szerez külön-külön is összefonódásnak minősülően irányítást, amely vállalkozások tevékenysége olyan módon függ össze egymással, hogy azok csak együttesen alkalmasak piaci tevékenységre, de legalábbis érezhető hatékonysági előnyökkel jár az együttes működtetés.¹³²

¹³¹ Lásd: EU fúziós közlemény (38) pont.

¹³² Vj-6/2015. 16) pont, Vj-35/2015. 22) pont és Vj-102/2015. 29) pont.

113. Egy összefonódásnak minősül az is, amikor a céltársaság feletti irányítás megszerzéséhez több kisebbségi részesedés megszerzése szükséges, melyek közül legalább egy nem közvetlenül, hanem a céltársaságot tulajdonló vállalkozás feletti irányítás megszerzése révén kerül a céltársaság feletti irányítást megszerezni kívánó vállalkozás tulajdonába. Ez utóbbi irányításszerzés önmagában is összefonódásnak minősül. Ha azonban ez az irányításszerzés kizárólag a céltársaság feletti irányítás megszerzése érdekében történik (ami egyértelműen megállapítható abban az esetben, ha ez a vállalkozás nem végez piaci tevékenységet), akkor az nem minősül önálló összefonódásnak, hanem csupán a céltársaság feletti irányítás megszerzése eszközének.¹³³
114. Ugyanez a helyzet, amikor egy vállalkozás két olyan egymástól független vállalkozás felett szerez irányítást, melyek kizárólagos tevékenysége, hogy közösen irányítják azt a vállalkozást, mely vállalkozás (mint céltársaság) tevékenységének megszerzése érdekében szerez irányítást a vállalkozás a két közös irányító felett. A két közös irányító feletti külön-külön összefonódásnak minősülő irányításszerzéseknek ugyanis nincs önálló gazdasági céljuk (tartalmuk), azok csak együttesen, a céltársaság feletti közvetett irányítás megszerzése által kapnak ésszerű gazdasági tartalmat.¹³⁴
115. Az előzőek szerinti viszonylag általánosnak tekinthető ügylettípusok mellett további speciális helyzetekre nézve is megállapította a GVH, hogy egy több összefonódásból álló ügylet, annak gazdasági célja alapján egyetlen összefonódást valósít meg.¹³⁵
116. Az egyazon gazdasági célt megvalósító ügyletek közül nem minősülnek az összefonódás részének azok az ügyletek, amelyek önmagukban nem valósítanak meg összefonódást. Így például nem része az összefonódásnak a másik vállalkozás feletti közös irányítás megszerzése céljából alapított közös vállalkozás létrehozása, ha az nem minősül a Tpv. 23.§ (2) bekezdés c) pontja alá eső un. teljes funkciójú közös vállalkozásnak.¹³⁶

5.1.2. Sorozatfelvásárlások

117. A sorozatfelvásárlás esetében nem szükséges annak külön vizsgálata, hogy az egyes lépésekre egymásra tekintettel került-e sor, azok egymást szükségképpen feltételezik-e. A Tpv. 23. § (1) bekezdés b) pontja alapján ugyanis több egymástól nem független

¹³³ Vj-53/2012. 32) pont és Vj-78/2015. 17) pont.

¹³⁴ Vj-21/2013.

¹³⁵ Vj-88/2012., Vj-24/2013., Vj-2/2014., Vj-6/2014. és Vj-64/2014.

¹³⁶ Vj-25/2015. 14) pont.

vállalkozás feletti irányításszerzés definíciószerűen egyetlen összefonódást valósít meg,¹³⁷ több egymástól nem független vállalkozás vállalkozásrészeinek megszerzése pedig a Tpv. 23. § (1) bekezdés a) pontja alapján minősül egyetlen összefonódásnak, mert a hivatkozott törvényhelynek a „vállalkozás része a másik vállalkozás részévé válik” fordulata vállalkozáscsoport szintre is vonatkozik (lásd 86. pont). Az előzőek alapján a Tpv. 23. § (1) bekezdése a) és b) pontjának együttes alkalmazásával sorozat felvásárlásnak minősül az is, ha egymástól nem független vállalkozások és azoktól nem független vállalkozások részeinek megszerzésére kerül sor ugyanazon vállalkozás vagy azonos vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások részéről.¹³⁸

118. Az egyetlen összefonódásnak minősülő sorozatfelvásárlás esetén előállhat, hogy az annak kezdő lépésével (lépéseivel) irányítás alá kerülő vállalkozás nettó árbevétele (vállalkozások együttes nettó árbevétele) nem éri el a Tpv. 24. § (1) bekezdése szerinti 1 milliárd forintos küszöbértéket. Ilyen esetben a sorozatfelvásárlás ezen első része nem esik bejelentési kötelezettség alá. Ezért a sorozatfelvásárlás csak azon lépéstől minősülhet bejelentésköteles összefonódásnak, amely lépéssel az irányítása alá kerülő vállalkozás nettó árbevétele önmagában vagy [figyelemmel a Tpv. 24. § (2) bekezdésére] az addig irányítás alá került vállalkozások nettó árbevételével együtt átlépi az 1 milliárd forintos küszöbértéket. Ilyen esetben a sorozatfelvásárlásnak kizárólag az e lépés és az azt követő lépések által alkotott második része vizsgálható. Ellenkező esetben ugyanis a GVH az olyan összefonódásokat (az első rész lépéseit) is vizsgálná (és elvileg meg is tilthatná), amelyek – nem teljesítve a Tpv. 24. § (2) bekezdése szerinti feltételt – már végrehajthatók voltak. Mindez egyben azt is jelenti, hogy az összefonódás értékelésekor kizárólag a sorozatfelvásárlás fentiek szerinti második [a 24. § (1) bekezdése szerinti bejelentési küszöb elérését eredményező] részének versenyhatásai vizsgálhatók. A versenyjogi értékelés során a sorozatfelvásárlás első (korábbi) részében irányítás alá került vállalkozások már mint az irányítást megszerző vállalkozáscsoport tagjai veendőek figyelembe.¹³⁹

119. A több, egymástól nem független vállalkozás feletti (és így egyetlen összefonódásnak minősülő) irányításszerzésnek speciális esete az, amikor ugyanazon szerződéssel irányítás alá kerülő vállalkozások között van olyan külföldi vállalkozás, amely nem végez piaci tevékenységet Magyarország területén (nem ért el nettó árbevételt). Ilyen esetben, ha az

¹³⁷ Vj-8/2013. 18) pont, Vj-29/2014. 14) pont és Vj-82/2014. 10) pont.

¹³⁸ Vj-93/2016. 18) pont.

¹³⁹ Vj-8/2013. 15) pont.

összefonódás-bejelentés az irányításszerzések összességére (közte a külföldi vállalkozás feletti irányításszerzésre) vonatkozik, akkor a GVH döntése kiterjed a külföldön honos (de Magyarországon nettó árbevétel nem elérő) vállalkozás feletti irányításszerzésre is. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a GVH vizsgálhatná az összefonódás külföldi versenyhatásait.¹⁴⁰ Az előzőek alapján ilyen esetben jogszerű az is, ha az összefonódás-bejelentés csak azon külföldön honos vállalkozásokra terjed ki, amelyek feletti irányításszerzés hatása érvényesülhet a magyar piacon.

5.2. Egyetlen eljárásban elbírálandó külön összefonódások

120. Két vagy több külön-külön összefonódásnak minősülő olyan ügyletet, amelyek a IV.5.1. részben foglaltak szerint nem alkotnak egyetlen összefonódást, a GVH egy versenyfelügyeleti eljárásban bírálja el, ha

- azok kölcsönösen összefüggenek,
- azok ugyanazon napon jönnek létre, és
- azokra vonatkozóan az erre kötelezett döntése szerint egy egységes összefonódás-bejelentést nyújtottak be vagy a különböző összefonódás-bejelentések benyújtására ugyanazon napon került sor.

121. Két vagy több összefonódás között akkor áll fenn kölcsönös összefüggés, ha mindegyik összefonódás esetében a bejelentés alapjául szolgáló nettó árbevételi adatok és az összefonódások szempontjából releváns piaci hatások, így mindenekelőtt a piaci részesedések csak egymásra tekintettel határozhatók meg. Ebből kiindulva a magyar versenyfelügyeleti gyakorlatban az összefonódások kölcsönös összefüggése az alábbi típusú ügyletek esetében volt megállapítható:

- Csereügyletek, amikor két vagy több vállalkozáscsoport tagjai cserélnék egymás közt kölcsönösen vállalkozásrészeket vagy szerzik meg kölcsönösen a másik által irányított vállalkozást. Ilyen esetekben a „cserébe” kapott vállalkozás (vállalkozásrész) megszerzője által megvalósított összefonódásnál az általa „cserébe” adott vállalkozás (vállalkozásrész) nettó árbevételét és piaci részesedését már nem kell figyelembe, és értelemszerűen ugyanez a helyzet a másik összefonódás esetében is. Erre tekintettel a két összefonódás csak együttesen bírálható el.¹⁴¹ Az előzőek szerinti kölcsönös összefüggést versenyjogi szempontból az sem kérdőjelezi meg, ha a felek által nem

¹⁴⁰ Vj-72/2014. 16) és 23) pontok.

¹⁴¹ Vj-83/2004. 11) pont.

- egyenértékűnek ítélt vállalkozások (vállalkozásrészek) „cseréjét” pénzmozgás is kíséri.
- Az előzőek szerinti csereügylethez versenyjogi tartalmát tekintve nagyban hasonlatos, amikor két vállalkozás(csoport) az általuk addig közösen irányított vállalkozásokat egymás között felosztják: a vállalkozások egyik része egyikük, másik része pedig másikuk egyedüli irányítása alá kerül.¹⁴²
 - Ugyanazon vállalkozáscsoport tagjai olyan vállalkozások felett szereznek irányítást (olyan vállalkozásrészek válnak részükké), amelyek nem azonos vállalkozáscsoportok tagjai (ezért a felettük történő irányításszerzések nem minősülnek a IV.5.1.2. szerinti egy összefonódást megvalósító sorozatfelvásárlásnak), és az egyes összefonódásokat az egységes gazdasági cél sem formálja a IV.5.1.1. alapján egyetlen összefonódássá. Ilyen esetben mindkét összefonódásra nézve az egyidejűleg a másik összefonódás révén irányítás alá kerülő vállalkozás közvetett résztvevőnek minősülne. Ebből következőleg az egyik összefonódás esetében (feltételezve a másik összefonódás tudomásul vételét) nettó árbevételként figyelembe kellene venni a másik összefonódással megszerzett vállalkozás (vállalkozásrész) nettó árbevételét, és viszont (ugyanilyen összefüggés áll fenn az egyes összefonódások piaci hatása tekintetében). Ezért a két összefonódás csak együttesen bírálható el.¹⁴³
 - Az előzőhöz hasonló a helyzet, amikor közös irányításszerzés (vállalkozásrésznek közösen irányított vállalkozáscsoport valamely tagjának a részévé válása) esetén átfedés van a két összefonódásban irányítást (vállalkozásrészt) megszerző vállalkozáscsoportok között. Ebben az esetben azonban lényeges, hogy a két összefonódás esetében teljes átfedés van-e a közös irányítást szerző vállalkozáscsoportok körében. Teljes átfedés esetén ugyanis, ha az irányítás alá kerülő vállalkozások ugyanazon vállalkozáscsoport tagjai, akkor a IV.5.1.2. szerinti sorozatfelvásárlásról van szó. Ha viszont csak részleges az átfedés (például, ha a vállalkozás az egyik céltársaság felett egy másik vállalkozással közösen, egy további céltársaság felett pedig egyedül szerez irányítást),¹⁴⁴ akkor nem beszélhetünk sorozatfelvásárlásról, és így egyetlen összefonódásról. A IV.5.1.1. szerinti egységes gazdasági cél azonban ebben az esetben is egy összefonódássá formálhatja a két irányításszerzést.

¹⁴² Vj-54/2015. 24) pont és Vj-55/2015. 18) pont.

¹⁴³ Vj-9/2013. 56) pont.

¹⁴⁴ Vj-28/2015. 29)-30) pont és Vj-29/2015. 17)-18) pont (egyesített eljárások).

122. Az egyes külön-külön összefonódásnak minősülő ügyletek közötti kölcsönös összefüggés tartalmi kérdés, melynél fogva az egy eljárásban történő elbírálásra az sem adhat alapot, ha az érintettek megállapodásaikban mindegyik összefonódás feltételeként jelölték meg a másik végrehajthatóságát. Ezért abban az esetben, ha a több ügylet közül csak az egyik feltételezi a másikat, vagyis olyan összefonódásokról van szó, amelyek közül az egyik logikailag megelőzi a másikat, akkor a GVH elsőként a logikailag a másikat megelőző összefonódást vizsgálja, és csak annak tudomásul vétele esetén foglalkozik a másik összefonódással. Ilyen helyzet áll elő, amikor a vállalkozás az általa megvalósított (Ö1) összefonódás mellett egy másik (Ö2) összefonódással elveszti az irányítást valamely általa irányított vállalkozás felett. Ekkor az (Ö1) összefonódásban figyelembe veendő nettó árbevétel és piaci hatás ugyan függ attól, hogy az (Ö2) összefonódás a GVH által tudomásul vételre kerül vagy sem, az (Ö2) összefonódás elbírálása azonban nem függ az (Ö1) összefonódás versenyjogi sorsától.¹⁴⁵
123. Az ugyanazon a napon létrejött összefonódásokra vonatkozó, de különböző napokon (akár egy nap különbséggel) benyújtott összefonódás-bejelentésekkel benyújtásuk sorrendjében foglalkozik a GVH. Ha a bejelentőnek az egyes összefonódások vizsgálatának sorrendjére nézve nincs preferencia-sorrendje, akkor célszerű egyetlen összefonódás-bejelentést benyújtani, amely esetében azonban a Tpv. 43/M. § (1) bekezdése szerinti igazgatási szolgáltatási díjat a külön-külön összefonódásnak minősülő ügyletek mindegyikére meg kell fizetni, aminek hiányában a bejelentés elintézésének 8 napos határideje sem indul meg. Lehetőség van ugyanazon a napon külön-külön összefonódás-bejelentéseket is benyújtani. Ebben az esetben azonban, ha a GVH észleli, hogy az összefonódások kölcsönösen összefüggenek, akkor a 70. § (1b) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén egyszerre vizsgálja az összefonódásokat, melyek mindegyikére nézve azonban meg kell fizetni a 62. § szerinti eljárási díjat is.
124. Előfordulhat, hogy az egymással összefüggő összefonódások ugyan külön-külön nem bejelentéskötelesek, de egymásra tekintettel igen (az egyik megvalósítását feltételezve a másik már igen, és viszont). Ilyen eset lehet például a Tpv. 24. § (1) és (2) bekezdésének alkalmazásában, ha egy 0 forint nettó árbevétellel rendelkező vállalkozáscsoport tagja ugyanazon a napon kötött szerződésekkel szerez irányítást egy 15 milliárd forint feletti és egy 1 milliárd forint feletti nettó árbevétellel rendelkező (más vállalkozást nem irányító)

¹⁴⁵ Vj-6/2014. és Vj-7/2014. 47)-48) pont.

vállalkozás felett;¹⁴⁶ vagy, a Tpvt. 24. § (1) bekezdésnek alkalmazásában az, ha egy 10 milliárd forint nettó árbevételű vállalkozáscsoport tagja szerez irányítást ugyanazon a napon kötött szerződésekkel két egyaránt 3 milliárd forint nettó árbevételű (más vállalkozást nem irányító) vállalkozás felett.¹⁴⁷ Az ilyen és hasonló esetekben a vállalkozásnak lehetősége van arra, hogy csak az egyik (mégpedig bármelyik) összefonódást jelentse be. Ezekben az esetben azonban a másik (bejelentés nélkül végrehajtható) összefonódás révén irányítása alá kerülő vállalkozást értelemszerűen vállalkozáscsoportja tagjaként (közvetett résztvevőként) már figyelembe kell vennie.

V. A bejelentési kötelezettség fennállása

1. Az összefonódással érintett vállalkozások, vállalkozáscsoportok

125. A Tpvt. 26. § az összefonódással érintett vállalkozások körének meghatározásakor abból indul ki, hogy abba minden olyan vállalkozás tartozzék bele, amelynek piaci magatartására az összefonódás közvetlen hatást gyakorolhat. A kiindulópont – összhangban a nemzetközi versenyjogi gyakorlattal – az, hogy ha az összefonódásban közvetlenül részt vevő vállalkozás valamely vállalkozáscsoporthoz tartozik, akkor a csoporthoz tartozó valamennyi vállalkozás érintett vállalkozásnak minősüljön, feltéve, hogy az összefonódást követően, az annak révén bővülő vállalkozáscsoporthoz tartozik majd.

1.1. Közvetlen résztvevők

1.1.1. Közvetlen résztvevők közvetett közös irányításszerzés esetén

126. A Tpvt. 26. § (2) bekezdés b) pontjának az a rendelkezése, hogy közvetlen résztvevőnek minősülnek a közvetlen irányítást szerző vállalkozás közös irányítói, vállalkozásrész megszerzése esetén is alkalmazandó. A vállalkozásrész megszerzése ugyanis csak formáját tekintve különbözik a vállalkozás feletti irányításszerzéstől, ezért a vállalkozásrész megszerző vállalkozás közös irányítói is közvetlen résztvevőnek minősülnek a Tpvt. 26. § (2) bekezdés b) pontja alkalmazásában.¹⁴⁸

¹⁴⁶ Ilyen esetben az „elsőnek” tekintett összefonódás az irányításszerző vállalkozáscsoport 0 forintos nettó árbevétele alapján nem bejelentésköteles, a „második” összefonódás viszont mindenképpen az, mert az „első” összefonódásra tekintettel az irányításszerző vállalkozás csoport nettó árbevétele már biztos több, mint 1 milliárd forint.

¹⁴⁷ Ebben az esetben, bármelyik összefonódás „elsőnek” tekintése esetén az együttes nettó árbevétel (10+3=13) kevesebb, mint 15 milliárd forint, arra tekintettel viszont a „második” összefonódás már mindenképpen bejelentésköteles, mert az együttes nettó árbevétel (13+3=16) meghaladja a 15 milliárd forintot.

¹⁴⁸ Vj-80/2014. 16) pont.

127. Speciális eset, amikor a közvetlen irányítást (vállalkozásrészt) szerző vállalkozás közvetett közös irányítást szerző közös irányítója maga is közös irányítás alatt áll (kétlépcsős közös irányítás). Egy ilyen helyzetben ugyanis az első lépcsőben közös közvetett irányítást szerző vállalkozás szerepe arra korlátozódik, hogy közvetítse (második lépcsős) közös irányítói egyeztetett akaratát a céltársaság irányítása tekintetében. Ezért a Tpvt. 26. § (2) bekezdése b) pontjának alkalmazásában a második lépcsős végső közös közvetett irányítók (mint a közvetett közös irányításszerzés tartalmi megvalósítói) minősülnek közvetlen résztvevőnek.¹⁴⁹

1.1.2. Közvetlen résztvevők az egyedüli irányítás közös irányítássá alakulása esetén

128. Amennyiben két vagy több vállalkozás közvetlenül szerez irányítást egy további olyan vállalkozás felett, melyet azt megelőzően egyikük sem irányított egyedül, akkor közvetlen résztvevőnek a közös közvetlen irányítást megszerző vállalkozások és a közös közvetlen irányításuk alá kerülő vállalkozás minősülnek. Abban az esetben azonban, ha valamely vállalkozás addigi egyedüli irányítása alakul át egy vagy több további vállalkozással közös irányítássá, akkor az addig egyedül irányított vállalkozás nem minősül az összefonódás közvetlen résztvevőjének. Ez a vállalkozás ugyanis a Tpvt. 15. § (2) bekezdése alapján az összefonódást megelőzően még egy vállalkozáscsoportba tartozik egyedüli irányítójával, ezért a figyelembeveendő, az összefonódást megelőző irányítási viszonyok alapján nem közvetlen, hanem az egyedüli irányítását elvesztő vállalkozás vállalkozáscsoportja tagjaként közvetett résztvevőnek minősül.¹⁵⁰

1.2. A közvetett résztvevők

129. A Tpvt. 26. § (3) bekezdés az összefonódás közvetett résztvevőinek körét úgy határozza meg, hogy mindazon vállalkozás közvetett résztvevőként érintett vállalkozásnak minősüljön, amely valamelyik közvetlen résztvevővel azonos vállalkozáscsoportba tartozik. A vállalkozáscsoport fogalma tekintetében a (3) bekezdés a Tpvt. 15. § (2) bekezdésére hivatkozik vissza.

130. A Tpvt. 26. § (4) bekezdés szerint a közvetett résztvevők körének meghatározásakor figyelmen kívül kell hagyni azt a vállalkozást, amelynek az irányítási joga az összefonódás következtében megszűnik, valamint az ilyen vállalkozással egy vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozásokat, kivéve azt, amely közvetlen résztvevőnek minősül (vagyis amely felett az

¹⁴⁹ Vj-12/2015. 14) pont.

¹⁵⁰ Vj-110/2014. 26) pont.

összefonódás következtében irányítást szereznek) és az általa irányított (közvetett résztvevőnek minősülő) vállalkozásokat. Ennek indokoltsága abból fakad, hogy a gazdasági verseny szempontjából kizárólag azok a vállalkozások bírnak jelentőséggel, amelyek az összefonódást követően az annak következtében bővülő vállalkozáscsoportba tartoznak majd. Márpedig az a vállalkozás, amelynek irányítási joga megszűnik nem ilyen, és nem tartoznak majd a bővülő vállalkozáscsoportba a hozzá az előzők szerint kapcsolódó vállalkozások sem.

131. Az előzők érvényesek beolvadás és összeolvadás esetén is. A beolvadó és az összeolvadásban részt vevő vállalkozások azon tulajdonosai, amelyek a befogadó vállalkozásban, illetve az összeolvadást követően létrejövő új vállalkozásban nem töltenek be irányító pozíciót, nem minősülnek közvetett résztvevőnek. Az ezen vállalkozásokhoz a fentiek szerint kapcsolódó vállalkozások értelemszerűen szintén nem közvetett résztvevői az összefonódásnak.
132. A vállalkozásrészt eladó vállalkozás (bár a Tpvt. 52. aa) pontja alapján ügyfélnek minősül), valamint az azt (közvetlenül vagy közvetve) irányító és az utóbbiak által (közvetlenül vagy közvetve) irányított vállalkozások sem minősülnek közvetett résztvevőnek. Miután pedig egy vállalkozásrész nem rendelkezhet a Tpvt. 23. § (2) és ebből következően (3) bekezdése szerinti irányítás képességével, a vállalkozásrészhez fogalmilag sem kapcsolódhatnak közvetett résztvevők.¹⁵¹

1.3. Érintett vállalkozáscsoport

133. A Tpvt. 26. § (5) bekezdése szerint érintett vállalkozáscsoport a közvetlen résztvevő és az ahhoz kapcsolódó közvetett résztvevők együttese. Az (5) bekezdés alkalmazásában érintett vállalkozáscsoportnak minősül az összefonódás közvetlen résztvevője önmagában is, ha nem kapcsolódnak hozzá közvetett résztvevők.¹⁵²
134. Két vagy több ügylet egyetlen összefonódásként történő kezelése esetén (lásd: IV.5.1.) az összefonódás révén irányítás alá kerülő, de addig különböző vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások az egységes összefonódás szempontjából is elkülönülő érintett vállalkozáscsoportokat alkotnak.¹⁵³ Ennek megfelelően, amikor az egymástól független vállalkozások feletti irányításszerzéseket egységes gazdasági cél kapcsol össze egyetlen összefonódássá (lásd: IV.5.1.1.), akkor valamennyi irányítás alá kerülő vállalkozás esetében

¹⁵¹ Vj-131/1997. 22) pont.

¹⁵² Vj-210/2005. 39) pont.

¹⁵³ Vj-6/2015. 21) pont.

azok a vállalkozáscsoportok, amelyekbe az egyes irányítás alá kerülő vállalkozások külön-külön tartoznak, az egységes összefonódással érintett vállalkozáscsoportnak minősülnek.¹⁵⁴ Ezzel szemben, amikor egy vállalkozás valamely vállalkozásrész különböző, de piaci tevékenység végzésére csak együttesen alkalmas elemeit (például: ingatlanok, gépek, védjegyek) más-más eladótól szerzi meg, akkor a vállalkozásrész egésze minősül az egységes összefonódással érintett vállalkozáscsoportnak.¹⁵⁵ Az egyetlen összefonódásnak minősülő ügyletek másik típusa, a *sorozatfelvásárlás* (lásd: IV.5.1.2.) esetén a felvásárolt vállalkozások (vállalkozásrészek) definíciószerűen egy vállalkozáscsoportba tartoznak, így az együttes felvásárlásukkal megvalósított egyetlen összefonódásban is egy érintett vállalkozáscsoportot alkotnak.¹⁵⁶

135. A Tpvt. 26. § (5) bekezdése szerinti érintett vállalkozáscsoport fogalma a Tpvt. 27. § (3) bekezdésére figyelemmel a Tpvt. 15. § (3) bekezdése alkalmazása esetén (tehát állami vagy önkormányzati többségi tulajdonban lévő vállalkozás esetében) akként értelmezendő, hogy a Tpvt. 15. § (2) bekezdése szerinti vállalkozáscsoporton belül érintett vállalkozáscsoportnak az a Tpvt. 27. § (3) bekezdése szerinti gazdasági egység minősül, amely a Tpvt. 15. § (3) bekezdése szerinti önálló döntéshozatali jogosítvánnyal rendelkezik (lásd még III. 2.9.).¹⁵⁷

2. Az összefonódással érintett vállalkozások forgalmának számítása

2.1. A forgalom számítás általános szabályai

136. A Tpvt. – összhangban a nemzetközi gyakorlattal – kizárólag az összefonódásban részt vevő vállalkozások együttes piaci méretét kifejezni hivatott küszöbértékek feletti összefonódásokra írja elő a bejelentési kötelezettséget. A Tpvt. 24. § (1) és (4) bekezdése főszabályként a nettó árbevételt használja küszöbértékként, melynek összegét a vállalkozások által kötelezően elkészítendő éves beszámoló tartalmazza. Ez alól kivételt képeznek a Tpvt. 24. § (3) bekezdés szerinti vállalkozástípusok (biztosítóintézetek, befektetési szolgáltatók, pénztárak, valamint a hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások), melyekre nézve a nettó árbevétel helyett a Tpvt. 23. § (3) bekezdésben feltüntetett, az egyes vállalkozások éves beszámolójában szintén szereplő pénzügyi mutatókat kell figyelembe venni. A kivételeket az indokolja, hogy ezeknek a vállalkozás-típusoknak az éves beszámolójában vagy

¹⁵⁴ Vj-35/2015. 26) pont.

¹⁵⁵ Vj-102/2015. 33) pont.

¹⁵⁶ Vj-82/2014. 13) pont.

¹⁵⁷ Vj-87/2013. 20) pont és Vj-88/2013. 17) pont.

nem szerepel nettó árbevétel, vagy ha szerepel is, az nem reális kifejezője a vállalkozás piaci méretének, szemben a (3) bekezdés szerinti pénzügyi mutatókkal. (A továbbiakban, amikor nettó árbevétel kerül említésre, az alatt ezek a pénzügyi mutatók is értendők.) Olyan esetben, amikor az összefonódásban résztvevő vállalkozások között nem csak a Tptv. 24. § (3) bekezdése alá tartozó vállalkozások vannak, akkor mindegyik vállalkozás esetében a rá irányadó mutatót kell figyelembe venni nettó árbevételként.¹⁵⁸

137. A Tptv. 27. § (2) bekezdése alapján mind a magyarországi, mind a külföldön honos vállalkozások esetében kizárólag a Magyarországon eladott árukból elért nettó árbevételt kell számításba venni. Magyarországi vállalkozás esetén ezt azt jelenti, hogy a belföldi értékesítés nettó árbevételét kell figyelembe venni.

138. A nettó árbevétel meghatározásakor az egyes érintett vállalkozáscsoportok nettó árbevételének csak azon részét kell figyelembe venni, amely piaci magatartásnak minősülő tevékenységből származott, mert a Tptv. hatálya az 1. § alapján csak a vállalkozás piaci magatartására terjed ki. Másrészt viszont az a körülmény, hogy a vállalkozás piaci magatartásból származó bevételeit a rá érvényes szabályok [a Tptv. 24. § (3) bekezdésében nevesített eseteken túlmenően] nem nettó árbevétel formában nevesítik, nem zárja ki ezeknek a bevételeknek a nettó árbevétellel azonos kezelését a Tptv. 24. § alkalmazásában.¹⁵⁹

2.1.1. Az egymás közötti forgalom

139. A Tptv. 27. § (1) bekezdése szerint a nettó árbevétel számítása során nem kell számításba venni az azonos érintett vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozásoknak vagy azok részeinek egymás közötti forgalmát. A vállalkozáscsoporton belüli forgalom ugyanis nem valós piaci kapcsolat eredménye, hanem csupán annak a tulajdonosi döntésnek a folyamánya, hogy valamely résztvevő tevékenységet nem gyáregység (üzemegység, részleg) formájában végeztet, hanem arra önálló gazdasági társaságot (vállalkozást) alapít. Tartalmát tekintve azonban az egy vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások egy gazdasági egységet képezve jelennek meg a piacon, így a vállalkozáscsoport valós piaci méretét (üzleti tevékenységének nagyságát) a csoportból kikerülő – vagyis a csoporton belüli forgalom nélküli – nettó árbevétel jellemzi reálisan.

¹⁵⁸ Pl.: Vj-94/2015.

¹⁵⁹ Vj-73/2008. 21) pont.

140. Az egymás közötti forgalommal – más szavakkal: az érintett vállalkozáscsoport többi vállalkozása részére történő értékesítés nettó árbevételével – minden esetben az értékesítő vállalkozás nettó árbevételét kell csökkentenie, a vevő (az egymás közötti forgalmat befogadó) vállalkozásnak a számításba veendő nettó árbevételét az nem érinti. Az érintett vállalkozáscsoport tagjai és más vállalkozások által közösen irányított vállalkozásra a Tptv. 27. § (1) bekezdése nem vonatkozik, mert nem tagjai egyik érintett vállalkozáscsoportnak sem. Ezért a közösen irányított vállalkozás és az érintett vállalkozáscsoport tagjai közötti forgalom nem csökkenti a figyelembe veendő nettó árbevételt.

141. A figyelmen kívül hagyható egymás közötti forgalom meghatározásakor lényeges, hogy a céltársaság oldaláról az összefonódással érintett vállalkozáscsoportnak már nem tagja az irányítását elvesztő (vállalkozásrészt átadó) vállalkozás, az általa (a céltársaság és az annak irányítása alá tartozó vállalkozások kivételével) irányított vállalkozások, továbbá az irányítást elvesztő vállalkozást irányító vállalkozások és az azok által irányított vállalkozások. Ezért kizárólag a céltársaság és az annak irányítása alá tartozó vállalkozások közötti forgalommal csökkenthető a nettó árbevétel (beleértve a céltársaság által irányított vállalkozások közötti forgalmat is) a Tptv. 27. § (1) bekezdése alapján. Ugyanebből következőleg a vállalkozásrész és az azt értékesítő vállalkozás közötti forgalom nem minősül levonhatónak a vállalkozásrész nettó árbevételéből.¹⁶⁰ Az előzőek egyben azt is jelentik, hogy ha a céltársaság más vállalkozást nem irányít, akkor a nettó árbevétele nem csökkenthető. Vállalkozásrész megszerzése esetén ez mindenképpen fennáll, a vállalkozásrész ugyanis nem rendelkezhet irányítással más vállalkozás felett.

2.1.2. Közösen irányított vállalkozás forgalma

142. A Tptv. rendelkezései élesen elkülönítik egymástól az azonos vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások által közösen irányított vállalkozásokat [15. § (2) bekezdés d) pont] azoktól a vállalkozásoktól, amelyeket különböző vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások irányítanak közösen. Az előbbiek közös irányítóikkal azonos vállalkozáscsoportba tartoznak, amivel szemben az utóbbiak egyik irányítójukkal sem tartoznak egy vállalkozáscsoportba. Ez a különbségtétel érvényesül az összefonódással érintett vállalkozáscsoportok nettó árbevételének meghatározásakor is: az összefonódással érintett vállalkozáscsoport tagjai és más vállalkozások által közösen irányított vállalkozás nettó árbevételét ugyan figyelembe

¹⁶⁰ Vj-115/2013.) pont.

kell venni a küszöbszámok szempontjából [Tpkt. 24. § (1) és (4) bekezdés], azonban csak olyan arányban, amilyenben az adott vállalkozáscsoport a közös irányításban részt vesz. Ezt rögzíti a Tpkt. 27. § (5) bekezdése, mely szerint a közösen irányított vállalkozás nettó árbevételét egyenlő arányban kell megosztani az azt irányító vállalkozások között oly módon, hogy az azonos vállalkozáscsoporthoz tartozó vállalkozásokat az irányítási arány számítása szempontjából egynek kell tekinteni. Ez tehát azt jelenti, hogy a közösen irányított vállalkozások nettó árbevételét végső soron nem vállalkozások, hanem vállalkozáscsoportok között kell egyenlő arányban felosztani, mégpedig nem csak a közvetlenül közösen irányított vállalkozásét, hanem ez utóbbi által irányított (és így vele egy vállalkozáscsoportba tartozó) vállalkozásokét is.

143. Közös közvetett irányításszerzés esetén a közvetlen egyedüli irányítást szerző vállalkozáshoz kapcsolódó érintett vállalkozáscsoport nettó árbevételét is meg kell osztani az azt közösen irányító (és szintén közvetlen résztvevőnek minősülő) vállalkozások között. Ebből adódóan a halmozódás (kétszeres számbavétel) elkerülése érdekében ez a nettó árbevétel már nem vehető figyelembe a közvetlen irányítást szerző vállalkozás nettó árbevételeként. Ezért közvetett közös irányításszerzés esetén a közvetlen irányítást szerző vállalkozáscsoport nettó árbevételeként minden esetben 0-át kell figyelembe venni.
144. Kétlépcsős közvetett közös irányítás esetén (lásd 127. pont) a vállalkozáscsoportonként történő felosztás azt jelenti, hogy a vállalkozás nettó árbevételét annyi részre kell egyenlő arányban felosztani, ahány különböző vállalkozáscsoportba tartozó végső közvetett irányítója van. Így, ha a (V) vállalkozást (B) vállalkozással közösen egy olyan (A) vállalkozás irányítja, amelyet (B) egy további (C) vállalkozással szintén közösen irányít, akkor (V) végső közös irányítóinak (B) és (C) minősülnek, ezért köztük kell fele-fele arányban megosztani (V) nettó árbevételét.¹⁶¹

2.1.3. Előző évi nettó árbevétel

145. A Tpkt. 27. § (6) bekezdése szerint a nettó árbevételt az összefonódás-bejelentés benyújtásának időpontjában rendelkezésre álló utolsó hitelesen lezárt üzleti évre vonatkozó éves beszámoló vagy egyszerűsített beszámoló szerinti nettó árbevétel alapján kell meghatározni, akkor is, ha azt követően már rendelkezésre állnak az előző üzleti évre vonatkozó hiteles adatok.¹⁶² A rendelkezés „utolsó hitelesen lezárt” megszorítását az

¹⁶¹ Vj-65/2015. 20) pont.

¹⁶² Vj-7/2014. 32) pont.

indokolja, hogy az év első hónapjaiban (illetve a vállalkozásnak a naptári évtől eltérő üzleti évének a lezárását követő néhány hónapban) az összefonódás évét megelőző üzleti évre nézve objektíve nem állhatnak a vállalkozás rendelkezésére a nettó árbevételre vonatkozó hiteles adatok.

146. A végrehajtást követően bejelentett összefonódások, illetve összefonódás-bejelentés hiányában a Tptv. 70. § (1a) bekezdés a) pontja vagy (1c) bekezdése alapján hivatalból indított eljárásban vizsgált végrehajtott összefonódások esetében a végrehajtás időpontjában rendelkezésre álló utolsó hitelesen lezárt üzleti év nettó árbevételét kell figyelembe venni, tekintettel arra, hogy az összefonódás végrehajtását megelőző nap az utolsó időpont, ameddig az összefonódás előtti helyzet – amelyre tekintettel az összefonódás jelentette változás megítélhető – még fennállt.
147. Abban az esetben, amikor a tényleges irányítás megszerzése nem köthető egyértelműen valamely konkrét időponthoz, akkor főszabályként (a tényleges irányítás megszerzésének időpontjától függetlenül) az összefonódás-bejelentés benyújtását megelőző évi nettó árbevételt kell figyelembe venni.¹⁶³
148. Jóllehet a bejelentési kötelezettség vizsgálata tekintetében az érintett vállalkozások előző évi nettó árbevételét kell figyelembe venni, a közvetett résztvevők körének a meghatározásakor nem az előző évi, hanem az összefonódás bejelentésének időpontjában érvényes állapot az irányadó. Ennek megfelelően, ha egy vállalkozáscsoport az összefonódás évében az adott összefonódás bejelentését megelőzően egy másik összefonódás révén bővült valamely vállalkozással vagy vállalkozásrészrel, akkor annak az előző évi nettó árbevételét is figyelembe kell venni, annak ellenére, hogy az összefonódást megelőző évben még nem tartozott az adott vállalkozáscsoporthoz. Ez fordítva is igaz: ha a vállalkozáscsoportba a megelőző évben még beletartozott valamely vállalkozás vagy vállalkozásrész, de az összefonódás-bejelentés időpontjában már nem, akkor ennek a vállalkozásnak vagy vállalkozásrésznek a nettó árbevételét nem kell figyelembe venni.¹⁶⁴ Szintén nem kell figyelembe venni annak a vállalkozásnak vagy vállalkozásrésznek a nettó árbevételét, amely az adott összefonódáshoz kapcsolódóan kiválik az összefonódásban résztvevő valamelyik vállalkozáscsoportból.¹⁶⁵

¹⁶³ Vj-196/2005. 27) pont.

¹⁶⁴ Vj-155/2008. 59) pont, Vj-18/2009. 12) pont és Vj-91/2015. 19) pont.

¹⁶⁵ Vj-117/2010.

2.2. A forgalom számítás speciális szabályai

2.2.1. Külföldön honos vállalkozás nettó árbevétele

149. A külföldön honos vállalkozásnak a Magyarország területén eladott árukból elért nettó árbevétele számításakor a magyar vállalkozástól külföldi devizában kapott összeget a Tpv. 27. § (7) bekezdése alapján az MNB által közzétett, az adott vállalkozás üzleti évének lezárásakor érvényes deviza-középárfolyammal kell forintra átszámítani.
150. Ha a külföldön honos vállalkozásnak van magyarországi leányvállalkozása, és áruit Magyarországon azon – és csak azon – keresztül hozza forgalomba, akkor a külföldi vállalkozás forgalmának a pontos meghatározása nem szükséges. Az ugyanis teljes egészében a Tpv. 27. § (1) bekezdése szerinti egymás közötti forgalomnak minősül.¹⁶⁶
151. Mindenképpen szükséges a külföldön honos vállalkozás nettó árbevételének meghatározása, ha külföldön honos vállalkozás szerez irányítást magyarországi vállalkozás felett,¹⁶⁷ vagy magyarországi vállalkozás szerez irányítást külföldön honos vállalkozás felett.¹⁶⁸
152. Két külföldön honos vállalkozás között létrejött összefonódásra a Tpv. hatálya az 1. § alapján akkor terjed ki, ha annak hatása Magyarország területén érvényesülhet. Az a körülmény azonban, hogy a két külföldi vállalkozás által végrehajtott összefonódásról az állapítható meg, hogy annak ténylegesen nincsenek magyarországi versenyhatásai, nem jelenti azt, hogy arra nem terjed ki a Tpv. hatálya. Minden olyan külföldiek által végrehajtott összefonódás a Tpv. hatálya és adott esetben összefonódás-bejelentési kötelezettség alá esik ugyanis, melyre nézve a Tpv. 24. § szerinti küszöbszámok – a Tpv. 27. §-ára figyelemmel – teljesülnek. Másként fogalmazva: a Tpv. bejelentési küszöbszámait az 1. § szerinti hatály szabályának konkretizálását jelentik a bejelentés kötelezettsége szempontjából, hasonlóan az EU fúziós rendelet 1. cikke hatály fejezetében szereplő küszöbszámokhoz.¹⁶⁹

2.2.2. Vállalkozásrész nettó árbevétele

153. A Tpv. 27. § (4) bekezdése alapján vállalkozásrész esetében az azt alkotó eszközök és jogok hasznosításával elért nettó árbevételt kell figyelembe venni. Ez a megfogalmazás (miután a vállalkozásrészt nem köti az azt értékesítő vállalkozáshoz) egyértelműen kizárja az

¹⁶⁶ Vj-124/2000. 22) pont.

¹⁶⁷ Pl.: Vj-38/2013.

¹⁶⁸ Pl.:70/2000.

¹⁶⁹ Vj-91/2015. 24) pont.

összefonódás-bejelentési kötelezettség olyan módon történő elkerülését, hogy a vállalkozásrészt korábban működtető vállalkozás azt egy újonnan alapított vállalkozáson vagy egy olyan vállalkozáson keresztül értékesíti, amely esetében a vállalkozásrész megszerzése nem esett összefonódás-bejelentési kötelezettség alá.¹⁷⁰

154. A vállalkozásrész nettó árbevételére nézve a vállalkozás mérlegében nincsenek adatok. Azt a vállalkozás egyéb nyilvántartásaiból kell meghatározni: az átadott vállalkozásrészhez (az értékesített eszközökhöz és jogokhoz) kapcsolódó árukból elért előző évi nettó árbevételek összegeként. Ha erre még becsléssel sincs mód, vagyis a (feltételezett) „vállalkozásrész”-hez nem rendelhető nettó árbevételi összeg – és így piaci részesedés sem –, akkor az adott ügyletet nem is lehet vállalkozásrész átadás-átvételének, vagyis összefonódásnak minősíteni.
155. Ha a felek úgy állapodnak meg valamely (vállalkozásrészt képező) ügyfélállomány átadás-átvételéről, hogy ahhoz az érintett ügyfelek hozzájárulása is szükséges, akkor a megállapodás megkötésekor még nem egyértelmű, hogy ténylegesen hány ügyfél alkotja a vállalkozásrészt. Ilyen esetben is a megállapodás szerint átadni-átvenni szándékozott teljes ügyfélállományhoz kapcsolódó nettó árbevételt kell figyelembe venni. Ezt ugyanis mindenképpen szükségessé teszi az, hogy a feleknek az összefonódás-bejelentés benyújtásakor a szándékaik szerint bekövetkező helyzet alapján kell tudniuk megítélni a bejelentési kötelezettség fennállását, és az összefonódás várható hatásait, ami csak a teljes átadni-átvenni szándékozott ügyfélállomány figyelembevétele esetén egyértelmű. Ez a megközelítés következik az összefonódások vizsgálatára irányuló eljárás jellegéből is, melynek célja annak felmérése, hogy az összefonódás következtében milyen piaci méretű vállalkozás alakul(hat) ki, és annak milyen lesz a várható piaci helyzete.¹⁷¹
156. Olyan esetben, amikor az összefonódás keretében az irányítás alá kerülő vállalkozásba egy vagy több, az összefonódást megelőzően még tőle nem független vállalkozások vállalkozásrészei kerülnek bevitelre, akkor az irányítás alá kerülő vállalkozás nettó árbevételeként ezen vállalkozásrészek nettó árbevételét is figyelembe kell venni, mert ezeknek a vállalkozásrészeknek a megszerzése tartalmilag az összefonódás részét képezi.¹⁷²
157. Előfordulhat, hogy a vállalkozásrész egy olyan bérlemény, amelynek bérbeadója a vállalkozáscsoport kizárólag bérbeadással foglalkozó tagja, miközben a vállalkozásrészi

¹⁷⁰ Vj-10/2013. 30) pont.

¹⁷¹ Vj-13/2015. 16) pont és Vj-83/2015. 18) pont.

¹⁷² Vj-6/2014. 16) pont.

minősítést eredményező goodwill forrása ugyanannak a bérbeadói vállalkozáscsoportnak egy másik tagja. Ilyen esetben a Tpv. 23. § (5) bekezdés szerinti vállalkozásrészként történő minősítést megalapozó vállalkozáscsoport tag által elért nettó árbevételt kell figyelembe venni, amely nem a bérbeadási tevékenységet végző vállalkozás, hanem az ugyanazon vállalkozáscsoportnak az a tagja, amely a bérleményben piaci tevékenységet végzett, és így a bérlemény helyszínén rá tekintettel alakulhatott ki a goodwill.¹⁷³

2.3. A küszöbértékekhez való viszony vizsgálata

2.3.1. A 15 milliárd forintos küszöbérték

158. A Tpv. 24. § (1) bekezdése alapján az összefonódás bejelentési kötelezettség elsődleges feltétele, hogy az érintett vállalkozáscsoportoknak az V.2.2 részben foglaltak szerint számított együttes nettó árbevétele haladja meg a 15 milliárd forintot.

2.3.2. Az 1 milliárd forintos küszöbérték

159. A piaci méret egy viszonylag csekély mértékű növekedése nem valószínű, hogy alapot adhat versenyaggályokra. Ezért a Tpv. 24. § (1) bekezdésének második fordulata szerint a bejelentési kötelezettség további szükséges feltétele, hogy legyen legalább két olyan érintett vállalkozáscsoport, amelynek az V.2.2. részben foglaltak szerint számított nettó árbevétele 1 milliárd forint felett van.

160. Az egyedüli irányítás közös irányítássá történő átalakítását nem kell bejelenteni a GVH-hoz, ha a 15 milliárd forint feletti nettó árbevétellel rendelkező vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozás az általa egyedül irányított 1 milliárd forint feletti vállalkozás felett olyan vállalkozással osztja meg az irányítási jogot, amely 1 milliárd forint alatti nettó árbevétellel rendelkező vállalkozáscsoportba tartozik. Az egyes vállalkozáscsoportokhoz kapcsolódó nettó árbevételt ugyanis az összefonódást megelőző állapotra nézve kell meghatározni, és akkor a közös irányítás alá kerülő vállalkozás még egy vállalkozáscsoportba tartozott az egyedüli irányítását a másik (1 milliárd forint nettó árbevétel alatti vállalkozáscsoportba tartozó) vállalkozással megosztó vállalkozással. Vagyis nincs két olyan vállalkozáscsoport, melynek a nettó árbevétele 1 milliárd forint felett van.¹⁷⁴

161. A közös irányítás egyedüli irányítássá történő átalakulása esetén a bejelentési kötelezettség feltétele az, hogy az egyedüli irányítás alá kerülő vállalkozás nettó árbevétele meghaladja a 2 milliárd forintot. Az összefonódást megelőző helyzetben ugyanis az egyedüli irányítást

¹⁷³ Vj-10/2013. 30) pont.

¹⁷⁴ Vj-110/2014. 26) pont.

megszerző vállalkozáscsoport nettó árbevételébe beleszámított az addig közösen irányított vállalkozás nettó árbevételének a fele, így az egyedüli irányítást szerző vállalkozáscsoportnak az összefonódás következtében elért nettó árbevétel-növekmény legfeljebb a 2 milliárd forint 50 százaléka, vagyis legfeljebb 1 milliárd forint.¹⁷⁵ Ez a megközelítés a közös irányítók számának akárhányról akárhányra történő csökkenése esetén alkalmazandó. Így például, ha az irányítók száma háromról csökken egyre, akkor az egyedüli irányítás alá kerülő vállalkozás 1,5 milliárd forint feletti nettó árbevétele esetén kell bejelenteni (ti. az 1,5 milliárd forint harmada, vagyis 500 millió forint az összefonódást megelőző helyzetben az egyedüli irányítást szerző vállalkozáshoz kapcsolódott, vagyis a nettó árbevétel-növekmény legfeljebb 1 milliárd forint).

2.3.3. Kétéves összevásárlás

162. A Tptv. 24. § (1) bekezdésének második fordulata szerinti 1 milliárd forintos szabály funkciója, hogy a kisebb – a versenyviszonyokat feltételezhetően érdemben nem vagy csak elhanyagolható mértékben érintő – felvásárlások ne kerüljenek feleslegesen előzetes versenyfelügyeleti vizsgálat alá. Ugyanakkor ezek a kis lépések is veszélyeztethetik a versenyt, ha az adott vállalkozáscsoport folyamatos gyakorlatává válnak olya módon, hogy viszonylag rövid időn belül ugyanattól a vállalkozáscsoporttól szerez meg külön-külön 1 milliárd forint alatti nettó árbevétellel rendelkező vállalkozásokat vagy vállalkozásrészeket. Ezzel ugyanis akár arra is lehetőség nyílna, hogy egy célját és tartalmát tekintve egységes tranzakciót több 1 milliárd forint alatti nettó árbevételű részre bontva, ki lehessen kerülni az összefonódás-bejelentési kötelezettséget. Ezért az 1 milliárd forintos szabály esetében a Tptv. 24. § (2) bekezdés alapján – kivétel alóli kivételként – be kell jelenteni, ha a vállalkozáscsoport ugyan 1 milliárd forint alatti vállalkozással valósít meg összefonódást, de azzal együtt az adott összefonódást megelőző kétéves időszakban ugyanazzal a vállalkozáscsoporttal 1 milliárd forintot meghaladó összefonódást hajtott végre. Lényeges azonban a Tptv. 24. § (2) bekezdés alapján csak az olyan két éven belüli összefonódásokat kell figyelembe venni, amelyek tekintetében versenyfelügyeleti eljárás lefolytatására nem került sor (kivéve, ha a GVH a Tptv. 43/N § (1) bekezdés b) pontja alapján tudomásul vette az összefonódást).

163. A Tptv. 24. § (2) bekezdése szerinti rendelkezés alapvető célja megegyezik az EU fúziós jog, hasonló tartalmú szabályozásával. Egy érdemi különbség azonban van. Az EU-szabályozás

¹⁷⁵ Vj-86/2009. 24) pont.

ugyanis a két éven belül ugyanazon eladó vállalkozáscsoporttal végrehajtott ügyleteket olyan egységes összefonódásnak tekinti, amely az utolsó ügylet napján jön létre.¹⁷⁶ Vagyis a két éven belül addig megvalósított együttesen is küszöbérték alatti ügyletek is vizsgálhatók. Ezzel szemben a Tptv. 24. § (2) bekezdése szerint csak az a két éven belüli ügylet vizsgálható, amellyel átlépésre került az 1 milliárd forintos küszöbérték. Ellenkező esetben olyan összefonódások is végrehajtási tilalom alá eshetnének utólag, amelyek – nem teljesítve a Tptv. 24. § (1) bekezdés szerinti feltételeket – már korábban végrehajthatók voltak.¹⁷⁷ Annak az összefonódásnak a vizsgálatánál azonban, amellyel együtt az 1 milliárd forintos küszöbérték átlépésre került, a kétéves időszakban jogszerűen megszerzett (együttesen még 1 milliárd forint nettó árbevétel alatti) vállalkozásokat, illetve vállalkozásrészeket a megszerző vállalkozáscsoporthoz tartozóként, mint az összefonódás közvetett résztvevőit figyelembe kell venni.

2.3.4. Az 5 milliárd forintos küszöbérték

164. A Tptv. 24. § (4) bekezdése szerint a fenti 2.3.1.-2.3.3 pontok alapján bejelentési kötelezettség alá nem tartozó összefonódásokat is be kell jelenteni, ha nem nyilvánvaló, hogy az nem csökkenti jelentős mértékben a versenyt az érintett piacon. Az összefonódás-bejelentési kötelezettség feltétele, hogy az összefonódással érintett vállalkozáscsoportoknak az V.2. részben foglaltak szerint számított együttes nettó árbevétele haladja meg az 5 milliárd forintot.¹⁷⁸

VI. Az összefonódás-bejelentéssel összefüggő egyes eljárásjogi kérdések

1. A bejelentő

165. A Tptv. 28. § (1) bekezdése szerint az összefonódást összeolvadás vagy beolvadás, valamint közös vállalkozás létrehozása esetén a közvetlen résztvevő, minden más esetben a vállalkozásrészt, illetve a közvetlen irányítást megszerző vagy az azt (közvetlenül vagy közvetve) irányító vállalkozás köteles bejelenteni. Vagyis a felek választása szerint lehet bejelentő a közvetlen irányítást megszerzője és az azt irányító vállalkozás is.¹⁷⁹

¹⁷⁶ EK rendelet 5. cikk (2) bekezdés 2. albekezdés.

¹⁷⁷ Vj-8/2013. 22) pont.

¹⁷⁸ Lásd még a Gazdasági Versenyhivatal elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanács elnökének 2/2017. közleménye az összefonódás bejelentési kötelezettség, az összefonódás vizsgálatára irányuló versenyfelügyeleti eljárás megindítása, valamint az eljárás teljes körűvé nyilvánítása esetén alkalmazandó „nem nyilvánosság” feltételéről V. rész.

¹⁷⁹ Vj-72/2014. 14) pont.

166. A Tpvt.-hez fűzött miniszteri indokolás kifejti, hogy a törvény nem teszi kötelezővé az összefonódás minden érintettje számára a GVH engedélyéért való folyamodást (a hatályos szabályozás szerint: az összefonódás bejelentését), ezért az a vállalkozás, amely közvetlen résztvevőként részese az összefonódásnak, de nem nyújt be összefonódás-bejelentést, ügyfélnek minősül.
167. Ha az összefonódás-bejelentést nem a Tpvt. 28. § (1) bekezdése alapján arra kötelezett nyújtja be, akkor a bejelentés meg nem történtnek minősül, amire tekintettel azt a GVH a Tpvt. 43/N. § (1) bekezdésének d) pontja alapján – az igazgatási szolgáltatási díj felének visszafizetése mellett – visszautasítja. Ilyen esetben a Tpvt. 24. § (1) bekezdése szerinti összefonódás újabb bejelentés, és annak nyomán az összefonódásnak a GVH általi tudomásulvétele hiányában nem hajtható végre.
168. Ha az összefonódás-bejelentés alapján indult versenyfelügyeleti eljárásban derül csak ki, hogy a bejelentő nem olyan személy, akit a Tpvt. a bejelentésre kötelez, nem feltétlenül kell úgy tekinteni, hogy a bejelentés nem az arra jogosulttól származik, ha megállapítható, hogy a bejelentés tartalma szerint bejelentőnek minősülő vállalkozás a bejelentés nyomán a Tpvt. 70. § (1b) bekezdése alapján esetlegesen meginduló eljárásban a Tpvt. 52. § értelmében ügyfélnek tekinthető. Amennyiben szükséges, az összefonódás-bejelentést benyújtót a bejelentés benyújtására jogosult ügyfél képviselőjére való meghatalmazás benyújtására kell felhívni, valamint arra, hogy a bejelentést és minden addig tett nyilatkozatot az ügyfél nevében is elismerjen.¹⁸⁰
169. Az összefonódás-bejelentés benyújtására kötelezettet az összefonódás tartalma szerint kell megválasztani, függetlenül az összefonódást képező egyéb közvetett és közvetlen irányításszerzésektől, ha azok végső soron egyetlen összefonódást hoznak létre, melynél fogva ilyenkor az összefonódás-bejelentésre kötelezett vállalkozások az ügyleteket közvetlenül egy összefonódássá formáló gazdasági célt megvalósító vállalkozások lesznek.¹⁸¹

¹⁸⁰ Vj-24/2013. 28) pont.

¹⁸¹ Vj-52/2013. 45). pont.

2. A bejelentés benyújtásának időpontja

170. Az összefonódás-bejelentés Tpvt. 28. § (2) bekezdése szerinti benyújthatóságának feltétele, hogy a felek között végleges akarategyezés jöjjön létre az összefonódás megvalósítását illetően.¹⁸² Ebből következően nem adnak alapot az összefonódás-bejelentés benyújtására:
- a „tervezett” tranzakciók (a nyilvános vételi ajánlat kivételével),¹⁸³ illetve
 - olyan ügyletek, amelyek a felek szándéka szerint elhatározott feltételeket sem teljesítik (vagy e tekintetben vita van közöttük).¹⁸⁴
171. Az irányítás vagy a vállalkozásrész megszerzésére vonatkozó opciós megállapodás önmagában nem biztosít irányítási jogot, így nem hozza létre az összefonódást. Másoldalról viszont nem kizárt, hogy az opciós megállapodás egyéb körülményekkel együttesen a felek közötti végleges akarategyezséget jelent az irányítási jog megszerzésére nézve, és így létrehozza az összefonódást.
172. Az előzőek szerint feltételeknek nem megfelelő összefonódás-bejelentés meg nem történtnek minősül, amire tekintettel azt a GVH – annak a versenyfelügyeleti eljárás megindítását megelőző észlelése esetén – a Tpvt. 43/N. § (1) bekezdésének c) pontja alapján – az igazgatási szolgáltatási díj felének visszafizetése mellett – visszautasítja. Ilyen esetben a 24. § (1) bekezdése szerinti összefonódás újabb bejelentés, és annak nyomán az összefonódásnak a GVH általi tudomásulvétele hiányában nem hajtható végre.
173. Abban az esetben, ha a felek egy jövőbeni pályázaton (pl. koncesszió) való indulás érdekében hoznak létre közös vállalkozást felmerül, hogy az összefonódás-bejelentés benyújtása szempontjából meghatározó időpillanat a nyertességet kinyilvánító jogerős döntés, vagy az abban való megegyezés, hogy nyertességük esetére közös vállalkozást alapítanak.¹⁸⁵ Ilyen esetben a közös vállalkozás alapítása nem függ a felek akaratától (hasonlóan egy nyilvános vételi ajánlathoz), mert akarategyezésre jutottak a közös vállalkozás megalapítását illetően, melyre tekintettel a Tpvt. 28. § (2) bekezdése konkrét időponthoz köthető.¹⁸⁶

¹⁸² Vj-38/2013. 16) pont.

¹⁸³ Vj-61/2009. 17) pont.

¹⁸⁴ Vj-136/1998. 12) pont.

¹⁸⁵ A pályázaton való indulás feltétele gyakran, hogy a felek már előzetesen esetleges nyertességük esetére feltétlen és visszavonhatatlan kötelezettséget vállaljanak arra, hogy az árverési eljárást lezáró érdemi, jogerős döntést követően megalapítják a közös vállalkozást

¹⁸⁶ Vj-17/2012. 56) pont.

174. A gyakorlatban csak olyan szerződéses feltétel akadályozhatja az összefonódás-bejelentést, amely egyfelől a felek által elhatározott, másfelől pedig gyakorlatilag is függővé/kérdéssé teszi az összefonódás megvalósulását.¹⁸⁷ Ha az összefonódás megvalósulása kizárólag olyan, a felek által elhatározott feltételektől függ,¹⁸⁸ amelyek megvalósítása és teljesítése kizárólag rajtuk múlik [az nem igényli tőlük független (más vállalkozáscsoportba tartozó) harmadik felek közreműködését], akkor az összefonódásnak valamely feltétel nem teljesülése miatti meghíúsulása versenyjogi tartalmát tekintve nem különbözik attól az esettől, amikor az összefonódást bármilyen más okból (pl. érdekműlás) a felek annak a GVH általi tudomásulvétele ellenére végül nem valósítják meg. Ilyen, kizárólag a feleken múló (belső) körülménynek tekintette a GVH a tranzakciót előkészítő vállalkozáscsoportokon belüli átstrukturálásokat, még akkor is, ha a felek ezek megtörténtétől tették függővé az ügylet létrehozását.¹⁸⁹
175. Ha egy vállalkozás ügyvezetése eleve fel van jogosítva összefonódások létrehozására, ugyanakkor ahhoz a vállalkozás tulajdonosi vagy más ügydöntő szervének utólagos jóváhagyása is szükséges, akkor az ilyen jóváhagyást a vállalkozás érdekkörében álló feltételnek kell tekinteni, melynél fogva ilyen esetben nem lehet az összefonódás bejelentését akadályozó körülményről, így annak időelőttiségéről sem beszélni. Ebben az esetben annak sincsen jelentősége, hogy a tulajdonosi szerv jogosítványai a tranzakció jóváhagyását illetően érdemiek-e vagy sem. Másfelől azonban, ha a vállalkozás ügyvezető szerve eleve nincsen feljogosítva összefonódások létrehozására, akkor az ilyen módon megkötött ügyletek semmivel sem különböznek a „tervezett” tranzakcióktól.¹⁹⁰
176. Nem jön létre a felek között végleges akarategyezés, ha a közös irányítók körének bővüléséhez a felek szándéka szerint szükség van az egyik olyan közös irányító hozzájárulására is, amely/aki nem volt részese az akarategyezés létrehozásának.¹⁹¹ Ebben az esetben az összefonódás-bejelentés csak a harmadik fél hozzájárulásának megadása időpontját követően nyújtható be. Ez a harmadik fél ugyanis nem objektív külső okok

¹⁸⁷ A Vj-38/2013. ügyben a tranzakció zárásnak feltétele, hogy az eladók a céltársaság valamennyi részvényét megszerezzék, amely a bejelentés benyújtásának időpillanatában még nem valósult meg. A Versenytanács azonban nem tekintette úgy, hogy az összefonódás egy felek által elhatározott feltételtől függne, így a kérelem idő előtti lenne. Úgy ítélte meg ugyanis, hogy a fennmaradó részvények megszerzésére vonatkozó szerződéses kikötés csak formáját tekintve minősül az összefonódás feltételének. Tartalma alapján nem tekinthető olyan szerződéses feltételnek, amely érdemben akadályozhatná a felvásárlás megvalósulását, hiszen a megszerzendő részvényekre az eladónak opciós joga áll fenn, ráadásul azok ténylegesen is a birtokában vannak.

¹⁸⁸ Vj-4/2014. 15) pont.

¹⁸⁹ Vj-6/2014. 41) pont és Vj-7/2014.

¹⁹⁰ Vj-36/2014. 16) pont.

¹⁹¹ Vj-50/2013. 1) és 16) pontok.

(jogsabályi előírás vagy pályáztatói minőség) miatt formál jogot a jóváhagyásra, hanem azért mert a felek ebben állapodtak meg.

177. Gyakran az összefonódás zárási feltétele megfelelő bankgarancia beszerzése, amely a felek megállapodásán alapuló, harmadik személytől függő feltétel, tehát nem teljesüléséig alkalmas lehet a bejelentés benyújtásának akadályozására. Minthogy ez tartalmi kérdés, ezért hivatalból értékelni kell, hogy a bankgaranciát az erre kötelezett tőkeereje, illetve piaci súlya alapján nyilvánvalóan teljesíteni tudja-e vagy sem. Amennyiben ez nem nyilvánvaló, akkor a bankgarancia beszerzését be nem várva benyújtott összefonódás-bejelentést időelőttinek kell tekinteni.
178. A záráshoz kapcsolódó utólagos vételár kifizetés nem tekinthető az összefonódás-bejelentés benyújtását akadályozó tényezőnek, hiszen annak teljesülése a felek belső körülményeinek függvénye.¹⁹²
179. Abban az esetben, ha a felek kikötötték az átadásra kerülő ügyfelek hozzájárulását a vállalkozásrészt alkotó szerződések átruházáshoz, akkor bár az átruházáshoz való ügyféli hozzájárulás teljesülése nyilvánvalóan a feleken kívül álló körülményen múlik – a hozzájárulás felek általi elhatározottságának a feltevése esetén is –, az mégsem tekinthető az összefonódás-bejelentés benyújtása akadályának, mert az érintett ügyfelek egyúttal az átadásra kerülő vállalkozásrészt, mint az összefonódás tárgyát is képezik.¹⁹³ Vagyis, ha nem lehetne benyújtani az összefonódás-bejelentést az ügyfelek hozzájárulásának a beszerzéséig, akkor azt a bejelentés megtételét megelőzően be kellene szerezni tőlük, amely viszont a 24. § (1) szerinti összefonódás esetén a Tpvt. 29. §-ba foglalt végrehajtási tilalomba ütközhetne. Azokban a speciális helyzetekben tehát, amikor a felek által elhatározott tranzakciós feltétel teljesüléséhez olyan harmadik felek beleegyezése szükséges, akik egyúttal az átadásra kerülő vállalkozásrészt is alkotják, akkor ezen beleegyezések hiánya a Tpvt. 29. §-ba foglalt tilalom miatt nem képezi az összefonódás-bejelentés benyújtásának akadályát, hiszen ellenkező esetben a tranzakció gyakorlatilag kivitelezhetetlen lenne.
180. A GVH csak az összefonódást létrehozó felek közötti akarategyezség véglegességét vizsgálja, amelyet nem befolyásol az, ha harmadik fél a bejelentett tranzakcióval összefüggésben polgári jogi igényeket támaszt, miként az sem, ha a harmadik fél általa

¹⁹² Vj-115/2013. 23) pont.

¹⁹³ Vj-13/2015. 12) pont.

kezdeményezett, de nem elbírált cégbejegyzési kérelemre hivatkozik. Versenyjogi szempontból azt kell vizsgálni, hogy az akaratgyezség kinyilvánítására a tranzakció tárgyára nézve az egyezség létrehozása időpontjában közhiteles nyilvántartásból megállapíthatóan arra jogosultak részéről került-e sor. A GVH eljárása, az abban hozott döntés nem a megállapodás polgári jogi létrejöttét, érvényességét (lásd Ptk. 6:118. §), hanem annak hatályosulását érintheti.¹⁹⁴ A GVH tudomásulvétele így nem jelenti azt sem, hogy az összefonódást végre is kell hajtani.¹⁹⁵ A megállapodás érvényességével összefüggő esetleges vitás kérdések megítélése polgári jogi útra tartozik. Ezért az összefonódás bármely okból történő későbbi megghiúsulása sem jelentené pl. azt, hogy a GVH-nak vissza kellene vonnia határozatát.¹⁹⁶

3. A bejelentés tárgya

181. A Tpv. csak a 24. § szerinti összefonódás-bejelentést teszi lehetővé. A Tpv. 43/J. § (1) bekezdése értelmében a 24. § szerinti bejelentést a GVH által közzétett formátumú, megfelelően kitöltött összefonódás-bejelentési úrlapon kell benyújtani. Ennek megfelelően a GVH által közzétett formátumú úrlapba foglalt összefonódás-bejelentésnek csak a 24. § (1) vagy (4) bekezdése szerinti összefonódás lehet a tárgya.¹⁹⁷ Mindez nem zárja ki, hogy a GVH adott esetben megállapítsa, hogy a bejelentésben megjelölt tranzakcióra vonatkozóan a GVH-nak nincs hatásköre, a bejelentés azonban nem irányulhat arra, hogy annak mentén lényegében a GVH azt állapítsa meg, hogy nem valósult meg összefonódás.¹⁹⁸

182. Amennyiben az összefonódás egyidejűleg olyan külföldi vállalkozás feletti irányításszerzésre is kiterjed, amelynek nincsen magyarországi nettó árbevétele, akkor a formailag Tpv. 23. §. (1) bekezdése b) pontja szerinti egységes összefonódás tekintetében a GVH a tranzakció ezen külföldi eleme tekintetében a GVH eljárása nem merülhet fel, ám ha a bejelentés mégis kiterjed rá, akkor a GVH – ha egyébként versenyfelügyeleti eljárást indít – a külföldi versenyhatások vizsgálata nélkül dönt az ilyen összefonódásról.¹⁹⁹

¹⁹⁴ Vj-99/2015. 18)-19) pont, Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.Kpk.45.033/2016/6-I.

¹⁹⁵ Vj-170/2003. 9) pont.

¹⁹⁶ Vj-99/2015. 19) pont.

¹⁹⁷ Vj-10/2013. 17) pont.

¹⁹⁸ Vj-120/2015. 16) pont.

¹⁹⁹ Vj-72/2014. 16) pont.

4. Változás a bejelentés tárgyában a benyújtását követően

4.1. Változás a tranzakciót létrehozó szerződésben az eljárás alatt

183. Amennyiben az összefonódást eredményező akarategyezségben, illetve az annak létrejöttében közreható lényeges körülményekben nem következik be változás, akkor az nem érinti az összefonódás-bejelentési kötelezettséget, illetve az összefonódás vizsgálatára irányuló versenyfelügyeleti eljárást.²⁰⁰ Ha azonban a felek elállnak az ügylettől, és azt jelzik a GVH felé, akkor a GVH az eljárás folytatására okot adó körülmény [Ket. 31. § (1) bekezdés e) pont] hiányában a bejelentett összefonódás vizsgálatára indult versenyfelügyeleti eljárást megszünteti. Amennyiben a feleknek az ügylettől való elállásra vonatkozó tájékoztatása azt megelőzően érkezik a GVH-ba, hogy a bejelentésről akár hatósági bizonyítvány kiadásával, akár versenyfelügyeleti eljárás indításával döntött volna, akkor a GVH ezt tudomásul veszi, és erről írásban tájékoztatja a bejelentőt. Ebben az esetben a megfizetett igazgatási szolgáltatási díj – a Tpkt. erre vonatkozó rendelkezésének hiányában – nem jár vissza.

4.2. Változás a résztvevő vállalkozáscsoportok struktúrájában

184. Az összefonódás-bejelentési kötelezettség szempontjából a bejelentés benyújtásakor fennálló vállalkozáscsoport-összetételnek megfelelő adatokat kell szolgáltatni. Mindez azonban nem vonatkozik az összefonódás hatásainak értékelésére, amelyet a döntés meghozatalakor fennálló tények (így adott esetben megváltozott vállalkozáscsoport-struktúra) figyelembe vételével kell elvégezni [vö. a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 339/A. §].²⁰¹ Ugyanígy kell eljárni a megismételt eljárásban is.

185. A 24. § (1) bekezdése szerinti összefonódás-bejelentések elintézésének sorrendje tekintetében [figyelemmel a Tpkt. 29. § (1) bekezdés szerinti végrehajtási tilalomra is] – egyezően az Európai Bizottság gyakorlatával²⁰² – nem az összefonódást eredményező szerződés megkötésének időpontja, hanem az összefonódás-bejelentés benyújtásának időpontja az irányadó. Ebből következően nem tekinthetők közvetett résztvevőknek azok a vállalkozások, amelyek egy később benyújtott összefonódás-bejelentés szerinti összefonódás eredményeként kerülnek az összefonódással érintett valamely vállalkozáscsoporthoz még akkor sem, ha az arra vonatkozó szerződés korábban került

²⁰⁰ Vj-29/2013. 33) pont.

²⁰¹ Lásd: a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf:27.604/2011/7. számú jogerős ítéletét a Vj-158/2008. számú ügyben.

²⁰² Lásd M.2614 Seagate/Samsung ügy.

megkötésre, mint az adott összefonódás-bejelentés tárgyát képező összefonódást eredményező szerződés.²⁰³

4.3. Változás a nettó árbevétel számítása kapcsán

186. A bejelentési kötelezettség vizsgálatakor az összefonódás-bejelentés megtételekor rendelkezésre álló utolsó hitelesen lezárt üzleti év nettó árbevételét kell figyelembe venni akkor is, ha azt követően már rendelkezésre állnak az előző üzleti évre vonatkozó hiteles adatok.²⁰⁴

187. Ha az érintett vállalkozáscsoport valamely tagja feletti irányítás megszűnését eredményező megállapodás csak az összefonódás-bejelentés benyújtását követően került megkötésre, akkor ezen vállalkozást a nettó árbevétel számításakor még figyelembe kell venni, a versenyhatások értékelésekor azonban már figyelmen kívül kell hagyni.²⁰⁵

VII. Végrehajtási tilalom

188. A Tpvt. 29. § (1) bekezdése tiltja, hogy a Tpvt. 24. § (1) bekezdés szerinti bejelentésköteles összefonódást a GVH tudomásulvétele hiányában végrehajtsák, így különösen az összefonódás következtében szerzett szavazati jogok, illetve a vezető tisztségviselők kijelölésére vagy megválasztására vonatkozó jogosultságok nem gyakorolhatók, és az összeolvadó vagy beolvadó, illetve a korábban független vállalkozás vagy vállalkozásrész döntéseinek meghozatala és az összefonódó vállalkozások közötti üzleti kapcsolatok folytatása során az összefonódást megelőző helyzet alapján kell eljárni. A csak a Tpvt. 24. § (4) szerint bejelentésköteles összefonódásokra a 29. § szerinti végrehajtási tilalom nem vonatkozik.

1. Az irányítás vevő általi átvételének tilalma

189. Az előzőek alapján az összefonódás révén irányítási jogokat elvesztő vállalkozás(ok), azaz az eladó(k) irányítási jogai a GVH tudomásulvétele hiányában teljesen egészében nem vonhatók el, sőt azok csak a tranzakció létrejöttéhez [lásd Tpvt. 29. § (2) bekezdés], illetve a vevő befektetése értékének megőrzéséhez (lásd 29/A. §) szükséges mértékben korlátozhatók.

²⁰³ Vj-12/2015. 18) pont.

²⁰⁴ Vj-7/2014. 52) pont.

²⁰⁵ Vj-116/2015. 18) pont.

190. A Tptv. 2017. január 15-től hatályos rendelkezéseire is figyelemmel a végrehajtási tilalom alatt az eladó által vállalt korlátozások értékelését a GVH nem a Tptv. 30. § (7) bekezdése, illetve a IV. fejezete, hanem a Tptv. 29. §-a alapján végzi el. A Tptv. 2017. január 15-től hatályos rendelkezései a 29/A. § (1a) bekezdése alapján a 29/A. § szerinti kérelmet az összefonódás bejelentésével egyidejűleg nem, hanem csak az összefonódás vizsgálatára irányuló versenyfelügyeleti eljárást megindító végzés közzétételét követő öt napon belül²⁰⁶ engedik előterjeszteni. Emellett a Tptv. 70. § (1d) bekezdése immár kifejezett lehetőséget teremtett az eladói korlátozások konkrét megvalósítási módjának a végrehajtási tilalom esetleges megsértéseként történő vizsgálatára, ezért a GVH ezen rendelkezés alapján indított eljárásban vizsgálhatja majd az eladói korlátozásokat. Minthogy a kapcsolódó korlátozások megítélésének és a végrehajtási tilalom mögött közös elvi alapok húzódnak meg²⁰⁷, a GVH-nak az eladói korlátozásokkal kapcsolatos a következőkben bemutatásra kerülő eddigi gyakorlata a lentieknek megfelelően továbbra is támpontul szolgálhat egyrészt abban, hogy a GVH valószínűsíthetően mely esetekben indít a Tptv. 70. § (1d) bekezdése alapján eljárást, másrészt hogy mely esetekben lehet indokolt a Tptv. 29/A. szerinti mentesítési kérelem benyújtása.

191. A GVH eddigi gyakorlata szerint a céltársaság tevékenységének a „rendes ügymenet” szerinti folytatására vonatkozó eladói vállalás – mint általános érvényű eladói kötelezettség – önmagában nem tekinthető úgy, mint ami által a vevő irányítási jogot gyakorol GVH engedélye előtt, mindaddig, amíg a befektetések értékének megőrzéséhez szükségesnek minősül.²⁰⁸ Ez biztosíthatja ugyanis, hogy a céltársaság a vevő által megismert feltételekkel folytassa tovább a tevékenységét, illetve a rendes üzletmeneten túli, a céltársaság pozícióját, társasági feltételeit érintő döntésektől tartózkodjék.²⁰⁹ Lényeges azonban, hogy a rendes üzletmenet a gyakorlatban az eladó (és a céltársaság) oldalán ugyanazt a piaci mozgásteret és piaci működést kell, hogy jelentse a végrehajtási tilalom időszaka alatt is, mint a tranzakció létrejötte előtt. Azaz a rendes üzletmenet a végrehajtási tilalom időszaka

²⁰⁶ Vagy - igazolási kérelemmel - az összefonódás vizsgálatára irányuló versenyfelügyeleti eljárást befejező döntés meghozatala előtt az irányítási jog gyakorlásának szükségességéről való tudomásszerzéstől számított nyolc napon belül

²⁰⁷ Ez a megközelítés azon alapult, hogy a Tptv. 29. § és a Tptv. 30. § (7) bekezdésnek való megfelelés értékelése ugyanazon elvi megfontolások talaján áll. A kapcsolódó korlátozások alapvető funkciója az összefonódás tárgyát képező vállalkozás vagy vállalkozásrész vevő általi teljes értéke megszerzésének biztosítása. (Vj-90/2012. 35) pont.) A Tptv. 29. § szerinti végrehajtási tilalom alól pedig akkor adható felmentés, ha az irányítási jog gyakorlása szükséges a befektetés értékének megőrzéséhez [vö. 29/A. § (1) bekezdése].

²⁰⁸ Vj-94/2015. 36.b) pont.

²⁰⁹ Vj-48/2016. 37) pont.

alatt sem jelenthet piaci passzivitást, üzleti kockázatok nélküli működést. Éppen ellenkezőleg: a rendes üzletmenethez ebben az időszakban is hozzátartozik az adott piaci működés szokásos üzleti kockázatainak vállalása, ami nem csak a piaci magatartás rutinszerű fenntartását, a már meglévő ügyfelek korábbi feltételek melletti kiszolgálását jelentheti, hanem akár az árak, a kínálat változtatást, sőt új termék bevezetését, vagy nagy értékű tendereken való elindulás lehetőségét is. Általánosságban: a piaci magatartás és stratégia tekintetében az eladó (és a céltársaság) döntési szabadságának fennmaradását.²¹⁰

192. Az előzőek eszközeként a vevő tájékoztatása a céltársaság üzleti helyzetét érintő jelentős fejleményről szükséges lehet, azonban bizonyos esetekben tiltott információ cserét is megvalósíthat, ha az versenysztratégiát érintő érzékeny üzleti információkra vonatkozik. Ezért ez csak úgy valósítható meg jogszerűen, ha az információ megosztására – mint amely biztosíthatja a vevőnek, hogy a befektetése értéke megóvása érdekében szükséges és lentic szerint jogszerű intézkedéseket megtehesse – a Tpvt. 29/A. § szerinti engedélyt kérnek a GVH-tól (szükség szerint az üzleti titok megtartására kötelezett ügyvéd közreműködésével), vagy arra a GVH által már a Tpvt. 29/A. § szerint engedélyezett végrehajtással összefüggésben, illetve a IX. fejezetben bemutatott módon kerül sor.

193. Az eladót terhelő azon kötelezettség, hogy meghatározott magatartásához a vevő hozzájárulását kell kérnie a GVH Tpvt. 29/A. § szerinti engedélye hiányában nem jelenthet a vállalkozás döntési fórumain (közgyűlés, taggyűlés, igazgatóság, ügyvezetés) vétójogot a vevő számára. Az ugyanis már önmagában a Tpvt. 29. § (1) bekezdése szerinti végrehajtási tilalomba ütköző negatív (vagy közös) irányítási jogot biztosítana a vevő számára.²¹¹ A GVH Tpvt. 29/A. § szerinti engedélye hiányában a versenyjogilag elfogadható vevői hozzájárulás ezért tartalmilag csak azt jelentheti, hogy a vevő kifejezheti azt az aggályát az eladó adott (a fentebb kifejtett értelemben a befektetés értékét érintő, illetve a rendes üzletmeneten túlmutató) döntésével kapcsolatosan, hogy az veszélyezteti a befektetés értékét. Ha a felmerülő veszélyek miatt a befektetés megőrzése érdekében erőteljesebb vevői beleszólásra (értsd: vétójog) van szükség, akkor annak gyakorlásához be kell szerezni a GVH Tpvt. 29/A. § szerinti engedélyét. Másként: a GVH Tpvt. 29/A. § szerinti engedélye hiányában a vevői hozzájárulás megtagadása nem lehet kötelező az eladóra, illetve a céltársaságra (nem jelenthet vétójogot) az pusztán a befektetés értékét veszélyeztető körülmény vevői általi jelzésének eszköze, amely következik a felek polgári jogi

²¹⁰ Vj-99/2016. 48) pont.

²¹¹ Vj-99/2016. 46) pont.

együttműködési kötelezettségéből (vö. Ptk. 6:117.§). A GVH Tpvt. 29/A. § szerinti engedélye hiányában a vevői befektetés értékének megőrzéséről a tranzakció versenyhatóság általi tudomásul vételéig a polgári jogban rendelkezésre álló eszközökkel (pl. zárás időpontjához és körülményeihez igazodó vételár-mechanizmus, elállási jogi) és nem versenyjogot sértő módon (pl. zárásig is gyakorolható vétójog, vagy a céltársaság napi működését érintő jóváhagyási jog) kell a feleknek gondoskodniuk.

194. A GVH eddig gyakorlata²¹² alapján nem minősülhet a végrehajtási tilalom megsértésnek és ebből következően nem szükséges a következő kérdésekhez való vevői hozzájárulás konkrét esetben való gyakorlásához a GVH Tpvt. 29/A. § szerinti engedélye a végrehajtási tilalom ideje alatt, feltéve, hogy azok (összhangban az előző pontokban írottakkal) nem célozzák az összefonódó vállalkozáscsoportok piaci magatartásának összehangolását, továbbá az irányítási jog vevői általi gyakorlását, mert elsősorban általános társasági, polgári jogi, illetve munkajogi befektetés-védelemmel és nem piaci stratégiával függenek össze, például:

- a) munkavállalókkal kapcsolatos egyes intézkedések (pl. javadalmazásuk számukra kedvező változtatása),
- b) jelentős eszközök, vagyontárgyak jelzáloggal terhelése,
- c) társasági szerződés módosítása, szabályzatok jelentős módosítása,
- d) tartozások elengedése, átütemezése,
- e) követelések érvényesítése iránti új per indítása.

195. A GVH eddigi gyakorlata alapján továbbá nem minősülnek még a végrehajtási tilalomnak az irányítási jog vevő általi átvételén alapuló megsértésének az alábbi esetek.

- Olyan intézkedés végrehajtására került sor az összefonódás GVH általi tudomásulvétele előtt, amely nem eredményezte az irányítási jognak a Tpvt. 23. § (2) bekezdése szerinti gyakorlását.²¹³
- A vevő olyan tulajdonszerzést jelentett be a GVH-hoz, amelynek tárgyát korábban rövidtávon már bérelte. Az összefonódás vizsgálata ugyanis azon szerződéshez,

²¹² Vj-94/2015. 38) pont, Vj-144/2015. 26)-28) pontok, Vj-20/2016 55) pont és Vj-40/2016. 33) pont.

²¹³ A konkrét esetben a tranzakció zárásának feltétele volt, hogy a céltársaság döntéshozó testülete jóváhagyja a bejelentő képviselőjének igazgatósági taggá történő kinevezését. Minthogy azonban a céltársaság működésével kapcsolatos döntéseket egy több tagból álló, egyenlő szavazati jogú igazgatótanács hozza meg és vevő csak egy főt delegált a GVH tudomásulvétele előtt, ezért a Tpvt. 29. § (1) bekezdésébe foglalt tilalmazott magatartás a Tpvt. 23. § (2) bekezdése b) pontjára figyelemmel nem valósulhatott meg (Vj-12/2015.). Ez azonban nem eredményezhet a Tpvt. IV. fejezetének rendelkezéseibe ütköző információ megosztást a felek között.

tranzakcióhoz kapcsolódik, amely a Tptv. 24. § szerinti bejelentési kötelezettséget megalapozó összefonódást létrehozza, tehát a piacon a tartós strukturális változást okozza.²¹⁴

- A felek megkezdték a vállalkozásrészek minősülő ügyfélkör hozzájárulásainak beszerzését, annak hatályosulását, azonban ahhoz a feltételhez kötötték, hogy a GVH tudomásul veszi az összefonódást.²¹⁵ Ésszerű lehet azonban az összefonódást a GVH-hoz csak azt követően bejelenteni, ha az elvárt számú ügyfél megadta a hozzájárulását feltéve, hogy a hozzájárulások a GVH tudomásulvételéig nem hatályosulnak mert így az összefonódásnak az elvártnál kevesebb ügyfél hozzájárulás miatti meghiúsulása esetén elkerülhető a költséggel járó bejelentési eljárás.²¹⁶

196. Ha a céltársaság tulajdonosai közül az eladó(k) törlésre kerül(nek), és az új tulajdonosi struktúra bejegyzésre kerül, akkor az eladó(k) irányítási jogainak – az összefonódást megelőző helyzet szerinti – gyakorlása (pl. taggyűlési keretben) lehetetlenné válik.²¹⁷ Az előzőeken az sem változtat, ha az irányítást szerző (vevő) ténylegesen nem vagy csak a céltársaság piaci magatartását érdemben nem érintő (társasági jogi, illetve adózási és számviteli relevanciájú) döntéseket hoz,²¹⁸ sőt még az sem, ha vállalja, hogy az irányítási jogait nem gyakorolja, és nem hoz döntéseket.²¹⁹ A döntési helyzet változatlanlanságát ugyanis a vevő döntésektől való tartózkodása önmagában nem garantálja, ahhoz az eladó(k) összefonódás előtti döntési jogainak fennmaradása is szükséges lenne.²²⁰ Az előzőekre tekintettel általában is igaz, hogy az irányítást szerző(k) irányítási jogait megalapozó tulajdonosi részesedéseket – azaz az összefonódást követő irányítási helyzetet – formálisan rögzítő bejegyzési aktusokat az összefonódás végrehajtásának kell tekinteni, mely megvalósítja a Tptv. 29. § (1) bekezdés általános tilalma szerinti jogsértést.²²¹

197. Az eladónak az a vállalása, hogy valamely üzletágot a végrehajtási tilalom időszaka alatt „kivezet” a piacról akkor nem minősül a végrehajtási tilalom megsértésének, ha az adott üzletág az összefonódás tárgyát képező vállalkozás olyan része, melyet a vevő (pl. veszteséges volta miatt) nem kíván megszerezni, mert annak a vállalkozásban maradása

²¹⁴ Vj-94/2013.

²¹⁵ Vj-83/2015. 13) pont

²¹⁶ Uo. 14) pont.

²¹⁷ Vj-145/2015. 57) pont.

²¹⁸ Vj-10/2016. 37) pont.

²¹⁹ Vj-145/2015. 57) pont.

²²⁰ Uo. és Vj-10/2016. 34) pont.

²²¹ Vj-145/2015. 57) pont, Vj-10/2016. 35) pont, Vj-13/2016. 36) pont és Vj-14/2016. 35) pont.

csökkentené a befektetése értékét. A korlátozás ilyen céljára utaló körülmény, ha a vételár a piacról való „kivezetés” függvénye. Eltérő esetben, vagyis amikor az eladó és a vevő az eladó egy olyan tevékenységének a piacról való kivezetésében állapodnak meg, amely nem része az összefonódás tárgyát képező vállalkozásnak, akkor az a Tpv. IV. fejezetének rendelkezéseibe ütközhet, még ha ez a megállapodás egy összefonódáshoz illeszkedően is történik.²²²

2. A Tpv. 29/A. § (1) bekezdés szerinti kérelem

198. A Tpv. 29/A. § (1) bekezdése alapján a GVH kérelemre hozzájárulhat ahhoz, hogy az irányításszerző irányítási jogait az összefonódás GVH általi vizsgálatára irányuló versenyfelügyeleti eljárás lezárása előtt is gyakorolja. A GVH-nak az eddigi gyakorlatában nem kellett a végrehajtási tilalom alóli ideiglenes mentesítésre irányuló kérelemről döntenie, mert a beérkezett kérelmek mindegyike esetében már az összefonódásról a Tpv. 29/A. § (1) bekezdés szerinti kérelem elbírálására nyitva álló 15 napos határidőn belül döntést hozott.²²³

199. A GVH azonban határozataiban ettől függetlenül rögzítette, hogy a végrehajtási tilalommal összefüggésben mindenekelőtt azt vizsgálná, hogy:

- a) lehetséges-e az eredeti versenyfeltételek helyreállítása (azaz a mentesítés megadása nyomán gyakorolt irányítási jogok következtében esetlegesen felmerülő versenyre gyakorolt káros hatások kiküszöbölhető-e);
- b) az irányítási jogok gyakorlása szükséges-e valamilyen legitim magánérdek biztosításához (pl.: a befektetés értékének megőrzéséhez) és az irányítási jogok tartalma arányos-e az elérni kívánt céllal (szükségesség-arányosság). Itt az arányosság körében kell különösen is bemutatni, ha a hozzájárulás egy szerződés megkötéséhez vagy felmondásához kapcsolódik, hogy az miként haladja meg a rendes üzletmenet szintjét (amelybe a vevő nem szólhat bele a GVH döntéséig) és szükséges a befektetés értékének megóvásához (különösen is az szerződés értéke és a vállalkozás mérete függvényében).²²⁴
- c) a szükségesség és arányosság egyensúlya helyreállítható-e adott esetben az irányítási jogok feltételhez kötésével vagy kötelezettség előírásával.²²⁵

²²² Vj-92/2016. 37)-38) pontok.

²²³ Vj-94/2015. 45) pont. és Vj-102/2015. 59) pont.

²²⁴ Vj-48/2016. 37) pont.

²²⁵ Vj-94/2015. 36) pont.

200. Miután a Tpvt. lényeges változása, hogy a 29/A. § (1a) bekezdése alapján a 29/A. § szerinti kérelmet az összefonódás bejelentésével egyidejűleg nem, csak az összefonódás vizsgálatára irányuló versenyfelügyeleti eljárást megindító végzés közlését követő öt napon belül (vagy - igazolási kérelemmel - az összefonódás vizsgálatára irányuló versenyfelügyeleti eljárást befejező döntés meghozatala előtt az irányítási jog gyakorlásának szükségességéről való tudomásszerzéstől számított nyolc napon belül) lehet előterjeszteni, így ha a befektetés megóvása még ilyen mértékű haladékot sem tűrő sürgős beavatkozást igényel a vevő részéről, akkor indokolt, hogy ezt a jelezze a Tpvt. 43/L. § szerinti előzetes egyeztetés keretében, ezáltal előmozdítva az összefonódások vizsgálatával foglalkozó eljárásokhoz kapcsolódó előzetes egyeztetésekről szóló közlemény 6. pontja szerinti gyorsabb ügyintézés vagy adott esetben a Tpvt. 29/A. § szerinti kérelem benyújtását lehetővé tevő Tpvt. 70. § (1b) pontja szerinti eljárás mielőbbi megindítását.

3. Felszámolás alatt álló vállalkozás feletti irányításszerzés

201. Egy felszámolás alatt álló vállalkozás feletti irányításszerzés (vagy egy felszámolás alatt álló vállalkozás eszközeinek gyakorlatilag teljes körű átvétele) esetében az egyébként szokásosnál lényegesen nagyobb az esélye annak, hogy a szerződés(ek) megkötése és a GVH tudomásulvétele közötti időben akár lényegesen és visszavonhatatlanul csökkenjen a céltársaság (és így a befektetés) értéke. Egy felszámolás alatt álló vállalkozás értékesítésére vonatkozó szerződés megkötését követően ugyanis általában már csak az azt megszerző vállalkozásnak van egyértelmű érdekeltsége a vállalkozás jövőbeni hatékony működéséhez szükséges intézkedések meghozatalában. Ezért a felszámolás alatt álló céltársaság esetében akár az is indokolt lehet, hogy az irányítást szerző vállalkozás gyakorlatilag teljes körűen gyakorolja irányítási jogait az összefonódásban való döntést megelőzően.²²⁶ Ilyen esetben azonban általában még egy felszámolás alatt álló céltársaság esetében is szükséges lehet a Tpvt. 29/A. § (2) bekezdése szerinti irányításkorlátozó előírásként valamilyen feltétel vagy kötelezettség előírása a végül esetlegesen megtiltott összefonódást megelőző versenyfeltételek megfelelő helyreállíthatósága érdekében. Ezért ilyen esetben a benyújtott 29/A. § szerinti kérelem (lásd VII.3.) lehető leggyorsabb elbírálhatósága érdekében célszerű, ha a bejelentő a feltétel, illetve kötelezettség szükségtelenségére

²²⁶ Vj-102/2015. 51) pont.

objektív érveket hoz fel, vagy javaslatot tesz általa vállalt feltételekre vagy kötelezettségekre.²²⁷

4. Végrehajtási tilalom stratégiaileg kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetek esetében

202. Tpv. 29/A. § (5) bekezdése alapján a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 65. § szerint stratégiaileg kiemelt jelentőségűnek minősített vállalkozás (a továbbiakban: kiemelt jelentőségű vállalkozás) felszámolási eljárása során létrehozott, a kiemelt jelentőségű vállalkozás vagy vállalkozásrész feletti irányításszerzést vagy irányításváltozást eredményező összefonódás esetén az irányítási jogoknak a Tpv. 29/A. § (1) bekezdése szerinti módon való gyakorlásához a Gazdasági Versenyhivatal hozzájárulása nem szükséges; e rendelkezés nem érinti a Tpv. 29/A. § (2)-(4) bekezdésének alkalmazhatóságát.

203. A kiemelt jelentőségű vállalkozás felszámolási eljárása során megvalósított összefonódás a 24. § (1), illetve (4) bekezdése szerint ugyanúgy bejelentésköteles.²²⁸ Az összefonódás-bejelentés megtételének időpontját két körülmény is behatárolja azonban. Egyrészt a Ptk. 6:118. § (1) bekezdésére tekintettel, amennyiben a felek az összefonódást létrehozó szerződés hatályosulását kívánják elérni, akkor ahhoz be kell szerezniük a Gazdasági Versenyhivatal hozzájárulását, és a jóváhagyásig a Ptk. 6:118. § (2) bekezdése alapján irányadó 6:117. §-ban foglaltak szerint kell eljárniuk²²⁹. Másrészt, a kiemelt jelentőségű vállalkozás felszámolási eljárása során megvalósított összefonódás sem hajtható végre oly módon, hogy az irányítási jog átmeneti (a GVH-nak az összefonódás vizsgálatára irányuló versenyfelügyeleti eljárásának befejezése előtti) gyakorlása lehetetlenné tegye a piaci viszonyok összefonódást megelőzően fennálló versenyfeltételeknek megfelelő helyreállítását, az összefonódás versenyre hátrányos hatásainak kiküszöbölését.²³⁰

²²⁷ Uo. 52) pont.

²²⁸ Vj-28/2015. 22) pont és Vj-29/2015. 20) pont.

²²⁹ A Ptk. 6:118. § (2) bekezdése alapján a jóváhagyásról történő nyilatkozattételig a felek jogait és kötelezettségeit a függőben lévő feltétel szabályai szerint kell megítélni. A Ptk. 6:117. § alapján amíg a feltétel bekövetkezése függőben van, egyik fél sem tehet semmit, ami a másik fél jogát a feltétel bekövetkezése vagy meghiúsulása esetére csorbítja vagy meghiúsítja.

²³⁰ Az irányítási jog gyakorlása nem eredményezheti a piaci viszonyok összefonódást megelőzően fennálló versenyfeltételeknek megfelelő helyreállítását, az összefonódás versenyre hátrányos hatásainak kiküszöbölését lehetetlenné tevő vagy azt jelentős mértékben megnehezítő mértékű megváltoztatását.

VIII. Kapcsolódó versenykorlátozások

1. Általános szempontok

204. Az összefonódások vizsgálata során a GVH továbbra sem végzi el annak értékelését, hogy az összefonódást eredményező szerződésben szereplő vagy azzal együtt megállapított versenykorlátozás a Tptv. 30. § (7) bekezdése szerinti, az összefonódáshoz szükséges és ekként ahhoz kapcsolódó versenykorlátozásnak minősül-e. Azt az érintett vállalkozásoknak saját maguknak kell megítélniük.²³¹ Amennyiben azonban valamely ügyben a GVH úgy ítéli meg, hogy a kapcsolódó versenykorlátozásokkal kapcsolatos addigi joggyakorlat nem ad elégséges iránymutatást, akkor az értelmezési bizonytalanság csökkentése érdekében határozatában támpontot nyújthat a felek számára a kérdéses versenykorlátozás kapcsolódó jellegének megítéléséhez.
205. Ennek megfelelően a GVH korábbi határozatában már összefoglalta azokat az általános szempontokat, amelyeket a kapcsolódó versenykorlátozásokkal kapcsolatosan irányadónak tekint,²³² és amelyeket utóbb több határozatában is megerősített,²³³ illetve kiegészített. Ez abból a szempontból lényeges, mert az összefonódásról hozott GVH döntés nem zárja ki, hogy a GVH külön eljárásban vizsgálja meg a versenykorlátozó megállapodások összefonódáshoz kapcsolódó jellegét.²³⁴
206. A Tptv. 30. § (7) bekezdése alá kizárólag olyan versenykorlátozások tartoznak, amelyek közvetlenül kapcsolódnak az adott összefonódáshoz, hiányukban az összefonódás ésszerűen nem valósítható meg. A kapcsolatnak tehát tartalminak kell lennie: önmagában még nem tesz az összefonódás szerves részévé valamely versenykorlátozást az, ha abban az összefonódással egyidejűleg – esetleg egyazon szerződésben – állapodnak meg a felek. Másik oldalról viszont az, hogy az összefonódás és a versenykorlátozás külön-külön szerződésekben jelenik meg, nem zárja ki azok egymásra tekintettel történő versenyjogi értékelésének lehetőségét.
207. A kapcsolódó korlátozások alapvető funkciója annak biztosítása, hogy a vevő befektetése [az összefonódás tárgyát képező vállalkozás (vállalkozásrész)] teljes értékét megszerezze.²³⁵

²³¹ Vj-135/2005. 24) pont.

²³² Vj-135/2005. 25)-26) pont.

²³³ Vj-102/2011. 28) pont és Vj-90/2012. 33) pont.

²³⁴ Vj-102/2011. 29) pont.

²³⁵ Vj-90/2012. 35) pont.

2. A kapcsolódó versenykorlátozások főbb esetei

2.1. Az eladó által vállalt versenytilalom

208. A befektetés teljes értéke biztosításának tipikus esete, amikor a vállalkozás feletti irányítás átengedésével vagy vállalkozásrész átadásával megvalósított összefonódások esetén a felek olyan megállapodást kötnek, amelyben az eladó (átadó, átengedő) vállalja, hogy az összefonódás végrehajtását követően az átadott eszközökkel, illetve jogok révén előállítható árukat (valamint azokat helyettesítő árukat) meghatározott ideig, meghatározott területen nem értékesít (versenytilalom). Ilyen esetben ugyanis indokolt igény a vevő részéről, hogy a beilleszkedése idejére bizonyos védelme legyen az érintett piacon a vállalkozás(rész) eladójának versenyével szemben, biztosítva a maga számára a megvásárolt termelési-, értékesítési lehetőség megfelelő szintű hasznosításával a befektetése teljes értékének megszerzését.

209. A GVH gyakorlata alapján az előzőek szerinti versenytilalomból fakadó versenykorlátozás, akkor nem haladja az azzal elérni kívánt cél (a befektetés teljes értékének megőrzésének) eléréséhez szükséges mértéket, s akkor eshet így a Tptv. 30. § (7) bekezdése alá, ha

- a) egyrészt nem lépi túl az értékesített vállalkozás(rész) értékesítés előtti működési területét, sem az érintett áru szempontjából, sem pedig az érintett földrajzi terület tekintetében;
- b) másrészt időben korlátozott, mely tekintetében a GVH gyakorlata szerint csak a három évet meg nem haladó versenytilalom fogadható el „automatikusan”, azzal azonban, hogy a bizonytalan jövőbeli időponttól számítódó versenykorlátozás határozatlan idejűnek minősül, amely így eleve nem lehet kapcsolódó.²³⁶

210. A befektetés értékének megőrzéséhez szükséges, és ezért a Tptv. 30. § (7) bekezdése alá tartozó kapcsolódó versenykorlátozásnak minősülhet, ha a közös vállalkozást alapító felek vállalják a közös irányítás időtartamára (és csak arra) a közös vállalkozással való versenyzéstől való tartózkodást.²³⁷ Ez az elvi megközelítés alkalmazandó a már működő vállalkozás felett megszerzett közös irányítás esetére is,²³⁸ továbbá akkor is, ha az egyedüli irányítás alakul át közös irányítássá.²³⁹

211. A közös irányítás egyedüli irányítássá változását követően a közös irányítási jogát elvesztő vállalkozás tekintetében további versenykorlátozás alkalmazása és kapcsolódó

²³⁶ Vj-78/2015. 31) pont.

²³⁷ Vj-104/1999. VI. rész.

²³⁸ Vj-88/2012. 50) pont és Vj-93/2012. 34) pont.

²³⁹ Vj-99/2016. 53) pont.

korlátozásként kezelése nem feltétlenül indokolt és elfogadható. A közös irányítás egyedüli irányítássá változását követően ugyanis az egyedüli irányítóvá váló vállalkozásnak korábbi közös irányítói pozíciójából fakadóan – különösen, ha a közös irányítás három évnél hosszabb ideig tartott – már hozzáférhetett a vállalkozás üzleti és cégértékéhez, illetve know-how-jához, így rendelkeznie kell azokkal a képességekkel, amelyek felkészültté teszik arra, hogy a közös irányításból kilépő vállalkozás részéről esetleges jelentkező versenyben ne legyen hátrányos helyzetben.²⁴⁰ Ilyen esetben sem kizárt ugyanakkor, hogy speciális körülményekre tekintettel a versenytilalom kapcsolódó versenykorlátozásnak minősüljön, ami azonban csak esetről-esetre dönthető el.

212. Abban az esetben, ha az eladónak közös irányítást nem biztosító kisebbségi tulajdonhányada marad fenn az általa (részben) értékesített vállalkozásban, akkor a versenytilalom nem a közös tulajdonlás fennmaradásának idejére, hanem szintén csak három éves időtartamra minősülhet kapcsolódó korlátozásnak. Az sem szolgálhat a kapcsolódás melletti érvként, hogy a máskülönben létező versenyben az eladó a versenytársban fennmaradó kisebbségi tulajdonhányadára figyelemmel olyan érzékeny üzleti információkhoz juthat hozzá, amely előmozdíthatja az összehangolt magatartást a piacon (koordinatív hatás). Ezen koordinatív hatást ugyanis a közérdekre és nem a vevő magánérédekére figyelemmel kell kezelni, amely a közérdekkel arányosan például titokvédelmi vállalással vagy ún. „kínai fallal” általában már biztosítható.²⁴¹ Az előzőekből értelemszerűen az is következik, hogy egy, a kisebbségi tulajdonhányad megszűnésétől kezdődő három évig előirányzott versenytilalom fogalmilag nem lehet kapcsolódó, hiszen a kisebbségi tulajdonlásnál erősebb pozíciót jelentő közös irányítás esetén is csak annak fennmaradásáig jogszerű a versenytilalom.²⁴²

2.2. A nem az eladó által vállalt versenykorlátozások

213. A vevő (irányítást szerző) által vállalt, nem a befektetés értékének megőrzését, hanem az eladó hasznát szolgáló korlátozások, vagy nem szükségesek egyáltalán az összefonódás megvalósításához, vagy ha tartalmuknál fogva ugyan szükségesek (pl. a vállalkozásnak az eladónál maradó része védelmét célzó korlátozás esetében), terjedelmüknek és/vagy időtartamuknak korlátozottabbnak kell lenniük azonban a vevő hasznát szolgáló

²⁴⁰ uo. 54) pont.

²⁴¹ Vj-90/2012. 34) pont.

²⁴² Vj-90/2012. 36) pont.

korlátozásokhoz képest.²⁴³ Ilyennek tekintethető egy, a vevő által az eladó felé vállalt munkavállaló átcsábítási tilalom, ha az azzal érintett vállalkozások köre tágabb, mint az összefonódással érintett piac.²⁴⁴

214. Nem tekinthető a Tptv. 30. § (7) bekezdése szerint kapcsolódónak az olyan versenykorlátozás, melynek egyik alanya nem az összefonódás Tptv. 26. § szerinti résztvevője.²⁴⁵ Ebből következően nem tekinthető kapcsolódónak az a korlátozás, amelyet olyan vállalkozás vállalt, amelyet az eladók nem irányítanak, hanem ügyvezetőként vesznek részt a működtetésében.²⁴⁶

215. Nem az eladó, hanem annak részvénytulajdonosai által vállalt versenytilalom kapcsolódónak minősülhet, ha az eladó olyan holding jellegű vállalkozás, amelynek egyetlen funkciója, hogy tulajdonosai rajta keresztül gyakorolhassák irányítási jogait az eladó felett.²⁴⁷ Ezért a vállalkozás teljes értékének megszerzését életszerűen csak az eladó tulajdonosait terhelő versenytilalom képes biztosítani.

IX. Versenykorlátozás az összefonódások megvalósításával kapcsolatban

1. Tiltalmazott magatartások

216. A Tptv. 11. §-ában tiltott versenykorlátozó megállapodásnak minősülhet a versenyhatóságok eddigi gyakorlata²⁴⁸ alapján, ha a végrehajtási tilalom alá eső összefonódás esetén e tilalom megszűnése előtt a felek összehangolják egyébként versengő magatartásukat, így különösen, ha:

- érzékeny üzleti információkat osztanak meg egymással,
- megegyeznek, hogy nem lépnek fel egymás versenytársaiként,
- felosztják egymás között a piacot,
- megegyeznek árakban és egyéb szerződéses feltételek alkalmazásában, ide nem értve az egyébként is jogszerű pl. vevő és eladó közötti megállapodásokat,
- megosztják egymás között a pályázataik részleteit, kivéve, az egyébként is jogszerű közös pályázás esetét, illetve ha a vevő egyoldalúan ismeri meg a társasági átvilágítás során a céltársaság pályázatának azon részleteit, amelyek az átvilágítás szempontjából

²⁴³ Vj-21/2013. 50) pont

²⁴⁴ Vj-80/2014. 32) pont

²⁴⁵ Vj-14/2013. 31) pont

²⁴⁶ Vj-29/2014. 36) pont.

²⁴⁷ Vj-79/2014. 30) pont

²⁴⁸ Lásd pl.: COMP/M.4734. INFEOS/KERLING.

mindenképpen szükségesek (lásd részletesen a 217. pontban).

2. Információcsere jogszerű lehetőségei a felvásárlásokat megelőző társasági átvilágítások során

217. A felvásárlásokat megelőző társasági átvilágítás az összefonódás előkészítésének egyik fontos eszköze, ugyanakkor el kell kerülni, hogy ez jogsértő információcsere terepe legyen, aminek a veszélye különösen is akkor nagy, ha a tranzakcióra utóbb nem kerül sor. Annak érdekében, hogy a tranzakciókat megelőző társasági átvilágítások ne vessenek fel versenyjogi aggályokat az alábbiakat szükséges figyelembe venni:

- a verseny szempontjából érzékeny üzleti információk (ilyenek lehetnek elsősorban: árak, költségek, profit, kutatási/stratégiai/üzleti tervek, ügyféllista, üzleti titkot képező szerződéses feltételek, beszállítók nevei) kölcsönös átadását mindenképpen el kell kerülni, vagy csak külső tanácsadó igénybevételével olyan módon megosztani, hogy közvetlenül
- az információk átadásánál figyelemmel kell lenni az átvilágítás mélységére, amely a tranzakció elhatározottságának függvényében alakul,
- amennyiben szükséges, hogy a vevő megismerje ezeket az információkat, akkor azt a lehető legalacsonyabb szinten lehetőleg olyan munkatársnak kell átadni megfelelő titoktartási nyilatkozat ellenében, aki nem foglalkozik marketing, illetve árazási kérdésekkel,
- amennyiben szükséges, hogy a versenyszempontból érzékeny információkat árazási, illetve marketing-kérdésekkel foglalkozó munkatárs is megismerje, akkor fontos, hogy csak a legszükségesebb számú munkatárs és csak a rá tartozó információkat (az információkat osztályozni kell döntéshozatal, árazás, marketing stb. szempontból) ismerje meg megfelelő dokumentálás mellett.

X. Szakhatóság megkeresése

218. A Tpvt. 70. § (1b) bekezdés b) pontja alapján a GVH a bejelentett összefonódás vizsgálatára mindenképpen eljárást indít a Tpvt. 24. § (1) bekezdése szerinti összefonódás esetén, ha a médiaszolgáltatásról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Mttv.) 171. §-a alapján be kell szerezni a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatanácsnak a szakhatósági állásfoglalását, és nem áll rendelkezésre annak olyan előzetes szakhatósági hozzájárulása, amely az összefonódást feltételek és kötelezettségek előírása nélkül engedélyezi. Ezért - figyelemmel az összefonódás bejelentés

8 napos ügyintézési idejére – a versenyfelügyeleti eljárás indítását csak akkor kerülheti el az összefonódást bejelentő, ha az összefonódás bejelentését megelőzően már beszerzi a Médiatanács szakhatósági állásfoglalását.

219. Az Mttv. hatálya az 1. §-ának (1) bekezdése alapján a Magyarországon letelepedett médiatartalom-szolgáltató által nyújtott médiaszolgáltatásra és kiadott sajtótermékekre terjed ki. Ebből következően (a Ket.-ben említett okokon túl) nem keresi meg a szakhatóságot a GVH, ha az összefonódást megvalósító vállalkozások, továbbá a velük a Tptv. 15. § alapján egy vállalkozáscsoportba tartozó vállalkozások nem minősülnek médiatartalom-szolgáltatónak, vagy annak minősülnek, ugyan de nincs közöttük Magyarországon letelepedett vállalkozás.²⁴⁹

XI. A közlemény alkalmazása

220. Jelen közleményt a GVH a 2017. január 15-ét követően, de 2018. január 1-jét megelőzően létrejött összefonódások esetében alkalmazza.*

221. A Gazdasági Versenyhivatal elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal elnökének az összefonódás engedélyezése iránti kérelmére indult eljárásokban az indokolást és jogorvoslatról való tájékoztatást nem tartalmazó un. egyszerűsített döntés alkalmazásáról szóló 3/2014. számú közleménye nem alkalmazható azon összefonódások esetében, melyekre nézve a Tptv. 2017. január 15-étől hatályos rendelkezései az irányadók.

222. A Gazdasági Versenyhivatal elnökének és a Gazdasági Versenyhivatal Versenytanácsa elnökének az egymással összefüggő ügyletek egy összefonódásként, illetve több összefüggő összefonódás egy eljárásban történő elbírálásáról szóló 1/2015. számú közleményének 23. pontja helyébe a következő szöveg lép:

„23. Jelen közleményt a GVH a 2015. június 1-jét követően, de 2017. január 15-ét, de 2017. január 15-ét megelőzően létrejött összefonódások esetében alkalmazza.”

Budapest, 2017. január „ „

Dr. Juhász Miklós
a GVH elnöke

Dr. Tóth András
a GVH Versenytanácsának elnöke

²⁴⁹ Vj-91/2015. 26) pont

* Módosította: 6/2017. GVH közlemény 230. pont. Alkalmazandó 2017. december 21-től.